

มัญชุศรีมหาปรัชญาปารมิตาสूตร

อริยะ สุปรรณเกษป

บรรณาธิการและผู้จัดพิมพ์เผยแพร่พระสูตรเป็นวิทยาทาน

คำนิยมและบทบรรณาธิการ

ข้าพเจ้าอาจารย์อริยะ สุพรรณเภซซ์ ปัจจุบันเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนถนนอมพิศวิทยา เป็นผู้สนใจค้นคว้าปฏิบัติในการฝึกสมถสมาธิแบบต่างๆ รวม 100 สำนัก โดยได้ศึกษากลุ่มลึกในการวิจัยใช้พลังงานคลื่นเสียงพลังงานจากหินสี่แร่ศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ มาใช้ในการพัฒนาสมาธิ มีความสันทัดเป็นพิเศษในการฝึกกสิณและสมถสายวัชรญาณ ทั้งยังสนใจศึกษาในพระสูตรของลัทธิฝ่ายหินยานและมหายาน ตลอดจนการฝึกปราณโยคะจากสำนักสหัสโยคะ รวมทั้งได้รับการฝึกอบรมในหลักสูตรวิชาพลังจักรวาลในระดับ 7 พิเศษ สำนักอาจารย์เลื่องมินต์่าง ดาสีรานาราดา

ได้เคยอธิษฐานขอจัดทำเผยแพร่พระสูตรฝ่ายมหายานเนื่องจากความมีศรัทธาอย่างสูงต่อพระอวโลกิเตศวรมหาโพธิสัตว์กวนอิม โดยที่ผ่านมาได้จัดทำหนังสือพระสูตรฝ่ายมหายานพร้อมอรรถกถาไว้จำนวน 4 เล่ม ได้แก่ วัชรปรัชญาปารมิตาสูตร ฉบับแปล Edward Conze (2561) วัชรปรัชญาปารมิตาสูตร ฉบับถอดรหัสธรรม จากพระสูตร (2561) ปรัชญาปารมิตาหฤทัยสูตร ฉบับแสงธรรมแห่งผูล่อวชาน ฉบับแปล Edward Conze (2562) อรรถกถาปริศนาธรรมที่แฝงเร้นในสัทธรรมปุณฑริกสูตร บทที่ 25 มหากรุณาธิคุณและมหาปัญญาธิคุณของพระอวโลกิเตศวรมหาโพธิสัตว์กวนอิมกับการรับฟังเสียงร่ำร้องของโลกฉบับแปล Burton Watson (2563) ท่านที่สนใจอ่านหนังสือทั้ง 4 เล่มดังกล่าวสามารถดาวน์โหลดมาอ่านได้ฟรีโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายเพื่อเผยแพร่บาร์มีธรรมที่ www.ariyasound.com หรือสอบถามรายละเอียดต่าง ๆ อริยะ สุพรรณเภซซ์

081-8033630

อาจารย์ธนพิพัฒน์ เจนนพกาญจน์ เป็นผู้มีความสนใจในการศึกษาค้นคว้าพระสูตรฝ่ายมหายาน มีหนังสือพระสูตรต่างๆ ทั้งฝ่ายหินยานและมหายานสะสมอยู่เป็นจำนวนมาก และมีความรู้ทางด้านภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี รวมทั้งการแปลความหมายของศัพท์โบราณทางศาสนาพุทธ ข้าพเจ้าก่อนที่จะทำหนังสือพระสูตรมหายานทั้ง 4 ฉบับ ได้ขอร้องให้อาจารย์ธนพิพัฒน์ได้ช่วยแปลพระสูตรต่างๆ ของฝ่ายมหายานโดยเลือกจากฉบับที่มีที่มาจากต้นฉบับภาษาสันสกฤตแล้วไว้เป็นภาษาอังกฤษ โดยขอร้องให้อาจารย์ธนพิพัฒน์ช่วยแปลออกมาเป็นภาษาไทย เพื่อประโยชน์ต่อความชัดเจนเพื่อทำการอรรถกถาใหม่ ทั้งยังสามารถเปรียบเทียบกับหนังสือพระสูตรมหายานฉบับอื่น ๆ ที่ส่วนใหญ่มีการแปลพระสูตรจากต้นฉบับเป็นภาษาจีน แล้วแปลออกมาเป็นภาษาไทยที่มีชื่อเสียง จึงขอประกาศเกียรติคุณของอาจารย์ธนพิพัฒน์ เจนนพกาญจน์ไว้ ที่สร้างมหากุศลในการแปลพระสูตรของศาสนาฝ่ายมหายาน ไว้ ณ ที่นี้

จากการศึกษาพระสูตรที่ได้จากการแปลที่ผ่านมาโดยเปรียบเทียบกับพระสูตรฉบับที่มีการแปลมาก่อนหน้า พบว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการศึกษาเนื้อหาในพระสูตร แม้เนื้อหาโดยรวมอาจมีความคล้ายคลึงกัน แต่ก็พบว่ามีความแตกต่างที่ความแตกต่างกันบ้างมีความแตกต่างกันเล็กน้อยไม่เปลี่ยนความหมายแต่อย่างใด บ้างแตกต่างกันมากอย่างน้อยสำคัญ บ้างก็พบเป็นอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับผู้อ่านโดยผู้แปลนำศัพท์ชั้นสูงที่ยากแก่การเข้าใจของคนทั่วไปมาใช้ บ้างมีการแตกต่างกันมากถึงขั้นของการขาดหายของเนื้อหาที่สำคัญอย่างยิ่ง ที่อาจเป็นกุญแจสำคัญซึ่งอาจจะช่วยในการไขปริศนาคำสอนในพระสูตรได้เป็นอย่างดี

สำหรับการจัดทำเผยแพร่มหายุทธศาสตร์พระสูตรมหายาน มัชฌิมสูตรมหาปรัชญาปารมิตาสูตรฉบับนี้ ข้าพเจ้าได้แรงบันดาลใจจากการไปแสวงบุญที่ภูเขาอู่โถซาน ซึ่งได้รับการยกย่องบูชาให้เป็น 1 ใน 4 ภูเขาศักดิ์สิทธิ์ที่สุดทางพุทธศาสนาในประเทศจีน (อีก 3 แห่งได้แก่ ภูเขาผู่โถวซาน มณฑลเจ้อเจียง ภูเขาศักดิ์สิทธิ์ของพระอวโลกิเตศวรมหาโพธิสัตว์, ภูเขาจิวหัวซาน มณฑลอันฮุย ภูเขาศักดิ์สิทธิ์ของพระกษิติครรภมหาโพธิสัตว์ และภูเขาเอ๋อเหมยซาน มณฑลเสฉวน ภูเขาศักดิ์สิทธิ์ของพระสมันตภัทรมหาโพธิสัตว์) ซึ่งที่ภูเขาอู่โถซานนี้ได้รับการกล่าวขานมาแต่ครั้งพุทธกาลว่า เป็นสถานที่ประทับของพระมัชฌิมสูตรมหาโพธิสัตว์หรือ เทพเหวินซู ผู้เป็นเลิศทางปัญญา อัครสาวกฝ่ายซ้ายของพระพุทธเจ้า ตามลัทธิฝ่ายมหายาน

ก่อนเดินทางอาจารย์ธนพิพัฒน์ได้มอบมัชฌิมสูตรมหาปรัชญาปารมิตา ฉบับต้นฉบับภาษาจีน แปลเป็นภาษาไทยโดยพระอาจารย์วิศวกัทร** มาให้ข้าพเจ้าได้อ่านก่อนเดินทาง (**พระอาจารย์วิศวกัทร ฉายา เล็กกวงโต่ว (จีน: 釋廣度) เป็นชาวไทยที่ออกบวชน ภูเขาเก้ายอด หรือภูเขาจิวหัวซาน (จีน: 九華山) ภูเขาศักดิ์สิทธิ์ของพระกษิติครรภมหาโพธิสัตว์ ซึ่งเป็น 1 ใน 4 พุทธบรรพตของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ท่านเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการแปลพระสูตรมหายานจากพระไตรปิฎกภาษาจีน เป็นภาษาไทย จำนวนมากกว่า 20 พระสูตร รวมทั้งมัชฌิมสูตรมหาปรัชญาปารมิตานี้ด้วย และเน้นการนำข้อวัตรปฏิบัติที่ปรากฏในพระสูตรมหายานออกมาปฏิบัติได้จริง ปัจจุบันเป็นรองประธานและคณะทำงานโครงการแปลพระสูตรมหายานจีน-ไทย ติดตามผลงานการแปลพระสูตรมหายานของท่านได้ที่ www.mahayanthai.org)

จากการอ่านมัชฌิมสูตรมหาปรัชญาปารมิตาสูตรฉบับนี้ ข้าพเจ้ามีความสนใจเป็นอย่างยิ่ง แต่ตอนแรกเริ่มเมื่อได้อ่านพระสูตรใหม่ๆพบว่า เป็นพระสูตรที่มีความยากยิ่งในการต้องใช้สติปัญญาและความรู้จากการศึกษา พระสูตรฝ่ายมหายานต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาช่วยในการทำความเข้าใจ ซึ่งพบความยากลำบากในการตีความนัย ของพระสูตรยากมากกว่าทุกๆ พระสูตรฝ่ายมหายานเท่าที่เคยศึกษามา

ผลแห่งการมีขันติ วิริยะ ญาณ ปัญญาจากการศึกษาในมัญชุศรีปรัชญาปารมิตาสูต
รนี้มาอย่างลึกซึ้งมากกว่าสองปี ก็มีความปีติยินดีที่ได้มีโอกาสศึกษาพระสูตรนี้ เพราะปรัชญา
มหายานระดับสูงสุดที่เรียกว่าเอกยาน ที่ได้จากพระสูตรนี้มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการอำนวย
ให้เกิดความรู้ที่เป็นดังกุญแจที่สามารถไขความลับของพระสูตรฝ่ายลัทธิมหายานและ
หिनยานที่ได้ศึกษาเรียนรู้มาก่อนหน้าเป็นอย่างดี

เช่น ปริศนาในวัชรปรัชญาปารมิตาสูต เรื่องที่มาและตรรกเหตุผลของพระพุทเจ้า
ในการตั้งคำถามต่อ สฤติ ที่มาของคำถามของพระพุทเจ้าที่มีต่อสฤติเหล่านั้นมาจากไหน
ทั้งคำตอบของสฤติที่พระพุทเจ้าต้องการตรวจสอบ คำตอบใดถูกต้องชอบแล้ว คำตอบใดที่
ยังไม่ถูกต้อง คำตอบที่ถูกต้องแท้จริง คืออะไร สามารถหาคำตอบได้ในมัญชุศรีปรัชญาปาร
มิตาสูตนี้

ด้วยเหตุการณ์ในคืนที่ข้าพเจ้าได้รับการสื่อสารพิเศษจากพระมัญชุศรีมหาโพธิสัตว์
โดยข้าพเจ้าได้จดคำสื่อสารนั้นไว้ไว้ในกระดาษนั้บสืบแผ่น ในระหว่างอยู่ที่โรงแรมที่พักริม
แม่น้ำฮวงโหใกล้เมืองเมืองอุไ่ซาน ข้าพเจ้าจึงได้ขอร้องให้อาจารย์ธนพิพัฒน์ ช่วยแปลพระ
สูตรนี้ตามบัญชาของพระมัญชุศรีมหาโพธิสัตว์ โดยข้าพเจ้าได้ปรึกษาหารือกับอาจารย์ธ
นพิพัฒน์ และอาจารย์ธนพิพัฒน์ได้นำเสนอให้แปลโดยใช้พระสูตรต้นฉบับภาษาจีนที่แปลเป็น
ภาษาอังกฤษ จากนักภาษาศาสตร์โบราณที่มีชื่อเสียง ชื่อ มัญชุศรีมหาปรัชญาปารมิตา

(Sūtra of Mahā-Prajñā-Pāramitā Pronounced by Mañjuśrī

Bodhisattva) โดยแปลและเรียบเรียงจาก **Sūtra of Mahā-Prajñā-Pāramitā**

Pronounced by Mañjuśrī Bodhisattva ฉบับที่เผยแพร่ในเว็บไซต์ **Buddha**

Sūtras Mantras Sanskrit เป็นหลัก และ เสริมเนื้อหาบางจุดจากงานของศาสตราจารย์

EDWARD CONZE ชื่อปรัชญาปารมิตาใน 700 บรรทัด **(The**

Perfection of Wisdom in 700 Lines)

ซึ่งพบความน่าแปลกใจที่พระสูตรนี้เมื่อเปรียบเทียบกับฉบับที่แปลโดยท่านพระอาจารย์วิศวกัทร พบว่า มีเนื้อหาในพระสูตรหลายส่วนที่แตกต่างกับฉบับที่พระอาจารย์วิศวกัทรได้แปลอย่างมีนัยสำคัญ จึงได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบเพื่อเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษา

มัญชุศรีมหาปรัชญาปารมิตา ฉบับแปลจากต้นฉบับภาษาจีนเป็นภาษาอังกฤษ แปลเป็นภาษาไทยโดยอาจารย์ธนพิพัฒน์ เจนนพกาญจน์ (ต่อไปนี้จะเรียกว่าฉบับที่ 1 ธ) เปรียบเทียบกับมัญชุศรีมหาปรัชญาปารมิตาสูตร ฉบับแปลจากต้นฉบับภาษาจีน แปลเป็นภาษาไทยโดย ท่านอาจารย์วิศวกัทร (ต่อไปนี้จะเรียกว่าฉบับที่ 2 ว) พบว่าข้อความส่วนใหญ่จะคล้ายคลึงกัน แต่มีข้อแตกต่างที่สำคัญคือ

ข้อที่ 1 ฉบับที่ 1 ธ จะมี 2 ประโยค ส่วนฉบับที่ 2 ว จะมี 1 ประโยค

ข้อที่ 2 ฉบับที่ 1 ธ และฉบับที่ 2 ว พบว่าประกอบด้วยเนื้อหา 36 หัวข้อที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันเล็กน้อย 3

ข้อที่ 3 ฉบับที่ 1 ธ มีเนื้อหาสำคัญที่ฉบับที่ 2 ว ไม่มี 2 เนื้อหา

ข้อที่ 4 ฉบับที่ 2 ว มีเนื้อหาสำคัญที่ฉบับที่ 1 ธ ไม่มี 1 เนื้อหา

ข้อที่ 5 ฉบับที่ 1 ธ มีเนื้อหาสำคัญที่ไม่พบในฉบับที่ 2 ว คือ แนวทางฝึกสมาธิที่เรียกว่าเอกะวายุสมาธิ ซึ่งเป็นคำบรรยายในส่วนของการฝึกจิตสมาธิเพื่อให้ตนสามารถเข้าสู่ปัญญาบารมีได้เร็วขึ้น โดยการเชื่อมโยงกับพระพุทธเจ้าด้วยการฝึกระลึกถึงพระพุทธเจ้าด้วยพุทธานุสติ และแนวทางการบรรลุอนุตตรสัมมาสัมโพธิอย่างรวดเร็ว ซึ่งในฉบับที่ 2 ว ไม่มีการบรรยายรายละเอียดแนวทางการปฏิบัติสมาธิเหมือนฉบับที่ 1ธและใช้คำเรียกชื่อสมาธินี้ที่ต่างกันโดยเรียกชื่อว่า โพธิศวรสมาธิ

ข้อที่ 6 ฉบับที่ 2 ว มีเนื้อสำคัญที่เชื่อว่าเป็นหนึ่งในแนวทางการฝึกเอกะวุหสมาธิที่แฝงเร้นอยู่ในพระสูตรนี้ โดยเป็นการฝึกจิตสมาธิเพื่อให้ตนสามารถเข้าสู่ปัญญาบารมีได้เร็วขึ้น โดยการเชื่อมโยงกับพระพุทธเจ้าด้วยแสงโอภาสแห่งพระพุทธองค์ถ้าผู้ฝึกสมาธิมีประสบการณ์ในการฝึกสมาธิสายวัชรยานของทิเบต สายพลังจักรวาล และการฝึกสมาธิสุญญตาสมาบัติ ก็จะมี ความเข้าใจในแนวทางการฝึกรูปแบบนี้มากขึ้น

แม้พระสูตรทั้งสองฉบับนี้แม้ว่าจะมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ในด้านเนื้อหาจนอาจทำให้บางคนที่ย่านอย่างผิวเผินอาจเข้าใจผิดโดยเกิดความรู้สึกสับสนไม่ทราบว่าฉบับใดกันที่จะเป็นมัญชุศรีปรัชญาปารมิตาสสูตรฉบับที่แท้จริง แต่จากการศึกษาเปรียบเทียบโดยส่วนตัวของข้าพเจ้าที่เคยฝึกฝนและศึกษาศาสตร์ของการฝึกสมาธิของสายหินยาน สายสุญญตา สายพลังจักรวาลและสายวัชรยาน มาก่อนทำให้มีความเชื่อโดยส่วนตัวว่า ทั้งสองฉบับนั้นก็เป็นพระสูตรฉบับที่แท้จริงทั้งคู่ เพราะเนื้อหาหลักๆ 36 หัวข้อคล้ายคลึงกัน และทั้งสองฉบับต่างมีเนื้อหาที่เสริมส่งซึ่งกันและกัน ที่แยกเป็นสองฉบับเพราะอาจจะแยกออกตามเนื้อหาการฝึกเอกะวุหสมาธิ โดยฉบับที่ 2 เป็นพระสูตรที่อาจมอบให้ผู้ฝึกเอกะวุหสมาธิระดับต้นศึกษา ส่วนฉบับที่ 1 เป็นพระสูตรที่ อาจมอบให้ผู้ฝึกเอกะวุหสมาธิระดับสูงศึกษา อันนี้เป็นความคิดส่วนตัวของข้าพเจ้าเท่านั้น

นอกจากนี้ข้าพเจ้าได้คิดเล่นๆ ว่าเชื่อหรือไม่ว่าไอส์ไตน์ได้เคยอ่านพระสูตรนี้ และได้แนวคิดจากพระสูตรนี้นำไปสร้างระเบิดปรมาณู จากเค้าปริศนาความคิดของพระสูตรที่ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับกุศลของสังขตะและกุศลของ อสังขตะในฉบับที่ 2 ว

สำหรับพระสูตรฉบับนี้ข้าพเจ้าเดิมมีความคิดที่จะทำการอรรถกถาดังหนังสือพระสูตร 4 ฉบับที่เคยทำไว้ก่อนหน้านี้ แต่ทว่าในที่สุดข้าพเจ้าก็ไม่ได้ทำการอรรถกถา เนื่องจากในพระสูตรได้เขียนไว้แบบมีนัยไว้ให้ต้องมีกฎเกณฑ์ระมัดระวังต่อการปฏิบัติต่อพระสูตร โดยเฉพาะการเผยแพร่พระสูตรต่อผู้อื่นต้องเผยแพร่ตามความเป็นจริงนี้เป็นข้อแรก อีกทั้งเนื้อหาในพระสูตรมีความเป็นอจินไตยธรรมอย่างมากมาย โดยที่อจินไตยธรรมนั้นคือสิ่งที่ไม่อาจอธิบายได้ แม้ว่าสิ่งที่อาจจะคาดคิดได้ ก็เป็นสิ่งที่ยากจะอธิบายด้วยเช่นเดียวกัน นี่เป็นข้อที่สอง

นอกจากนี้พระสูตรนี้เป็นพระสูตรของผู้มีบารมีที่มีโพธิจิตต์ปรารถนาที่จะบรรลุสู่อันุตตรสัมมาสัมโพธิเป็นพระพุทธเจ้า ดังนั้นวาสนาบารมีของแต่ละพระโพธิสัตว์ในการเข้าถึงพระสูตรก็ควรมีใครมากล้าที่จะมาก้าวล่วงอรรถกถาพระสูตรเพื่อเผยแพร่แนะนำที่อาจผิดเพี้ยนไปจากพระสูตร โดยจะต้องดำเนินการนำเสนอและเผยแพร่พระสูตรตามความเป็นจริงของพระสูตรเท่านั้นห้ามปรับปรุงเปลี่ยนใดๆโดยเด็ดขาด

ดังดำรัสแห่งพระพุทธองค์ ที่กล่าวไว้ว่า ถ้าภิกษุ ภิกษุณี อุบาสกและอุบาสิกาผู้ที่ไม่ปรารถนาให้ตนต้องตกไปสู่เส้นทางชีวิตที่เลวร้าย พวกเขาควรศึกษาเรียนรู้กลอนหนึ่งบทสี่บาท(a four-verse stanza)ของพระสูตรว่าด้วยปัญญาบารมี ยอมรับและบูชา อ่านและท่องจำ รวมถึง*การเผยแพร่ต่อผู้อื่นตามความเป็นจริง*

พระสูตรนี้แม้จะมีความยากยิ่งในระดับอจินไตยสำหรับการศึกษา แต่ผู้ศึกษาที่สามารถเรียนรู้ได้ถือว่าเป็นจะเป็นผู้ที่วาสนาบารมีมหาศาลยิ่งนัก

จากพระดำรัสของพระพุทธองค์ในพระสูตรที่กล่าวไว้ดังนี้

....พระพุทธองค์ตรัสกับพระมัญชุสรีว่า

หากมีผู้ใดได้ยินได้ฟังธรรมะนี้แล้ว

พวกเขาไม่รู้สีกตกใจหรือหวั่นเกรง

แสดงว่าในอดีตชาติที่ผ่านมา

พวกเขาได้เคยสั่งสมกุศลมูลจากพระพุทธเจ้า

ไม่ใช่แค่จำนวนไม่กี่พันพระองค์

แต่พวกเขาต้องได้เคยสะสมกุศลมูลจากพระพุทธเจ้า

มาแล้วถึงหลายพันล้านโกฏพระองค์ทีเดียว

ดังนั้นเขาจึงมิได้แสดงอาการตกใจ หรือหวั่นเกรง

เมื่อพวกเขาได้ยินได้ฟังคำสอนเกี่ยวกับปัญญาบารมีอันลึกซึ้งนี้...

..พระพุทธองค์ตรัสกับพระสารีบุตรว่า

ถ้าหากมีกุลบุตร กุลธิดาซึ่งได้ยินได้ฟังเกี่ยวกับปัญญาบารมีอันลึกซึ้ง
นี้แล้ว

มีใจเด็ดเดี่ยวมั่นคง ไม่สะดุ้งตกใจ ไม่มัวงวายน และไม่รู้สึกระย่นย่อ

เธอจงรู้ไว้เถอะว่า

เขาเหล่านั้นไปยืนในภูมิที่ไม่ถอยหลังแล้ว

ถ้าชนเหล่าใดได้ยินได้ฟังเกี่ยวกับปัญญาบารมีอันลึกซึ้งนี้แล้ว

ไม่สะดุ้งตกใจ ไม่มัวงวายน และไม่รู้สึกระย่นย่อ

แต่มีความศรัทธา น้อมรับ เคารพบูชา

และฟังแล้วฟังเล่าอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย

พวกเขาเหล่านั้นจะบรรลุซึ่ง

ทานบารมี (dāna-pāramitā)

ศีลบารมี (śīla-pāramitā)

กษานติบารมี (kṣānti-pāramitā)

วิริยะบารมี (vīrya-pāramitā)

ณานบารมี (**dhyāna-pāramitā**)

และปัญญาบารมี (**prajñā-pāramitā**) ในที่สุด

นอกจากนี้เขายังสามารถเผยแผ่ และสั่งสอนแก่ผู้อื่น

และยังสามารถทำให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม

(การบำเพ็ญปัญญาบารมี)ด้วย”

เธอจึงรู้ไว้เถอะว่ากุลบุตรและกุลธิดาเหล่านี้

ในที่สุดแล้ว

พวกเขาจะได้บรรลุซึ่งอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ

และได้อาศัยอยู่ในพุทธเกษตร (**Buddha Lands**)

ถ้ากุลบุตรและกุลธิดาผู้ซึ่งได้ยินได้ฟังคำสอนว่าด้วยปัญญาบารมีนี้

แล้วไม่รู้สึกระส่ำระสายหรือหวั่นเกรง

แต่ศรัทธาและเข้าใจคำสอนอย่างแท้จริง

เธอจึงรู้ไว้เถิดว่าพวกเขาเหล่านั้น

จะได้รับการชำระให้บริสุทธิ์โดยพระพุทธรเจ้าทั้งหลาย

พร้อมกับได้รับพระราชลัญจกร (the seal)

หรือมหายานธรรมมูตรา (the Mahāyāna Dharma Seal)

ซึ่งมีเพียงพระพุทธเจ้าเท่านั้นที่มีพระราชลัญจกรนี้

ถ้ากุลบุตรและกุลธิดาศึกษาเรียนรู้ธรรมมูตรานี้

พวกเขาไม่เพียงอยู่เหนือกว่า เส้นทางชีวิตที่เลวร้าย

แต่ยังอยู่เหนือกว่า

ผู้ที่ดำเนินตามเส้นทางของพระสาวก

และพระปัจเจกพุทธเจ้าทั้งหลาย

นอกจากนี้ในพระสูตรได้มีการระบุถึงผู้ที่ทรงพระสูตรนี้ จะได้รับการดูแลรักษา
คุ้มครอง จากท้าวสักกะเทวราชและเทวดาทั้งหลายตลอดจนกล่าวถึงผลลัพธ์อันยิ่งใหญ่ที่
จะเกิดขึ้นอีกด้วย

....ท้าวสักกะเทวราช ได้กล่าวปฏิญาณต่อพระพุทธองค์ว่า “ข้าพระองค์จะดูแลรักษาให้
กุลบุตรและกุลธิดาในชมพูทวีปสามารถได้ยินพระสูตรซึ่งเป็นพุทธธรรมที่แท้จริงนี้อยู่เสมอ
และพวกเขาเหล่านั้นจะเชื่อถือศรัทธา เข้าใจ ยอมรับและบูชา อ่านและท่องจำและเผยแพร่
พระสูตรนี้แก่ผู้อื่น ตลอดจนจะให้เทวดาทุกคนคอยปกป้องคุ้มครอง และสนับสนุนกุลบุตร
และกุลธิดาเหล่านั้นพระเจ้าข้า

ในเวลานั้นพระพุทธองค์ได้ตรัสกับท้าวสักกเทวราช (Śakro-Devānām-Indra) ว่า “ท่านโกสิย เป็นเช่นนั้น เป็นเช่นนั้น

กุกุตรและกุกุติดาเหล่านี้ในที่สุดแล้วจะบรรลุปุทธะโพธิ (Buddha bodhi) อย่างแน่นอน

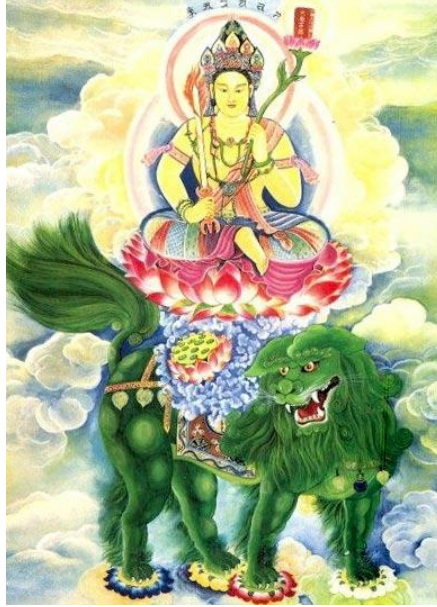
ข้าพเจ้าได้จัดพิมพ์เผยแพร่พระมัญชุศรีมหาปารมิตาสูตรฉบับที่แปลเป็นภาษาไทย โดยอาจารย์ธนพิพัฒน์ เจนนพกาญจน์ออกเผยแพร่เป็นวิทยาทานเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการเผยแพร่พระเกียรติคุณของพระมัญชุศรีมหาโพธิสัตว์และเผยแพร่พระสูตรฝ่ายมหายานในประเทศไทย แต่การพิมพ์เผยแพร่ครั้งนี้ เพื่อความสมบูรณ์งดงามและเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านอย่างสูงยิ่ง ข้าพเจ้าจึงได้ขออัญเชิญมัญชุศรีมหาปารมิตาสูตร ฉบับแปลเป็นภาษาไทยโดยท่านอาจารย์วิศวกัทรมาพิมพ์ไว้ร่วมกันด้วยโดยเป็นต้นฉบับแท้ๆของท่าน ไม่ได้มีการแก้ไขปรับปรุงใดๆทั้งสิ้น เพื่อเป็นการยกย่องชื่นชมผลงานของท่านอาจารย์วิศวกัทร ซึ่งเปรียบได้ดังพระถังซำจั๋งของเมืองไทย

ขอผลบุญกุศลมูลที่ได้รับจากการจัดพิมพ์ขอให้ข้าพเจ้ามีร่างกายที่แข็งแรงมีสุขภาพดีที่จะเป็นกำลังที่จะอุทิศตนเผยแพร่ธรรมในพระสูตรฝ่ายมหายานให้ได้มากที่สุดเพื่อถวายต่อพระอวโลกิเตศวรมหาโพธิสัตว์ที่ข้าพเจ้าเคารพและมีสติปัญญาที่จะพาข้ามฝั่งหลุดพ้นจากวัฏสงสารนี้ สำหรับการกระทำต่างๆของข้าพเจ้าทั้งในอดีตปัจจุบันและอนาคตที่ได้อาจกระทำผิดพลาดไปโดยไม่ได้เจตนาขอให้โปรดให้อภัยแก่ข้าพเจ้าด้วย

อริยะ สุพรรณเภซซ์

บรรณาธิการและผู้จัดพิมพ์เผยแพร่พระสูตรเป็นวิทยาทาน

พระมัญชุศรีมหาโพธิสัตว์ - พระมหาโพธิสัตว์เหวินชู

ในพุทธศาสนานั้น โดยเฉพาะนิกายมหายานได้กล่าวถึงคุณแห่งพระโพธิสัตว์เป็นหลัก ซึ่งก็หมายถึงว่า พระโพธิสัตว์นั้นได้รับการยอมรับเป็นส่วนมาก ซึ่งมีผู้นับถือมากมายในโลก และยังแบ่งเป็นนิกายย่อยๆได้อีกมากมาย โดยมากแล้วผู้ที่นับถือพุทธศาสนานิกายมหายานส่วนใหญ่จะมีความเข้าใจในเรื่องของพระโพธิสัตว์เป็นอย่างดีเพราะเป็นคำสอนที่ถูกยกขึ้นมาบ่อยครั้ง โดยเฉพาะนิกายสุขาวดีที่เน้นคำสอนการภาวนาพระนามพระอมิตาภะพุทธเจ้าและพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร รวมถึงทศกัศกรรมบถ แต่เหตุนี้ก็ยังเป็นแนวคิดที่ใช้ พลังภาพของพระพุทธรูปและพระโพธิสัตว์ ซึ่งในปัจจุบัน มีนักศึกษาสืบค้นหลายคนได้ตีความว่า เป็นการรวมความเชื่อในแบบเทวนิยมมาด้วย หากมองดูแล้วเพราะสภาพสังคมในแบบจีนนั้นยังมีความเชื่อในแบบนั้น

ดังนั้น ศาสนานิกายจึงปรับตัวให้เข้ากับสภาพพื้นที่นั้นๆ จนเป็นที่นับถือ พระโพธิสัตว์องค์หนึ่งได้ที่ได้นับถือมากพอสมควรในทางมหายาน นั่นคือพระมัญชุศรีมหาโพธิสัตว์ — พระมหาโพธิสัตว์เทวินชู

พระมัญชุศรีมหาโพธิสัตว์พระองค์มี ชื่อเรียกมากมาย อาทิ พระมัญชุโฆษ (ผู้มีเสียงเพราะ), พระมัญชุนาถ , พระวาคีศวร คนจีนเรียกบุ๋นซู่ฟู่สะ เป็น พระโพธิสัตว์ แห่งมหาปัญญา ในประเทศธิเบต ให้ความเคารพต่อพระโพธิสัตว์องค์นี้มาก ฉายาของพระองค์ เรียกแตกต่างกันไป อาทิ ไต้ตี(มหามติ – มีปัญญาใหญ่), ไทจี้อ (ราชกุมาร), เซยปีก้าจู (ธรรมราชผู้มีแขนหนึ่งพัน)

ทรงประสูติ เมื่อวันที่ 4 เดือน 4 ทางจันทรคติแบบจีน พระนามเต็มของพระองค์ คือ พระมัญชุศรีกุมารภูติมหาโพธิสัตว์ ทรงประทับบนหลังราชสีห์ อันราชสีห์นั้นเป็นราชาแห่งสัตว์ทั้งหลาย ไม่หวาดหวั่น ครั้นคร้ามต่อสัตว์ใดๆ เปรียบเช่น พระพุทธเจ้าและโพธิสัตว์ ไม่หวาดหวั่น ท้อถอย ต่อการประกาศธรรม และเมื่อราชสีห์คำราม บรรดาสรรพสัตว์น้อยใหญ่ ต่างก็หลีกไป เฉากเช่น พุทธองค์ ประกาศธรรม ทำให้คำสอน ของเดียรถีย์ทั้งหลาย ด้อยรัศมีไปฉนั้น ราชสีห์นี้ บางครั้งเรียก “สิงหอาสน์”

พระมัญชุศรีมหาโพธิสัตว์ พระองค์ทรงมีพระวรกายเป็นหนุ่มน้อยวัย 16 ปี (ไม่แก่หรืออายุมากไปกว่านี้) พระหัตถ์ขวาทรงวัชรศัสตรา หรือ พระแสงขรรค์ หรือ ดาบอันคมกริบ ไว้คอย ตัดอวิชชา และนิรวณทั้ง 5 อันได้แก่ กามฉันทะ (พอใจในกาม) พยาบาท (คิดร้าย) ถีนมิทธะ (หดหู่เชื่องซึม) อุทธัจจกุกกุจจะ (ฟุ้งซ่านและความกระวนกระวายใจ) เพื่อให้ธรรมแห่งพุทธองค์ มีความแจ่มชัด พระหัตถ์ซ้าย ทรงพระคัมภีร์ ปรัชญาปารมิตาสูตร หรือ พระหัตถ์ซ้ายอยู่ในท่า มุทราภิมิ ในส่วนของพระเศียร ทรงมาลา เป็นรูปใบไม้เรียงกัน 5 ใบโดยมี พระอักษะภะพุทธเจ้า อยู่เหนือมงกุฏนั้นพระมัญชุศรีมหาโพธิสัตว์ พระเศียร ทรงมาลา เป็นรูปใบไม้เรียงกัน 5 ใบพระ มัญชุศรีมหาโพธิสัตว์ พระเศียร ทรงมาลา เป็นรูปใบไม้เรียงกัน 5 ใบ

ทรงได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้มีปัญญาสูงสุด ถือเป็นผู้มีปัญญาคุณของพระพุทธเจ้า นอกจากนี้ยังมีอีกว่า เคยเป็นอาจารย์ของพระพุทธเจ้า หรือเป็นบุตร องค์ที่สาม ของพระอมิตาภะ พุทธเจ้า แต่ที่น่าจะเป็นไปได้ ก็คือ ในสมัยพุทธกาล พระมัญชุศรีมหาโพธิสัตว์ ถือกำเนิดในแคว้นแห่งหนึ่งของอินเดีย กำเนิดในวรรณะพราหมณ์ ภายหลังพระพุทธเจ้าตรัสรู้ พระมัญชุศรีมหาโพธิสัตว์ ก็บวชเป็นสาวก (ในศาสนาพุทธนิกายหินยาน จะถือพระสารีบุตรเป็นผู้มีสติปัญญาสูงสุด แต่ใน ศาสนาพุทธนิกายมหายาน จะถือพระมัญชุศรีมหาโพธิสัตว์ เป็นผู้มีสติปัญญาสูงสุด) ผู้บูชากราบไหว้พระมัญชุศรีมหาโพธิสัตว์ มักขอพร ให้มีความฉลาด มีสติปัญญาหลักแหลมอยู่เสมอ ในประเทศจีนเชื่อกันว่าพระมัญชุศรีมหาโพธิสัตว์ สถิตยอยู่ ณ เทือกเขาอู่ไถซาน

พระมหาโพธิสัตว์เหวินซู หรือ พระมัญชุศรีมหาโพธิสัตว์ มีประวัติความเป็นมาหลากหลายตำนาน เช่นพระองค์กำเนิดจากพระนลาฏของ พระศากยมุนีพุทธเจ้าด้วยลำแสงที่พุ่งออกไปนั้น ตัดต้นไม้ต้นหนึ่งที่ภูเขาอู่ไถแล้วบังเกิดดอกบัวมารองรับ พระมัญชุศรีมหาโพธิสัตว์เกิดขึ้นมา ดังนั้น พระโพธิสัตว์พระองค์นี้ จึงไม่แปดเปื้อนกรรมมลทิน แต่อย่างไร

อีกเรื่องหนึ่งเล่าว่า คหบดีจีนท่านหนึ่ง ต้องการเลี้ยงพระทั้งวัดบนภูเขาอู่ไถซาน พระท่านจึงชักชวนคนยากจนมารับทานด้วย เพราะพระมัญชุศรีมหาโพธิสัตว์ มักจะสอนเน้นให้คนทั้งหลายมีความเสมอกัน ไม่แบ่งแยกระหว่างคนรวยกับคนจน ไม่แบ่งแยกระหว่างพระกับฆราวาส ด้วยเหตุนี้พระองค์ จึงใคร่อยากรู้ใจมนุษย์ จึงจำแลงร่าง เป็นหญิงขอทาน ที่กำลังตั้งครรภ์ คหบดีรำคาญใจมาก ที่เห็นชาวบ้านพวกนี้ เพราะตั้งใจมาทำบุญเลี้ยงพระ เพียงอย่างเดียว ครั้นมาถึงคิวหญิงขอทาน นางบอกว่า ต้องการข้าว 2 จาน จานหนึ่งสำหรับตนเอง อีกจานหนึ่งสำหรับลูกในท้อง เจ้าของงานไม่ยอม นางจึงไม่ยอมกินอาหารนั้น และเดินออกจากวิหารไปกลายเป็นพระมัญชุศรีมหาโพธิสัตว์ เหาะขึ้นท้องฟ้าพร้อมด้วยเทพบริวารตระการตา เป็นเหตุให้เจ้าของงานและทุกคนที่อยู่สถานที่นั้น ก้มกราบขมาลาโทษ ต่อพระโพธิสัตว์ กันถ้วนหน้า ตั้งแต่นั้นมาถือเป็นนโยบายของภูเขาอู่ไถซานว่า หากต้องการเลี้ยงพระ ก็ต้องทำทานต่อผู้ยากไร้ด้วย

บุนชู ผ่อลัก หรือ พระมัญชุศรีมหาโพธิสัตว์ เป็นพระมหาโพธิสัตว์ ที่มักได้รับการเอ่ยถึงในพระสูตร และตั้งองค์พระปฏิมาให้อยู่คู่กับ “โผวเอียงพุ่สะ” หรือ “โผวเอียงผ่อลัก” หรือ “พระสมันตภัทรมหาโพธิสัตว์” ทรงได้รับการยกย่อง ให้เป็นหัวหน้าของบรรดาพระโพธิสัตว์ นักร้อยนัพันที่มาเฝ้าชุมนุมพระศากยมุนีพุทธเจ้า ทรงเป็น “พระฉานโพธิสัตว์” ที่ถือกำเนิดก่อนสมัยพุทธกาล ทรงได้ชื่อว่าเป็นผู้มีความสามารถในการแสดงธรรม ทรงมุ่งมั่นให้สัตว์โลกได้พ้นทุกข์ และบรรลุธรรมอย่างไม่ทรงเกร

หลังจากที่ พระศากยมุนีพุทธเจ้าได้เสด็จปรินิพพานไปแล้ว 250 ปี พระมัญชุศรีมหาโพธิสัตว์ ไปประกาศ พระศาสนา ที่แคว้นเนปาล ได้กำจัดสัตว์ร้าย ในสระน้ำที่แคว้นนั้นจนหมดสิ้น เพราะหน้าที่ของพระองค์คือ การกำจัดอวิชชา กำจัดความโง่เขลา และช่วยเหลือพระศาสนาให้แพร่หลาย นอกจากนี้ยังเชื่อว่า พระองค์คือ องค์อุปถัมภ์ในด้านกวีวิจารณ์ในทางวาทศิลป์ รวมถึงภาษาศาสตร์ต่างอีกด้วย ดังนั้น ที่ประเทศเนปาล จึงมีผู้คนกราบไหว้บูชาท่าน เพื่อให้เกิดความเฉลียวฉลาด และมีความจำดี พุดและเขียนเก่ง ซึ่งประเพณีนี้ดูละม้าย การบูชาพระนางสร้อยฟ้า (ชายาของพระพรหม) ในศาสนาพราหมณ์ฮินดู ซึ่งเด็กๆ นิยมบูชานาง ในฐานะเทพเจ้าแห่งวาทศิลป์ ดนตรี และวิทยาศาสตร์ ในวันวันสันตะปัญจมี

ในประเทศทิเบต ยังมีการสร้างภาคดุร้ายของพระมัญชุศรีเมหาโพธิสัตว์ด้วย ปางนั้นคือ ยमानตกะ โดยสร้างตำนานขึ้นตามตำนานที่กล่าวว่าพระมัญชุศรี ลงไปยังยมโลก พระยายมมี ศีรษะเป็นกระป๋อง พระมัญชุศรีเมหาโพธิสัตว์จึงต้องแปลงร่างเป็นเช่นนั้น เพื่อให้พระยายมกลัว ทั้งที่พระยายม เป็นเจ้าแห่งความตาย แต่ยังเกรงในพระบารมี จนแลเห็นความไม่สิ้นสุดของ พระมหาโพธิสัตว์พระองค์นี้ ชาวทิเบต นิยมเพ่งรูปยमानตกะเพื่อเอาชนะความตาย ยमानตกะ มีศีรษะเป็นวัว กายสีน้ำเงินเข้ม มีหลายแบบ ประจำอยู่ที่คใต้ของพุทธมณฑล ผมสีน้ำตาล ตกแต่งร่างกาย ด้วยพวงมาลัยหวักะโหลก ถือหวักะโหลกบรรจุเลือดและไม้เท้าที่เสียบศีรษะอยู่ เท้าเหยียบ บนร่างของมนุษย์ อสูร และ ยักษ์ รูปลักษณะอื่น ของยमानตกะมีอีกหลายแบบ ตัวอย่างเช่น วัชรไภรวะ (สายฟ้าผู้ทำลาย)ซึ่งมีเกี้ยวหัว สามลิสี่แขนและลิสหกเท้า ลักษณะ

ดังกล่าวนี้คล้ายคลึงกับ ยึดัม (เทพผู้พิทักษ์ ของทางทิเบต ลามะชั้นสูง บางรูปอาจมียึดัมคอยอารักข์) อีก 2 องค์คือ เहरुกะ และมหาภาพ

มหาบุรุษโพธิสัตว์ ที่ชาวทิเบตให้การยกย่องนั้นมี พระอวโลกิเตศวรมหาโพธิสัตว์ , พระมัญชุศรีมหาโพธิสัตว์ และ พระวัชรปาณิมหาโพธิสัตว์ ด้วยเหตุที่เป็นสัญลักษณ์ ของ กรุณา ปัญญา และ พละ ตามรูปศัพท์แล้ว มัญชุศรี แปลว่า ผู้มีเสียงไพเราะ และ มีความสามารถพิเศษ ในการเทศนาให้คนเกิดปัญญาได้ ตาม คติในฝ่ายมหายานนั้น ยกย่องให้พระองค์ เป็นพระโพธิสัตว์ แห่งปัญญา และคุ้มครองนักปราชญ์ ทั้งยังเป็นสัญลักษณ์ของวิทยาศาสตร์ และการแสวงหาสัจจะ ทั้งปวง ด้วยเหตุนี้ การบูชาพระมหาโพธิสัตว์ พระองค์นี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งความชาญฉลาด มีความจำดี และสามารถ จดจำคัมภีร์ต่างๆ ได้อย่างแม่นยำ

พระมัญชุศรีมหาโพธิสัตว์ ได้รับการยกย่อง และนับถือกันมากใน เมืองสารนาถ แคว้นมคธ เบงกอล เนปาล และ ทิเบต คัมภีร์ซึ่งทรงถือนั้นคือ ปรัชญาปารมิตา ซึ่งถือเป็นคัมภีร์ของ พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ที่จะมาตรัสรู้พระนาม ของพระองค์ปรากฏครั้งแรกในคัมภีร์อมิตยสูตร เพราะพระองค์เป็นหัวหน้ากลุ่มพระโพธิสัตว์บนเขาคิสมณู และ ในคัมภีร์คณทวยหสูตร กล่าวว่า ความยิ่งใหญ่ของพระองค์นั้นเทียบเท่ากับพระอวโลกิเตศวรมหาโพธิสัตว์ ผู้ใดที่จะบรรลुพระสัมมาสัมพุทธะ ต้องได้รับการช่วยเหลือจากพระองค์เสียก่อน ใน คัมภีร์สัทธรรมปุณฑริกสูตรนั้น พระศากยมุนีพุทธเจ้า ได้ตรัสถึงฐานะของพระมัญชุศรีมหาโพธิสัตว์ว่าเป็นผู้รักษาพระสูตรนี้ และ เป็น ผู้ปกป้องคุ้มครองพุทธศาสนาในช่วง 500 ปีสุดท้าย

ที่มาของข้อมูลขอขอบพระคุณ

<http://pisitchaiton.blogspot.com/2013/04/blog-post.html>

<https://sites.google.com/a/sapit.ac.th/history2560/home>

<https://sites.google.com/site/sujittrawienjin/017-phuththa-phothisatw/phra-maychu-sri-phothisatw>

มัญจุลรีมหาปรัชญาปารมิตาสูตร

(Sūtra of Mahā-Prajñā-Pāramitā Pronounced by Mañjuśrī Bodhisattva)

แปลเป็นภาษาไทยโดย

อาจารย์ธนพิพัฒน์ เจนนพกาญจน์

คำนำ

พระโพธิสัตว์ คือผู้ซึ่งต้องบำเพ็ญบารมีเพื่อการบรรลุเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยพระโพธิสัตว์จะต้องบำเพ็ญบารมี(ปารมิตา) 6 ได้แก่ ทานะ (ทาน) สีละ (ศีล) กษานติ (ขันติ) วีริยะ (วีริยะ) ฌยานะ (ฌาน) และปรัชญา (ปัญญา) ในความเข้าใจของข้าพเจ้านั้น ปัญญาบารมี หรือปรัชญาปารมิตา เป็นสิ่งที่ลึกซึ้งและยากที่จะเข้าใจ และสำคัญอย่างยิ่งต่อการบรรลุอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณจึงเป็นสิ่งที่ควรศึกษาเรียนรู้ซึ่งการอธิบายความหมายเกี่ยวกับปัญญาบารมีและวิธีการบำเพ็ญปัญญาบารมีคงไม่มีผู้ใดจะอธิบายได้ดีเท่ากับพระพุทธองค์และพระมัญชุศรีมหาโพธิสัตว์ซึ่งเป็นโพธิสัตว์แห่งปัญญาได้ ข้าพเจ้าจึงได้พยายามแปลและเรียบเรียงมัญชุศรีมหาปรัชญาปารมิตาสูตร (**Sūtra of Mahā-Prajñā-Pāramitā Pronounced by Mañjuśrī Bodhisattva**) โดยแปลและเรียบเรียงจาก **Sūtra of Mahā-Prajñā-Pāramitā Pronounced by Mañjuśrī Bodhisattva** ฉบับที่เผยแพร่ในเว็บไซต์ **Buddha Sūtras Mantras Sanskrit** เป็นหลัก และ เสริมเนื้อหาบางจุดจากงานของศาสตราจารย์ **EDWARD CONZE** ชื่อปรัชญาปารมิตาใน 700 บรรทัด (**The Perfection of Wisdom in 700 Lines**)ซึ่งจริงแล้วก็คือมัญชุศรีมหาปรัชญาปารมิตาสูตรเช่นเดียวกัน

การแปลและเรียบเรียงในครั้งนี้ ข้าพเจ้าพยายามจะแปลให้ตรงกับต้นฉบับมากที่สุด แต่ด้วยความที่ข้าพเจ้าเองนั้นก็มีความรู้ในทางธรรมจำกัดจึงอาจจะมีข้อผิดพลาดบ้าง ซึ่งข้าพเจ้าขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว อย่างไรก็ตามข้าพเจ้าก็หวังว่างานแปลฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่พระพุทธศาสนาและผู้สนใจในธรรมไม่มากก็น้อย

ธนพิพัฒน์ เจนนพกาญจน์

สิงหาคม 2563

มัญชุศรีมหาปรัชญาปารมิตาสูต

ปริเฉทที่ (Fascicle) 1

Thus I have heard:

At one time the Buddha was staying in the Anāthapiṇḍika Garden of Jetavana Park in the city kingdom of Śrāvastī, together with 1,000 great bhikṣus and 10,000 Bodhisattva-Mahāsattvas. These great Bodhisattvas are all majestically adorned [with merit and wisdom] and standing on the Ground of No Regress. Among them were Maitreya Bodhisattva, Mañjuśrī Bodhisattva, Unimpeded Eloquence Bodhisattva, and Never Abandoning the Mission Bodhisattva.

ดังที่ข้าพเจ้าได้สดับมา :

สมัยหนึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้า ประทับอยู่ในสวนของอนาถปิณฑิกในเขตวนอุทยานเชตวันแห่งกรุงสาวัตถี พร้อมด้วยเหล่าภิกษุสำคัญจำนวน 1000 รูป และพระโพธิสัตว์จำนวน 10000 องค์ มหาพระโพธิสัตว์เหล่านี้ทุกองค์ล้วนได้รับการตกแต่งอย่างสง่างาม [ด้วยคุณธรรมและสติปัญญา] และตั้งอยู่ในภูมิอันไม่เสื่อมถอย (ในการบำเพ็ญบารมีเพื่อการตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า-อโฆรติก/อวินิฉวน) ท่ามกลางพระโพธิสัตว์เหล่านั้น ได้แก่พระเมตไตรยโพธิสัตว์ พระมัญชุศรีโพธิสัตว์

Bodhisattva-Mahāsattva Mañjuśrī the Youth came at dawn from his place to the place where the Buddha was and stood outside. Then great voice-hearers, such as the venerable Śāriputra, Pūrṇa-Maitrāyaṇīputra, Mahāmaudgalyāyana, Mahākāśyapa, Mahākātyāyana, and Mahākauṣṭhila, also came from their respective places to the place where the Buddha was and stood outside.

ในยามรุ่งอรุณพระมัชฌิมาศรีโพธิสัตว์ได้ออกจากที่พำนักมายังที่ประทับของ พระพุทธองค์ และยืนรออยู่ภายนอก จากนั้นพระมหาสาวก อาทิ พระสารีบุตร พระปุณณะ-ไมตรายณิบุตร พระมหาเมทคัลยายนะ(พระโมคคัลลานะ) พระมหากัสสปะ มหากาตุยายน (พระมหากัจจายนะ) และพระมหาเกาฬฐิล (เป็นน้ำของพระสารีบุตร เป็นเอตทัคคะทางแตกฉานในปฏิสัมภิทา 4) ก็ออกจากสถานที่ของตนมายังสถานที่ประทับของพระพุทธองค์และยืนรออยู่ด้านนอก

The Buddha knew that the assembly had convened.

The Tathāgata came out of His dwelling, arranged His seat, and sat down. He asked Śāriputra, “Why are you standing outside this morning?”

เมื่อพระพุทธองค์รู้ว่าเหล่าบริษัทได้มาชุมนุมกันอยู่ด้านนอก พระตถาคตจึงทรงออกจากที่พัก จัดแจงอาสนะและนั่งลง จากนั้นตรัสถามพระสารีบุตรว่า เช้าวันทำไมเธอถึงได้มายืนอยู่ที่ด้านนอก ?

Śāriputra replied to the Buddha, “World-Honored One, Bodhisattva Mañjuśrī the Youth arrived first and stood outside the door. I actually arrived later.”

พระสารีบุตรทูลว่า “ข้าแต่พระผู้มีพระภาค ที่จริงแล้วพระโพธิสัตว์มัชฌิมาศรีมาถึงเป็นคนแรก และยืนรออยู่ที่ด้านนอก ส่วนข้าพระองค์นั้นตามมาทีหลัง พระเจ้าข้า”

Then the World-Honored One asked Mañjuśrī, “You were the first to arrive here. Did you wish to see the Tathāgata?”

จากนั้นพระผู้มีพระภาคได้ตรัสถามพระมัญชุศรีโพธิสัตว์ว่า “เธอเป็นคนแรกที่มาถึงที่นี่ เธอปรารถนาที่จะพบตถาคตหรือไม่?”

Mañjuśrī replied to the Buddha, “Indeed, World-Honored One, I did come here to see the Tathāgata. Why? Because I delight in making the right observation to benefit sentient beings. I observe the Tathāgata by the appearances of true suchness: never changing, never moving, never acting, with neither birth nor death, neither existent nor nonexistent, neither somewhere nor nowhere, neither in the past, present, or future, nor not in the past, present, or future, neither dual nor non-dual, neither pure nor impure. Through appearances such as these, I correctly observe the Tathāgata to benefit sentient beings.”

พระมัญชุศรีทูลว่า เป็นดั่งนั้นพระเจ้าข้า พระผู้มีพระภาค ข้าพระองค์มาที่นี่ เพื่อต้องการพบพระตถาคต ทำไมนะหรือ? ก็เพราะข้าพระองค์มีความปีติยินดีที่จะทำให้เกิดการทัศนศึกษาที่ถูกต้องเกี่ยวกับพระตถาคตทั้งนี้ก็เพื่อยังประโยชน์แก่สรรพสัตว์ทั้งหลาย ข้าพระองค์พิจารณาพระตถาคตเป็นดังภูตตถตา(**true suchness/bhūta-tathātā**) – ความจริงอันสูงสุด(สัจธรรมของลัทธิโยคาจาร) ไม่เปลี่ยนแปลง ไม่เคลื่อนที่ ไม่กระทำ ไม่เกิด ไม่ดับ ไม่ทั้งดำรงอยู่ ไม่ทั้งไม่ดำรงอยู่ ไม่อยู่บางที่ ทั้งไม่อยู่ในทุกๆที่ ไม่ใช่ทั้งในอดีต ปัจจุบัน หรืออนาคต ไม่อยู่ในอดีต ไม่อยู่ในปัจจุบัน หรือไม่อยู่ในอนาคต ไม่เป็นทั้งความบริสุทธิ์ หรือความมัวหมอง การ

ปรากฏเช่นนี้ ข้าพระองค์ได้ทศนาลักษณะของพระตถาคตอย่างถูกต้อง ก็เพื่อ
ประโยชน์แก่สรรพสัตว์ทั้งหลาย

The Buddha told Mañjuśrī, “If one can see the Tathāgata as such, one’s mind will neither grasp nor not grasp, neither accumulate nor not accumulate.”

พระพุทธองค์ตรัสกับพระมัญจุศรีว่า “หากใครสามารถเห็นลักษณะของ
ตถาคตดังกล่าวเรากล่าวมานั้น จิตของเขาจะว่ายึดมั่นก็ไม่ใช่ ไม่ยึดมั่นก็ไม่ใช่ จะว่า
เพิ่มพูนก็ไม่ใช่ ไม่เพิ่มพูนก็ไม่ใช่”

Śāriputra said to Mañjuśrī, “It is rare for anyone to see the Tathāgata in the way you describe. As you observe the Tathāgata for the sake of all sentient beings, your mind does not grasp the appearances of sentient beings. As you teach all sentient beings to head for nirvāṇa, [your mind] does not grasp the appearance of nirvāṇa. As you manifest such great majesty for all sentient beings, your mind does not see the appearance of majesty.”

พระสารีบุตรกล่าวกับพระมัญจุศรีว่า เป็นสิ่งที่หาได้ยากยิ่งนักที่จะมีใครจะเห็น
ลักษณะของพระตถาคตในแนวทางที่ท่านได้กล่าวมา เมื่อท่านสังเกตพระตถาคตก็
เพื่อยังประโยชน์ให้เกิดขึ้นแก่สรรพสัตว์ทั้งหลาย ขณะเดียวกันจิตของท่านหาได้ยึด
มั่นในความมีอยู่ของสรรพสัตว์ทั้งหลายไม่ และเมื่อท่านเทศนาสั่งสอนสรรพสัตว์
ทั้งหลายให้มุ่งสู่พระนิพพาน แต่จิตของท่านหาได้ยึดมั่นในพระนิพพานไม่ เมื่อท่านได้
เผยให้เห็นซึ่งลักษณะแห่งพระธรรมราชา(**great majesty**)แก่สรรพสัตว์ทั้งหลาย
แต่จิตของท่านหาได้เห็นว่ามิ่งองค์พระธรรมราชาไม่

Then Bodhisattva-Mahāsattva Mañjuśrī the Youth said to Śāriputra, “Indeed, indeed, it is just as you say. Although I activate the mind of great majesty for all sentient beings, I never see the appearances of sentient beings. Although I am adorned with great majesty for all sentient beings, their realm neither increases nor decreases. Suppose a Buddha stays in a world for a kalpa or over a kalpa. Although each world has only one Buddha, there are as many Buddhas as the innumerable, boundless sands of the Ganges. Suppose they all pronounce the Dharma day and night for a kalpa or over a kalpa, never resting their minds. Suppose each of them delivers as many sentient beings as the innumerable sands of the Ganges, enabling them to enter nirvāṇa. Yet the realm of sentient beings neither increases nor decreases. This applies to all Buddha Lands in the ten directions. All Buddhas pronounce the Dharma to teach and transform sentient beings, each delivering as many sentient beings as the innumerable sands of the Ganges, enabling them to enter nirvāṇa. Yet the realm of sentient beings neither increases nor decreases. Why not? Because the definite appearances of sentient beings can never be captured. Hence, the realm of sentient beings neither increases nor decreases.”

จากนั้นพระมัญชุศรีโพธิสัตว์ก็กล่าวกับพระสารีบุตรว่า เป็นเช่นนั้น เป็นเช่นนั้น เป็นดังที่ท่านกล่าวมา แม้ว่าเราจะกระตุ้นส่งเสริมให้สรรพสัตว์ทั้งหลายเกิดพุทธะจิต (**activate the mind of great majesty**) แต่สำหรับเราแล้วหาได้มีสรรพสัตว์ใดไม่ แม้ว่าเราจะได้รับตกแต่งด้วยธรรมราชาเพื่อประโยชน์แก่สรรพสัตว์ทั้งหลาย เขตแดนแห่งสรรพสัตว์(**the realm of sentient beings**)ก็หาได้เพิ่มขึ้นหรือลดลงไม่ สมมติว่าพระพุทธเจ้า

พระองค์อยู่ในโลกธาตุได้เป็นเวลา 1 กัป หรือหลายๆกัป และถึงแม้ว่าในแต่ละโลกธาตุจะมีพระพุทธเจ้าได้เพียงพระองค์เดียวเท่านั้น ก็มีพระพุทธเจ้ามากมาย มหาศาลจนไม่อาจนับได้ถ้วน ดังเม็ดทรายในแม่น้ำคงคา สมมติพระพุทธเจ้าแต่ละพระองค์ได้เทศนาสั่งสอนธรรมตลอดทิว้ายันราตรีกาลเป็นเวลา 1 กัปหรือหลายๆกัป โดยไม่หยุดหย่อน สมมติว่าแต่ละพระองค์สามารถนำสรรพสัตว์เข้าสู่พระนิพพานได้มากมายมหาศาลจนไม่อาจนับได้จตุจำนวนเม็ดทรายในแม่น้ำคงคาก็ตาม แดนของสรรพสัตว์หาได้เพิ่มขึ้นหรือลดลงไม่ แม้ดินแดนพุทธเกษตร(**Buddha Lands**)ทั้ง 10 ทิศก็เป็นดังนี้ พระพุทธเจ้าทุกๆ พระองค์เทศนาสั่งสอนธรรมเพื่อเปลี่ยนแปลงสรรพสัตว์ทั้งหลายแต่ละพระองค์สามารถนำสรรพสัตว์เข้าสู่พระนิพพานได้จำนวนมากมายมหาศาลจนไม่สามารถนับได้ถ้วนดุจดั่งเม็ดทรายในคงคานี้ แม้กระนั้นเขตแดนแห่งสรรพสัตว์(**the realm of sentient beings**)ก็หาได้เพิ่มขึ้นหรือลดลงไม่ ทำไมนะหรือ? ก็เพราะหาสิ่งใดที่ยึดถือได้ว่าเป็นสรรพสัตว์ไม่ ดังนั้นแล้วเขตแดนแห่งสรรพสัตว์(**the realm of sentient beings**)จึงมิได้เพิ่มขึ้น หรือลดลง

Sāriputra then asked Mañjuśrī, “Given that the realm of sentient beings neither increases nor decreases, why do Bodhisattvas always pronounce the Dharma to sentient beings, as they seek anuttara-samyak-saṃbodhi?”

จากนั้นพระสารีบุตรจึงถามพระมัญจุศรีว่า “หากเขตแดนแห่งสรรพสัตว์(**the realm of sentient beings**)ไม่มีเพิ่มขึ้นหรือลดลงดังท่านว่า ทำไมพระโพธิสัตว์ทั้งหลายถึงยังได้เทศนาสั่งสอนสรรพสัตว์ทั้งหลายเสมอมา เมื่อท่านเหล่านั้นบำเพ็ญตนเพื่อเข้าสู่พระอนุตรสัมมาสัมโพธิเล่า([**anuttara-samyak-saṃbodhi**](#))?”

Mañjuśrī replied, “Because the appearances of sentient beings are empty, there are neither Bodhisattvas seeking anuttara-samyak-saṃbodhi nor sentient beings to whom they pronounce the Dharma. Why not? Because I say that, in all dharmas, not a single dharma can be captured.”

พระมัญชุศรีตอบว่า “เพราะว่าสรรพสัตว์ทั้งหลายนั้นเป็นสูญญตา([empty](#)) ที่จริงแล้วหาว่ามีทั้งพระโพธิสัตว์ทั้งหลายที่กำลังมุ่งแสวงหาอนุตรสัมมาสัมโพธิ หรือ สรรพสัตว์ทั้งหลายที่เหล่าพระโพธิสัตว์กำลังเทศนาสอนธรรมอยู่ไม่ ทำไม่ถึงเป็นเช่นนั้นเล่า? ที่เป็นเช่นนั้นเพราะว่า สรรพธรรมทั้งปวง หาธรรมหนึ่งใดที่สามารถ ยึดมั่นถือมั่น([captured](#))ได้ไม่”

The Buddha asked Mañjuśrī, “If sentient beings do not truly exist, why do you speak of sentient beings and their realm?”

พระพุทธองค์ตรัสถามพระมัญชุศรีว่า “ถ้าสรรพสัตว์ทั้งหลายมิได้มีอยู่จริง ทำไมเธอจึงยังกล่าวถึงสรรพสัตว์และเขตแดนแห่งสรรพสัตว์เล่า มัญชุศรี?”

Mañjuśrī replied, “The appearance of the realm of sentient beings is just like that of the realm of Buddhas.”

พระมัญชุศรีทูลว่า “ลักษณะเขตแดนแห่งสรรพสัตว์นั้นเหมือนกับเขตแดนแห่ง พระพุทธะทั้งหลายพระเจ้าข้า”

“Is there a measure for the realm of sentient beings?”

“หากถามว่าแดนแห่งสรรพสัตว์นั้นสามารถที่จะวัดขนาดได้หรือไม่ว่ามีขนาดเท่าใด?”

“The measure for the realm of sentient beings is just like that for the realm of Buddhas,” he replied.

ข้าพระองค์ก็จะตอบว่า “เขตแดนแห่งสรรพสัตว์นั้นมีขนาดเท่ากับเขตแดนแห่งพระพุทธพระเจ้าข้า”

The Buddha next asked, “Is there a place for the measure of the realm of sentient beings?”

พระพุทธองค์จึงตรัสถามต่อว่า “แล้วจะมีสถานที่สักแห่งหรือไม่ที่สามารถใช้ประมาณถึงเขตแดนแห่งสรรพสัตว์ได้?”

He replied, “The measure of the realm of sentient beings is inconceivable.”

พระมัญชุศรีทูลว่า “การจะวัดหรือประมาณเขตแดนแห่งความเป็นสรรพสัตว์นั้นเป็นสิ่งที่เกินจินตนาการ “

The Buddha next asked, “Does the appearance of the realm of sentient beings abide [in something]?”

พระพุทธองค์จึงตรัสถามพระมัญชุศรีต่อว่า “เขตแดนแห่งสรรพสัตว์นั้นอาศัยอะไรตั้งอยู่หรือไม่ มัญชุศรี?”

He replied, “Open sky does not abide, nor do sentient beings.”

พระมัญชุศรีทูลว่า” หาได้อาศัยสิ่งใดตั้งอยู่พระเจ้าข้า เปรียบประดุจท้องนภา กว้างดำรงอยู่โดยมิได้อิงอาศัยกับสิ่งใด เขตแดนแห่งสรรพสัตว์ทั้งหลายก็เป็นเช่นเดียวกัน หาได้ตั้งอยู่โดยอาศัยสิ่งใดไม่”

The Buddha asked Mañjuśrī, “If one practices *prajñā-pāramitā* in this way, how does one abide in *prajñā-pāramitā*?”

พระพุทธองค์จึงตรัสถามพระมัญชุศรีต่อว่า “หากมีผู้ใดบำเพ็ญปัญญาบารมีตามแนวทางนี้ เขาผู้นั้นอาศัยอยู่อย่างไรในปัญญาบารมี?”

Mañjuśrī replied, “Not abiding in dharmas is abiding in *prajñā-pāramitā*.”

พระมัญชุศรีทูลว่า “การไม่อิงอาศัยในธรรมะทั้งปวงคือการอิงอาศัยในปัญญาบารมีพระเจ้าข้า”

The Buddha next asked Mañjuśrī, “Why is not abiding in dharmas called abiding in *prajñā-pāramitā*?”

พระพุทธองค์จึงตรัสถามพระมัญชุศรีต่อว่า “ทำไมเธอจึงกล่าวว่าการไม่อิงอาศัยในธรรมะใดๆ คือการอิงอาศัยในปัญญาบารมี?”

Mañjuśrī replied, “Not abiding in appearances is abiding in prajñā-pāramitā.”

พระมัญชุศรีทูลว่า “การไม่อิงอาศัยในสิ่งที่ปรากฏใดๆ คือการอิงอาศัยในปัญญาบารมีพระเจ้าข้า”

The Buddha next asked Mañjuśrī, “As one abides in prajñā-pāramitā in this way, do one’s roots of goodness increase or decrease?”

พระพุทธองค์จึงตรัสถามพระมัญชุศรีต่อว่า “เมื่อใครก็ตามเข้าถึงปัญญาบารมีตามแนวทางนี้ กุศลมูลของเขาจะเพิ่มขึ้นหรือลดลงหรือไม่?”

Mañjuśrī replied, “As one abides in prajñā-pāramitā in this way, one’s roots of goodness neither increase nor decrease, all dharmas neither increase nor decrease, and the nature and appearance of prajñā-pāramitā neither increase nor decrease. World-Honored One, practicing prajñā-pāramitā in this way, one neither abandons the dharma of ordinary beings nor grasps the dharma of sages and holy beings. Why not? Because as one practices prajñā-pāramitā, one does not see any dharma that can be grasped or abandoned. Moreover, practicing prajñā-pāramitā in this way, one sees neither saṃsāra to dislike nor nirvāṇa to like. Why not? Because one does not even see saṃsāra, much less dislike it, and because one does not even see nirvāṇa, much less like it. Practicing prajñā-pāramitā in this way, one sees neither afflictions to abandon nor merits to grasp. One’s mind neither increases nor decreases with

respect to all dharmas. Why not? Because one sees neither increase nor decrease in the dharma realm. World-Honored One, training in this way is called practicing *prajñā-pāramitā*.

พระมัญชุศรีทูลว่า “ผู้ที่บำเพ็ญ(เข้าถึง)ปัญญาบารมีตามแนวทางนี้ กุศลมูลของเขา ย่อมไม่เพิ่มขึ้นหรือลดลง รวมทั้งปัญญาบารมีของเขาก็ไม่ทั้งเพิ่มขึ้นหรือลดลงพระเจ้าข้า ข้าแต่พระผู้มีพระภาค ผู้ที่บำเพ็ญปัญญาบารมีตามแนวทางนี้ เขาจะไม่ละทิ้งธรรมของ ปุถุชน ทั้งไม่มุ่งฉวยคว้าแต่ธรรมที่นำไปสู่ความหลุดพ้น ทำไมถึงเป็นเช่นนั้นหรือ? ก็ เพราะว่าผู้ที่บำเพ็ญปัญญาบารมีนั้น เขาจะมองเห็นว่าไม่มีธรรมะใดๆเลยที่ควรยึดถือ หรือละทิ้ง นอกจากนี้ผู้ที่บำเพ็ญปัญญาบารมีตามแนวทางนี้ จะไม่มองเห็นว่าสังสารวัฏ เป็นสิ่งไม่น่าพึงปรารถนา ส่วนนิพพานเป็นสิ่งที่น่าพึงปรารถนา และเพราะว่าเขาไม่ แม้แต่จะเห็นนิพพานอยู่ในสายตา จะกล่าวไปไยว่าเขาพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจใน นิพพาน การบำเพ็ญปัญญาบารมีตามแนวทางนี้ ผู้ที่บำเพ็ญจะไม่ยึดมั่นทั้งสิ่งที่เป็นบาป อกุศลหรือสิ่งที่เป็นบุญกุศล จิตของเขาไม่หวั่นไหวขึ้นลงไม่ว่าจะเกี่ยวข้องกับสรรพธรรม ใดๆ ทำไมถึงเป็นเช่นนั้นหรือ? ก็เพราะเขานั้นเห็นว่าในเขตแดนแห่งธรรมนั้นหาได้มีการ เพิ่มหรือลดไม่ ข้าแต่พระผู้มีพระภาค การฝึกตนตามแนวทางนี้ คือการบำเพ็ญปัญญา บารมีพระเจ้าข้า”

“ข้าแต่พระผู้มีพระภาค ผู้ซึ่งเห็นว่าสรรพธรรมทั้งหลายล้วนไม่เกิด ไม่ดับ ก็คือการ บำเพ็ญปัญญาบารมี ข้าแต่พระผู้มีพระภาค การเห็นว่าสรรพธรรมทั้งหลายล้วนไม่เพิ่ม ไม่ลด ก็คือการบำเพ็ญปัญญาบารมี ข้าแต่พระผู้มีพระภาค การไม่ปรารถนาและการ เห็นว่าไม่มีธรรมใดที่พึงต้องแสวงหา ก็คือการบำเพ็ญปัญญาบารมีพระเจ้าข้า”

“World-Honored One, seeing neither birth nor death of dharmas is practicing prajñā-pāramitā. World-Honored One, seeing neither increase nor decrease of dharmas is practicing prajñā-pāramitā. World-Honored One, wishing for nothing and seeing no dharma appearance to seek are practicing prajñā-pāramitā.

“ข้าแต่พระผู้มีพระภาค ผู้ซึ่งมองไม่เห็นว่าจะอะไรคือความงดงาม หรืออะไรคือความน่าเกลียด อะไรคือสูงหรือต่ำ อะไรคือสิ่งที่พึงยึดมั่น หรืออะไรพึงละทิ้ง ทำไมข้าพระองค์จึงกล่าวเช่นนี้? ก็เพราะธรรมนั้นไม่เป็นทั้งสิ่งที่สวยงาม หรือน่าเกลียด ธรรมเป็นอิสระจากสิ่งที่ปรากฏให้เรารับรู้ ธรรมไม่มีสูงไม่มีต่ำ เนื่องเพราะธรรมชาติของสรรพธรรมมีความเท่าเทียมกัน ธรรมะอยู่เหนือกว่าสิ่งที่เราจะเข้าไปยึดถือ หรือละทิ้งได้ เพราะเป็นความว่าง(สัจญตา)อย่างแท้จริง ผู้ที่บำเพ็ญตนตามแนวทางนี้ คือผู้บำเพ็ญปัญญาบารมีพระเจ้าข้า”

The Buddha asked Mañjuśrī, “Is the Buddha Dharma not superb?”

พระพุทธองค์ตรัสถามพระมัญจุศรีว่า “พุทธธรรมเป็นธรรมอันเลิศสุดหรือไม่ มัญจุศรี?”

Mañjuśrī replied, “I do not see any superb appearance in dharmas. It can be verified, as through the Tathāgata’s self-realization, that all dharmas are empty.”

พระมัญจุศรีทูลว่า ข้าพระองค์ไม่เห็นว่าจะมีลักษณะของความเป็นเลิศใดๆปรากฏในธรรมทั้งหลาย เรื่องนี้สามารถพิสูจน์ยืนยันได้ผ่านการตรัสรู้ด้วยตนเองของพระตถาคตว่า ธรรมทั้งปวงนั้นเป็นสัจญตา(empty)

The Buddha told Mañjuśrī, “Indeed! Indeed! The Tathāgata has attained the perfect enlightenment through self-realization of the emptiness of dharmas.”

พระพุทธองค์ตรัสกับพระมัญชุศรีว่าเป็นเช่นนั้น เป็นเช่นนั้น มัญชุศรี ตาคาคได้
ตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณด้วยตนเองว่าธรรมทั้งปวงเป็นสุญญตา([empty](#))

Mañjuśrī responded to the Buddha, “World-Honored One, in the dharma of emptiness, is there superbness that can be captured?”

พระมัญชุศรีตอบสนองพระดำรัสของพระพุทธองค์ข้างต้นด้วยการกล่าวเป็นเชิง
คำถามว่า“ข้าแต่พระผู้มีพระภาค ในสุญญตา ยังจะมีความเป็นเลิศใดให้ยึดถือได้อีกหรือ
พระเจ้าข้า?”

The Buddha praised, “Very good! Very good! Mañjuśrī, what you say is the true Dharma!”

พระพุทธองค์จึงสรรเสริญพระมัญชุศรีว่า“ดีมาก! ดีมาก! มัญชุศรี สิ่งที่เธอ
กล่าวมานั้นคือธรรมะที่แท้จริง!”

The Buddha next asked Mañjuśrī, “Is anuttara called the Buddha Dharma?”

พระพุทธองค์ได้ตรัสถามพระมัญชุศรีต่อไปว่า“จะเรียกอนุตรธรรม
(anuttara)ว่าพุทธธรรมได้หรือไม่ มัญชุศรี?

Mañjuśrī replied, “As the Buddha says, anuttara is called the Buddha Dharma. Why? Because that nodharma can be captured is called anuttara.”

พระมัญชุศรีทูลว่า “ตามที่พระองค์ได้ตรัสไว้ว่าอนุตตรธรรมถูกเรียกว่าพุทธธรรม” แสดงว่าอนุตตรธรรมคือพุทธธรรม ถ้ามว่าทำไมนะหรือ? เหตุผลก็เพราะว่าหาธรรมใดไม่ที่ถูกยึดมั่นถือมั่นได้ จะถูกเรียกขานว่าอนุตตรธรรม”

Mañjuśrī continued, “Whoever practices prajñā-pāramitā in this way is not called a Dharma vessel [which is intended to capture things]. Not seeing dharmas that can transform ordinary beings, not seeing the Buddha Dharma, and not seeing enhancing dharmas, are practicing prajñā-pāramitā. Furthermore, World-Honored One, while practicing prajñā-pāramitā, one does not see any dharma that can be differentiated or contemplated.”

พระมัญชุศรีกล่าวต่อไปว่า “ผู้ซึ่งบำเพ็ญปัญญาบารมีตามแนวทางนี้ จะไม่ถูกเรียกขานว่าผู้ปฏิบัติธรรม (Dharma vessel) [ซึ่งเป็นชื่อที่ตั้งใจให้เห็นว่ายังมีความยึดมั่นถือมั่นในสิ่งต่างๆอยู่] การไม่เห็นวาปุณฺชนธรรม พุทธธรรม และธรรมที่นำไปสู่ภูมิที่สูงขึ้น มีความแตกต่างกัน ก็คือการบำเพ็ญปัญญาบารมี ข้าแต่พระผู้มีพระภาค นอกจากนี้ ขณะที่บำเพ็ญปัญญาบารมีนั้น ผู้ซึ่งบำเพ็ญปัญญาบารมีจะไม่แบ่งแยกสรรพธรรมว่ามีความแตกต่างกันพระเจ้าข้า”

The Buddha asked Mañjuśrī, “Do you not contemplate the Buddha Dharma?”

พระพุทธองค์ตรัสถามพระมัญชุศรีว่า “เธอไม่ได้คิดคำนึงถึงพุทธธรรมเลยหรือ?”

Mañjuśrī replied, “No, World-Honored One, in my contemplation, I do not see the Buddha Dharma. Nor do I differentiate dharmas into ordinary beings, voice-hearers, and Pratyekabuddhas. Hence it is called the unsurpassed Buddha Dharma. Moreover, seeing neither the appearances of ordinary beings nor the appearances of the Buddha Dharma, nor the definite appearances of dharmas, is practicing *prajñā-pāramitā*. While practicing *prajñā-pāramitā*, one does not see the desire realm, the form realm, the formless realm, or the *nirvāṇa* realm. Why not? Because not seeing dharmas with the appearance of extinction is practicing *prajñā-pāramitā*. Seeing neither the one giving kindness nor the other requiting kindness is practicing *prajñā-pāramitā*. Contemplating the appearances of subject and object without differentiation is practicing *prajñā-pāramitā*. Seeing neither the Buddha Dharma to grasp nor the dharma of ordinary beings to abandon is practicing *prajñā-pāramitā*. Seeing neither the dharma of ordinary beings to end nor the Buddha Dharma to grasp, yet still coming to know it in one’s mind, is practicing *prajñā-pāramitā*.”

พระมัญจุศรีทูลว่า“ไม่เลย พระผู้มีพระภาค ข้าพระองค์ไม่เห็นพุทธธรรมอยู่ในความนึกคิดเลย แหละมิได้จำแนกธรรมออกเป็น ปุถุชนธรรม สาวกธรรม และปัจเจกพุทธธรรม ดังนั้นจึงเรียกว่าพุทธธรรมไร้ที่เปรียบ นอกจากนี้การไม่เห็นทั้งปุถุชนธรรม พุทธธรรม ตลอดจนการปรากฏขึ้นแห่งธรรมทั้งหลายก็คือการบำเพ็ญปัญญาบารมี ขณะที่บำเพ็ญปัญญาบารมีนั้น ผู้ที่บำเพ็ญจะไม่เห็น(ไม่สนใจ)ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความปราถนา รูป อรูป หรือพระนิพพาน ทำไมนะหรือ? เพราะว่าการไม่เห็นธรรมทั้งหลายซึ่งมีลักษณะที่ต้องดับสูญไปก็คือการบำเพ็ญปัญญาบารมี การเห็นว่าไม่มีทั้งผู้บริจาคทาน

และผู้รับบริจาคทานก็คือการบำเพ็ญปัญญาบารมี การพิจารณาเห็นว่าลักษณะที่ปรากฏ
ขึ้นมาของผู้กระทำ(ผู้รู้)กับผู้ถูกกระทำ(ผู้ที่ถูกรับรู้/สิ่งที่ถูกรับรู้)ว่าไม่มีความแตกต่างกัน ก็
คือการบำเพ็ญปัญญาบารมี การพิจารณาเห็นว่าไม่มีทั้งพุทธธรรมที่จะต้องยึดมั่น ธรรม
ของปุถุชนที่พึงละทิ้งเสีย ก็คือการบำเพ็ญปัญญาบารมี การเห็นว่าไม่มีทั้งธรรมของ
ปุถุชนที่จะต้องทำให้หมดสิ้น หรือธรรมแห่งพุทธที่จะต้องทำให้บรรลุ หากจิตใครรับรู้
อารมณ์เช่นนี้เรื่อยๆ นี่คือการบำเพ็ญปัญญาบารมีพระเจ้าข้า”

The Buddha praised Mañjuśrī, “Very good! Very good! You can describe so well the appearances of the profound prajñā-pāramitā, which is the Dharma Seal that Bodhisattva-Mahāsattvas are learning. Even voice-hearers, of whom some are still learning and others have nothing more to learn, and Pratyekabuddhas should train for their bodhi fruit without separating from this Dharma Seal.”

พระพุทธองค์ตรัสชมพระมัญชุศรีดีมาก! ดีมาก! เธอสามารถอธิบายถึงปัญญาบารมีที่ลึกซึ้งได้ดีเยี่ยม สิ่งนี้จะใช้เป็นหลักในการพิจารณาว่าธรรมะใดเป็นคำสอนที่แท้จริงของพระตถาคต/ธรรมลัญจกร(Dharma Seal)แก่พระโพธิสัตว์ที่กำลังบำเพ็ญเพียรอยู่ รวมถึงพระสาวกทั้งที่ยังไม่บรรลุอรหัตต์ และที่บรรลุอรหัตต์แล้ว ตลอดจนพระปัจเจกพุทธเจ้าทั้งหลาย

The Buddha told Mañjuśrī, “If those who have heard this Dharma are not shocked or terrified, they must have already planted their roots of goodness not just under thousands of Buddhas, but even under billions of koṭis of Buddhas. Then they are able not to be shocked or terrified by this profound prajñā-pāramitā.”

พระพุทธองค์ตรัสกับพระมัญชุศรีว่า “หากมีผู้ใดได้ยินได้ฟังธรรมะนี้แล้วพวกเขาไม่รู้สึกรตกใจหรือหวั่นเกรง แสดงว่าในอดีตชาติที่ผ่านมาแล้วพวกเขาได้เคยสั่งสมกุศลมูลจากพระพุทธเจ้า ไม่ใช่แค่จำนวนไม่กี่พันพระองค์แต่พวกเขาต้องได้เคยสะสมกุศลมูลจากพระพุทธเจ้ามาแล้วถึงหลายพันล้านโกฏพระองค์ทีเดียว ดังนั้นเขาจึงมิได้แสดงอาการตกใจ หรือหวั่นเกรงเมื่อพวกเขาได้ยินได้ฟังคำสอนเกี่ยวกับปัญญาบารมีอันลึกซึ้งนี้”

Mañjuśrī said to the Buddha, “I now will further explain the meaning of prajñā-pāramitā.”

พระมัญชุศรีทูลว่า “ในบัดนี้ข้าพระองค์จะได้อธิบายถึงความหมายของคำว่าปัญญาบารมีพระเจ้าข้า”

The Buddha said, “Speak, then.”

[Mañjuśrī said] “World-Honored One, while practicing prajñā-pāramitā, one should not see whether one should abide in a dharma, nor should one see whether an object has an appearance that can be grasped or abandoned. Why not? Because Tathāgatas do not see the states of dharmas. They do not even see the states of Buddhas, much less those of voice-hearers, Pratyekabuddhas, or ordinary beings. One should not grasp appearances, whether conceivable or inconceivable. By not seeing various dharma appearances, one will realize, on one’s own, the inconceivable dharma of emptiness. All Bodhisattvas who train in this way must have made offerings to innumerable billions of koṭis of Buddhas, under whom [they must have] planted their roots of goodness. Consequently, they are able not to be shocked or terrified by this profound prajñā-pāramitā. Moreover, as one practices prajñā-

pāramitā, seeing neither bondage nor liberation, nor distinctions among ordinary beings or even among the Three Vehicles, is practicing prajñā-pāramitā.”

พระพุทธองค์ตรัสว่า “เธอจงกล่าวมาเถิด มัณจุศรี”

[พระมัณจุศรีจึงกล่าวว่า] “ข้าแต่พระผู้มีพระภาค ผู้ซึ่งกำลังบำเพ็ญปัญญาบารมีอยู่นั้น ไม่ควรจะเห็นว่ามีธรรมอันหนึ่งอันใดที่ต้องบรรลु หรือไม่ควรจะเห็นว่ามีสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่เขาควรจะยึดถือหรือละทิ้งไป ถ้าถามว่าทำไมถึงเป็นเช่นนั้นหรือ? ที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะว่า พระตถาคตทั้งหลายมิได้เห็นธรรมแบ่งแยกเป็นสภาวะต่างๆ พระองค์ไม่เห็นแม้แต่พุทธสภาวะ ไยจะต้องกล่าวถึงสาวกธรรม ปัจเจกพุทธธรรมหรือปุถุชนธรรม ผู้ซึ่งบำเพ็ญปัญญาบารมีไม่พึงยึดมั่นถือมั่นในลักษณะทั้งปวง ไม่ว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่สามารถคิดและเข้าใจได้(conceivable)หรือเป็นสิ่งที่พ้นจินตนาการ(inconceivable)ก็ตาม โดยที่ไม่เห็นว่าธรรมทั้งหลายนั้นแตกต่างกัน ผู้บำเพ็ญจะรู้ด้วยตัวเองว่า อจินตยธรรมของสุญญาคืออะไร พระโพธิสัตว์ทั้งปวงที่บำเพ็ญตนตามหนทางนี้ล้วนแล้วแต่เป็นผู้ซึ่งเคยปฏิบัติรับใช้พระพุทธเจ้ามาแล้วมากมายมหาศาลจำนวนหลายล้านโกฏจนยากที่จะนับได้ถ้วน เพราะเหตุนี้พวกเขาจะไม่รู้สึกสะดุ้งตกใจหรือหวั่นเกรงในยามที่ได้ยินหรือได้ฟังธรรมว่าด้วยปัญญาบารมีอันลึกซึ้งนี้ ผู้บำเพ็ญปัญญาบารมีจะเห็นว่า ไม่มีทั้งเครื่องผูกมัด(สังโยค) หรือสิ่งที่ทำให้หลุดพ้น(วิมุตติ) ไม่มีความแตกต่างในสิ่งต่างๆ ไม่มีความแตกต่างในยานทั้งสามพระเจ้าข้า”

The Buddha asked Mañjuśrī, “To how many Buddhas have you made offerings?”

พระพุทธองค์ตรัสถามพระมัณจุศรีว่า “ที่ผ่านมานั้นเธอได้เคยถวายรับใช้พระพุทธเจ้าเป็นจำนวนมากน้อยเพียงใดละ มัณจุศรี? “

Mañjuśrī replied, “Buddhas and I have illusory appearances, which are neither recipients nor givers.”

พระมัญชุศรีทูลว่า “ทั้งพระพุทธเจ้าทั้งหลายและตัวข้าพระองค์เองนั้นล้วนเป็นมายา จริงๆแล้วหาได้มีทั้งผู้รับหรือผู้ให้ไม่พระเจ้าข้า”

The Buddha asked Mañjuśrī, “Can you not now abide in the Buddha Vehicle?”

พระพุทธองค์จึงตรัสถามว่า “ถ้าอย่างนั้นในขณะนี้เธอมีได้อาศัยในพุทธยาน(**the Buddha Vehicle**)อยู่หรือ มัญชุศรี?”

Mañjuśrī replied, “I do not see a single dharma in my contemplation. How should I abide in the Buddha Vehicle?”

พระมัญชุศรีทูลว่า “ข้าพระองค์หาได้มองเห็นธรรมแม้เพียงหนึ่งใดอยู่ในจิตไม่ ดังนั้นข้าพระองค์จะอาศัยในพุทธยานได้อย่างไร?พระเจ้าข้า”

The Buddha asked, “Mañjuśrī, have you not acquired the Buddha Vehicle?”

พระพุทธองค์จึงตรัสถามต่อว่า “มัญชุศรี ถ้าอย่างนั้นแสดงว่าเธอไม่ยอมรับพุทธยานใช่หรือไม่?”

Mañjuśrī replied, “The Buddha Vehicle is only a name, which can be neither captured nor seen. How can I acquire it?”

พระมัญชุศรีทูลว่า “คำว่าพุทธยานเป็นเพียงนามเรียกขานอย่างหนึ่งเท่านั้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่อาจจับต้อง ไม่อาจมองเห็นได้ ข้าพระองค์จะรับสิ่งนี้ได้อย่างไร? พระเจ้าข้า”

The Buddha asked, “Mañjuśrī, have you acquired the unimpeded wisdom-knowledge?”

พระพุทธองค์จึงตรัสถามต่อว่า “มัญชุศรี เธอได้รับปัญญาอันไม่มีประมาณในการเข้าถึงความรู้ใช่หรือไม่?”

Mañjuśrī replied, “I am the unimpeded. How can the unimpeded acquire the unimpeded?”

พระมัญชุศรีทูลว่า “ตัวข้าพระองค์คือสิ่งไม่มีขีดจำกัด สิ่งที่ไม่ใช่ขีดจำกัดย่อมต้องรับสิ่งที่ไม่ใช่ขีดจำกัดเข้ามาอีกพระเจ้าข้า?”

The Buddha asked, “Do you sit in a bodhimaṇḍa?”

พระพุทธองค์ตรัสถามว่า “เธอนั่งอยู่ในโพธิบัลลังก์([bodhimaṇḍa](#))หรือไม่?”

Mañjuśrī replied, “None of the Tathāgatas sits in a bodhimaṇḍa. How should I alone sit in a bodhimaṇḍa? I presently see that dharmas abide in true reality.”

พระมัญชุศรีทูลว่า “พระตถาคตทั้งหลายหาจะมีพระองค์ใดประทับอยู่ในโพธิบัลลังก์ไม่ แล้วไหนจะพระองค์จะนั่งอยู่ในโพธิบัลลังก์แต่เพียงผู้เดียวได้เล่า? ขณะนี้ข้าพระองค์เห็นแต่ว่าสรรพธรรมล้วนแล้วแต่อาศัยอยู่ในความจริงแท้(**true reality**)ทั้งสิ้น พระเจ้าข้า”

The Buddha asked, “What is called true reality?”

พระพุทธองค์จึงตรัสถามว่า “อะไรคือความจริงแท้ตามที่เธอกำลังถึง มัญชุศรี?”

Mañjuśrī replied, “The view that one has a self is true reality.”

พระมัญชุศรีทูลว่า “คำว่าความจริงแท้ในความหมายของข้าพระองค์คือทัศนคติที่มองว่าคนเรามีอัตตา(**self**)คือความจริงแท้ พระเจ้าข้า”

The Buddha asked, “Why is the view that one has a self true reality?”

พระพุทธองค์จึงตรัสถามต่อว่า “ทำไมการมีทัศนคติว่าบุคคลมีอัตตาถึงเป็นความจริงแท้ละ มัญชุศรี?”

Mañjuśrī replied, “Taking this view as an appearance of true suchness, which is neither real nor unreal, neither coming nor going, with neither a self nor no self, is called true reality.”

พระมัญชุศรีทูลว่า “เพราะอาศัยทัศนคตินี้จะทำให้เห็นลักษณะของความเป็นเช่นนั้นเอง(**true suchness**) ซึ่งไม่ใช่ทั้งจริงหรือไม่จริง ไม่ใช่ทั้งการมา หรือการไป จะว่ามีตัวตนก็ไม่ใช่ หรือไม่มีตัวตนก็ไม่ใช่ สิ่งนี้ถูกเรียกขานว่าความจริงแท้ พระเจ้าข้า”

Śāriputra said to the Buddha, “World-Honored One, those who can come to a definite understanding of this meaning are called Bodhisattvas. Why? Because they have learned the appearances of this profound prajñā-pāramitā, and their minds are not shocked, not terrified, not baffled, and not regretful.”

พระสารีบุตรกราบทูลต่อพระพุทธองค์ว่า “ข้าแต่พระผู้มีพระภาค หากคนเหล่าใดสามารถเข้าใจความหมายของสิ่งนี้อย่างแจ่มแจ้งบุคคลเหล่านั้นก็ถูกเรียกว่าพระโพธิสัตว์ทำไมนะหรือ ก็เพราะว่าได้เคยศึกษาบำเพ็ญเกี่ยวกับปัญญาบารมีอันลึกซึ้งมาก่อนนั่นเองจิตของเขาเหล่านั้นจึงไม่สะดุ้งตกใจ ไม่หวั่นเกรง ไม่งงงวย และไม่สลดหดหู่เมื่อได้ยินได้ฟังเกี่ยวกับปัญญาบารมีอันลึกซึ้งนี้ พระเจ้าข้า”

Maitreya Bodhisattva said to the Buddha, “World-Honored One, those who have learned all the dharma appearances of prajñā-pāramitā are near a Buddha’s seat. Why? Because Tathāgatas are presently aware of these dharma appearances.”

พระไมเตรยโพธิสัตว์ทูลพระพุทธองค์ว่า “ข้าแต่พระผู้มีพระภาค ผู้ซึ่งได้ศึกษาเรียนรู้ถึงลักษณะทั้งปวงของปัญญาบารมีล้วนแต่เป็นผู้ซึ่งเข้าใจพุทธอาสน์แล้วทั้งสิ้นทำไม? ก็เพราะว่าพระตถาคตทั้งหลายในขณะนี้ก็ตระหนักรู้ถึงธรรมลักษณะนี้ พระเจ้าข้า”

Mañjuśrī Bodhisattva said to the Buddha, “World-Honored One, if those who have heard this profound prajñā-pāramitā can be not shocked, not terrified, not baffled, and not regretful, we should know that they in effect see Buddhas.”

พระมัชฌิมาภิกษุโพธิสัตว์ทูลว่า “ข้าแต่พระผู้มีพระภาค หากว่ามีบุคคลเหล่าใดได้ยิน ได้ฟังเกี่ยวกับปัญญาบารมีอันลึกซึ้งนี้แล้วไม่รู้สึกระส่ำ ระสอ ตกใจ ไม่หวั่นเกรง ไม่งงวย และ ไม่รู้สึกระย่นย่อ พวกเราควรจะได้ทราบว่าการที่เป็นดังนี้ก็เพราะว่าพวกเขาเหล่านั้นล้วน แต่เคยพบพระพุทธรูปมาแล้วมากมาย พระเจ้าข้า”

Then the upāsikā No Appearance said to the Buddha, “World-Honored One, dharmas, such as ordinary beings, voice-hearers, Pratyekabuddhas, Bodhisattvas, and Buddhas, have no appearances. Therefore, upon hearing prajñā-pāramitā, we are not astonished, not terrified, not baffled, and not regretful. Why not? Because dharmas have never had any appearances.”

ขณะนั้นมีเทพธิดาคนหนึ่ง กราบทูลพระพุทธองค์ว่า “ข้าแต่พระผู้มีพระภาค ธรรมะทั้งหลาย ไม่ว่า ธรรมของปุถุชน ธรรมของพระสาวก ธรรมของพระปัจเจกพุทธเจ้า ธรรมของพระโพธิสัตว์และธรรมของพระพุทธรูป ล้วนแต่มีรูปลักษณะ ดังนั้น เมื่อได้ยินได้ฟังเกี่ยวกับปัญญาบารมี พวกเราจึงไม่สะอึกตกใจ ไม่หวั่นเกรง ไม่งงวย และไม่รู้สึกกระย่นย่อ ทำไมถึงไม่รู้สึกระย่นย่อ? ก็เพราะธรรมทั้งปวงหาได้มีรูปลักษณะใดๆไม่” (ในงานแปลของ **Edward Conze** ใช้คำว่า **Niralamba Bhagini** (นิราลัมพา ภคินี) ซึ่งเป็นพระโพธิสัตว์องค์หนึ่ง แทนคำว่า **the upāsikā No Appearance** ซึ่งข้าพเจ้าตีความเทพธิดาคนหนึ่ง)

The Buddha told Śāriputra, “If good men and good women, having heard this profound prajñā-pāramitā, can come to resoluteness in their minds, not shocked, not terrified, not baffled, and not regretful, know that they stand on the Ground of No Regress. If

those who have heard this profound *prajñā-pāramitā* are not shocked, not terrified, not baffled, and not regretful, but believe, accept, appreciate, and listen tirelessly, they have in effect achieved *dāna-pāramitā*, *śīla-pāramitā*, *kṣānti-pāramitā*, *vīrya-pāramitā*, *dhyāna-pāramitā*, and *prajñā-pāramitā*. Moreover, they can reveal and explicate [the teachings] to others and can have them train accordingly.”

พระพุทธองค์ตรัสกับพระสารีบุตรว่า “ถ้าหากมีกุลบุตร กุลธิดาซึ่งได้ยินได้ฟังเกี่ยวกับปัญญาบารมีอันลึกซึ้งนี้แล้ว มีใจเด็ดเดี่ยวมั่นคง ไม่สะดุ้งตกใจ ไม่มัวงวายน และไม่รู้สึกระย่นย่อ เธอจงรู้ไว้เถิดว่าเขาเหล่านั้นไปยืนในภูมิที่ไม่ถอยหลังแล้ว ถ้าชนเหล่าใดได้ยินได้ฟังเกี่ยวกับปัญญาบารมีอันลึกซึ้งนี้แล้ว ไม่สะดุ้งตกใจ ไม่มัวงวายน และไม่รู้สึกระย่นย่อ แต่มีความศรัทธา น้อมรับ เคารพบูชา และฟังแล้วฟังเล่าอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย พวกเขาเหล่านั้นจะบรรลุซึ่ง ทานบารมี(*dāna-pāramitā*) ศีลบารมี(*śīla-pāramitā*) กษานต์บารมี(*kṣānti-pāramitā*) วิริยะบารมี(*vīrya-pāramitā*) ฌานบารมี(*dhyāna-pāramitā*) และปัญญาบารมี(*prajñā-pāramitā*) ในที่สุดนอกจากนี้เขายังสามารถเผยแผ่ และสั่งสอนแก่ผู้อื่น และยังสามารถทำให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม(การบำเพ็ญปัญญาบารมี)ด้วย”

The Buddha asked Mañjuśrī, “In your opinion, what is meant by attaining *anuttara-samyak-saṃbodhi* and by abiding in *anuttara-samyak-saṃbodhi*?”

พระพุทธองค์ตรัสถามพระมัญจุศรีว่า “ทัศนะของเธอ การบรรลุอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ(*anuttara-samyak-saṃbodhi*) และการอยู่ในอนุตตรสัมมาสัมโพธิ์คืออะไร?”

Mañjuśrī replied, “I have no anuttara-samyak-saṃbodhi to attain, nor do I abide in the Buddha Vehicle. Then how should I attain anuttara-samyak-saṃbodhi? What I describe is only the appearance of bodhi.”

พระมัญชุศรีทูลว่า “สำหรับข้าพระองค์แล้วหาสิ่งทีเรียกว่าอนุตระสัมมาสัมโพธิ์ให้บรรลุถึงไม่ รวมทั้งหาได้มีสิ่งทีเรียกว่าพุทธยานให้อาศัยไม่ ดังนั้นข้าพระองค์จะบรรลุอนุตระสัมมาสัมโพธิ์ได้อย่างไรพระเจ้าข้า? สิ่งทีข้าพระองค์ได้กล่าวมาแล้วนั้นเป็นเพียงลักษณะของโพธิญาณ(bodhi)เท่านั้น พระเจ้าข้า”

The Buddha praised Mañjuśrī, “Very good! Very good! You have so skillfully explained the meaning of this profound Dharma. You have long planted your roots of goodness under past Buddhas, training with purity in the Brahma way of life according to the dharma of no appearance.”

พระพุทธองค์ตรัสชมพระมัญชุศรีว่า “ดีมาก! ดีมาก! เธอเป็นผู้มีทักษะในการอธิบายเกี่ยวกับปัญญาบารมีนี้ เธอ นั้นได้เคยปลูกฝังกุศลมูลกับพระพุทธเจ้าในอดีตจำนวนหลายพระองค์ ได้บำเพ็ญตนตามแนวทางพรหมจรรย์ที่สอดคล้องกับธรรมแห่งความไร้รูปลักษณะ (สุญญตาธรรม)”

Mañjuśrī replied, “If one sees appearances, then one can speak of no appearance. I now see neither appearance nor no appearance. How can I be said to train in the Brahma way of life according to the dharma of no appearance?”

พระมัญชุศรีทูลว่า “ถ้าผู้ใดเห็นรูปลักษณะต่างๆ ต่อมาเขาสามารถกล่าวหาหาได้มีรูปลักษณะใดไม่ สิ่งที่เขาพระองค์เห็นอยู่ในขณะนี้จะมีรูปลักษณะ(**appearance**)ก็มีใช่ หรือไร้รูปลักษณะ(**no appearance**)ก็มีใช่ เมื่อเป็นดังนี้ข้าพระองค์จึงมีอาจจะกล่าวได้ว่าตัวของข้าพระองค์กำลังบำเพ็ญตนตามวิถีแห่งพรหมจรรย์ซึ่งสอดคล้องกับธรรมแห่งความไร้รูปลักษณะ (สุญญตา) พระเจ้าข้า”

The Buddha asked Mañjuśrī, “Do you see voice-hearer precepts?”

พระพุทธองค์ถามพระมัญชุศรีว่า “มัญชุศรีเธอมองเห็นสาวกธรรม(**voice-hearer precepts**)หรือไม่ละ?”

“Yes, I see them.”

พระมัญชุศรีทูลว่า “ข้าแต่พระผู้มีพระภาค ข้าพระองค์มองเห็นสาวกธรรม พระเจ้าข้า”

The Buddha asked, “How do you see them?”

พระพุทธองค์ตรัสถามว่า “สาวกธรรมที่เธอมองเห็นนั้นเป็นอย่างไรหรือมัญชุศรี?”

Mañjuśrī replied, “I do not hold the view of ordinary beings, the view of holy beings, the view of those who are still learning, or the view of those who have nothing more to learn. Nor do I hold the great view, the small view, the view to overcome, or the view not to overcome. I hold neither a view nor its opposite view.”

พระมัณฺฑุศรีทูลว่า “ข้าพระองค์นั้นมิได้ยึดถือเอาทัศนะที่ว่านี่ปุณฺณ นี่คือนักสัทธินี่คือผู้ที่ศึกษากำลังเรียนรู้อยู่ หรือนี่คือผู้ที่ไม่มีอะไรที่จะต้องศึกษาเรียนรู้อีกแล้ว ข้าพเจ้าไม่ยึดถือทัศนะที่แบ่งแยกว่านี่เป็นสิ่งใหญ่ นี่เป็นของเล็ก ความคิดเรื่องการเอาชนะ หรือการไม่เอาชนะ ข้าพระองค์นั้นไม่ยึดถือในมุมมองหนึ่งใด หรือมุมมองที่ต้องข้ามกันกับมุมมองดังกล่าว พระเจ้าข้า”

Sāriputra said to Mañjuśrī, “This is how you view the Voice-Hearer Vehicle. How do you view the Buddha Vehicle?”

พระสารีบุตรกล่าวกับพระมัณฺฑุศรีว่า ที่กล่าวมาคือทัศนะของท่านต่อแนวทางแห่งสาวกยาน แล้วทัศนะของท่านต่อแนวทางแห่งพุทธยานเป็นเช่นใดกันเล่า?

Mañjuśrī said, “I do not see the dharma of bodhi. Nor do I see anyone training for bodhi or attaining bodhi.”

พระมัณฺฑุศรีกล่าวว่า “ตัวเราเองนั้นหาได้มองเห็นโพธิธรรม(the dharma of bodhi)ไม่ หาได้เห็นว่ามีผู้ใดกำลังบำเพ็ญเพื่อเข้าสู่โพธิธรรม หาได้เห็นว่ามีผู้ใดได้บรรลุถึงซึ่งโพธิธรรมไม่”

Sāriputra asked Mañjuśrī, “What is called Buddha? How does one observe a Buddha?”

พระสารีบุตรถามพระมัณฺฑุศรีว่า “อย่างนั้นสิ่งที่เรียกว่าพุทธะคืออะไร? และบุคคลจะทัศนาพุทธะได้อย่างไร?”

Mañjuśrī asked, “What is self?”

พระมัณฺฑุศรีจึงถามพระสารีบุตรว่า “ตัวตน(self) คืออะไร? ท่านสารีบุตร”

Śāriputra replied, “Self is only a name, and the appearance of a name is empty.”

พระสารีบุตรตอบว่า “ตัวตนนั้นเป็นเพียงนาม/ชื่อ(name)อย่างหนึ่ง และนามนั้นก็หาได้มีรูปร่างลักษณะไม่”

Mañjuśrī said, “Indeed! Indeed! Just as self is only a name, so too Buddha is only a name. Realizing the emptiness of a name is bodhi. One should seek bodhi without using names. The appearance of bodhi is free from words. Why? Because words and bodhi are both empty.

พระมัญจุศรีกล่าวว่า” เป็นเช่นนั้น เป็นเช่นนั้น เพราะตัวตนเป็นเพียงนามอย่างหนึ่งเท่านั้น ดังนั้นด้วยเหตุนี้คำว่าพุทธะ(Buddha)ก็เฉกเช่นเดียวกันเป็นเพียงนามอย่างหนึ่งเช่นเดียวกัน สภาวะของการตระหนักรู้ถึงความว่างของนามคือโพธิธรรม บุคคลควรแสวงหาโพธิธรรมโดยไม่ต้องอาศัยซึ่งนามใดๆ ลักษณะของโพธิธรรมนั้นเป็นอิสระจากคำเรียกขานทั้งหลาย ทำไมนะหรือ? ก็เพราะว่าทั้งคำเรียกขานต่างๆ และคำว่าโพธิธรรมนั้นล้วนคือ ความว่าง”

“Furthermore, Śāriputra, you ask me what is called Buddha and how one should observe a Buddha. That which has neither birth nor death, neither names nor appearances, and is neither coming nor going, is called Buddha. As one observes the true reality of one’s own body, in the same way one observes a Buddha. Only the wise can understand that this is called observing a Buddha.”

นอกจากนี้ ท่านสารีบุตร “เมื่อท่านถามเราว่าอะไรคือสิ่งที่เรียกว่าพุทธะ (Buddha) และบุคคลหนึ่งจะสังเกตเห็นพระพุทธรูปได้อย่างไรนั้น สำหรับเราแล้วพระพุทธรูป(Buddha) เป็นสิ่งที่ไม่ใช่ทั้งการเกิด(birth)หรือการดับ(death) ไม่ใช่ทั้งนาม(names)หรือรูป(appearances)ใดๆ ไม่ใช่ทั้งการมา(coming)หรือการไป(going) เมื่อผู้ใดก็ตามที่ค้นหาความจริงแท้(true reality)ของร่างกายตนเอง ก็เหมือนกับเขาค้นหาพระพุทธรูป(Buddha) มีเพียงผู้มีปัญญาเท่านั้นที่จะเข้าใจการสังเกตลักษณะของพระพุทธรูปตามที่เรากล่าวมานี้”

Then Śāriputra said to the Buddha, “World-Honored One, prajñā-pāramitā as pronounced by Mañjuśrī is not understandable or knowable to novice Bodhisattvas.”

จากนั้นพระสารีบุตรทูลพระพุทธรูปองค์ว่า “ข้าแต่พระผู้มีพระภาค ปัญญาบารมีที่ท่านมัญชุสรีได้กล่าวนั้นเป็นสิ่งที่ยากที่ผู้ที่เพิ่งเริ่มบำเพ็ญตนเป็นพระโพธิสัตว์ (novice Bodhisattvas) จะสามารถรู้และเข้าใจได้ พระเจ้าข้า”

Mañjuśrī said, “Not only novice Bodhisattvas cannot know it, but even riders of the Two Vehicles who have accomplished their undertaking [for Arhatship or Pratyekabuddhahood] cannot understand or know it. No one can know the Dharma expounded in this way. Why not? Because the appearance of bodhi cannot be known through such dharmas as seeing, hearing, capturing, thinking, speaking, or listening. Bodhi is empty and silent in nature and appearance, with no birth, no death, no attaining, no knowing, no shape, and no form. How can there be an attainer of bodhi?”

พระมัณฺฑุศรีกล่าวว่า “ท่านสารีบุตรอย่าว่าแต่ผู้ซึ่งเริ่มบำเพ็ญเป็นพระโพธิสัตว์ (novice Bodhisattvas) จะไม่สามารถรู้และเข้าใจเลย แม้แต่ผู้บำเพ็ญตนตามสาวกยานหรือปัจเจกพุทธยานจนสำเร็จเป็นพระอรหันต์(Arhatship)หรือพระปัจเจกพุทธเจ้า(Pratyekabuddhahood)แล้วก็ยังมีอาจเข้าใจได้ ไม่มีใครสามารถที่จะรู้และเข้าใจถึงธรรมดังที่เราได้กล่าวไปแล้ว ทำไมถึงไม่มีใครเข้าใจล่ะ? ที่เป็นดังนี้เพราะว่าลักษณะแห่งโพธิ์นั้นไม่อาจรู้ได้ด้วยการมองเห็น(seeing) การได้ยิน(hearing) การสัมผัส(capturing) การคิด(thinking) การพูด(speaking) หรือการฟัง(listening) ลักษณะของโพธิ์นั้นคือความความว่างและไร้สำเนียงเสียงใดๆ ไม่เกิด(no birth) ไม่ดับ(no death) ไม่อาจจะบรรลุถึง(no attaining) ไม่อาจรู้(no knowing) ไร้รูปร่าง(no shape) และไร้รูปแบบ(no form) ดังนี้แล้วจะมีผู้บรรลุถึงโพธิ์ได้อย่างไรเล่า?”

Sāriputra asked Mañjuśrī, “Has not the Buddha, in the dharma realm, attained anuttara-samyak-sambodhi?”

พระสารีบุตรถามพระมัณฺฑุศรีว่า “ถ้าอย่างนั้นในแดนแห่งธรรม(the dharma realm)ไร้ซึ่งพุทธะและการบรรลุอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณหรือ?”

Mañjuśrī replied, “No, Sāriputra. Why not? Because the World-Honored One is the dharma realm. Verifying the dharma realm by means of the dharma realm would be a contradiction. Sāriputra, the appearance of the dharma realm is bodhi. Why? Because in the dharma realm sentient beings have no appearances, as all dharmas are empty. The emptiness of all dharmas is bodhi, which is non-dual and free from differentiation. Sāriputra, without

differentiation, there is no knower. Without a knower, there are no words. Without words, there is neither existence nor nonexistence, neither knowing nor not knowing. This is true for all dharmas.

Why? Because dharmas cannot be identified by places, which imply a definite nature. For example, the sinful appearance of the [five] rebellious acts is inconceivable. Why? Because the true reality of dharmas is indestructible. Thus, the sin of committing a rebellious act has no self-essence. True reality neither is reborn in heaven nor falls into hell, nor does it enter nirvāṇa. Why not? Because all karmic conditions abide in true reality, which is neither coming nor going, neither cause nor effect. Why? Because the dharma realm has no edge, neither front nor back. Therefore, Śāriputra, [in true reality] pure spiritual trainees do not enter nirvāṇa, and bhikṣus with grave sins do not fall into hell. They are neither worthy nor unworthy of offerings, neither ending nor not ending their afflictions. Why not? Because [in emptiness] all dharmas abide in equality.”

พระมัญชุศรีตอบว่า “ไร้ซึ่งสิ่งใดทั้งสิ้น ท่านสารีบุตร ทำไมถึงไร้ซึ่งสิ่งใดล่ะ? ทั้งนี้ เพราะว่าพระผู้มีพระภาคนั่นเองคือแดนธรรม (the dharma realm) การกล่าวยืนยันถึงความมีอยู่ของธรรมะโดยอ้างถึงธรรมะเป็นสิ่งที่ขัดแย้งในตัวเอง (Verifying the dharma realm by means of the dharma realm would be a contradiction) ท่านสารีบุตร โภทีก็คือธรรมะ ทำไมถึงเป็นเช่นนั้นหรือ? เหตุที่เป็นเช่นนั้นเพราะว่าธรรมแห่งปุถุชน(the dharma realm sentient beings have no appearances)นั้นก็ไร้ลักษณะ ธรรมทั้งปวงคือความว่าง(สุญญตา) ความว่างจากธรรมทั้งปวงคือโพธิ์ ท่านสารีบุตร เมื่อไร้ซึ่งการแบ่งแยก ก็ย่อมปราศจากผู้รู้ (knower) เมื่อปราศจากผู้รู้ก็ย่อมจะไม่มีถ้อยคำต่างๆ และเมื่อปราศจากผู้รู้ก็

จะไม่มีทั้งการดำรงอยู่(**existence**) หรือการไม่ดำรงอยู่(**nonexistence**) ไม่มีทั้งการรู้(**knowing**)หรือการไม่รู้(**not knowing**) สิ่งนี้เป็นจริงสำหรับทุกสรรพธรรม
 ทำไมหรือ? ก็เพราะว่าเรามีอาจจะบอกว่าธรรมะคืออะไรโดยระบุเป็นสถานที่ตั้งต่างๆ
 ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นก็หมายความว่าธรรมะมีลักษณะอันจำกัดนั่นเอง เพื่อความกระจ่างเรา
 จะยกตัวอย่างเรื่องบาปที่เกิดจากการกระทำอนัตตริยกรรม(**[five] rebellious acts**)
 นั้นเป็นอจินไตย ทำไมถึงเป็นอจินไตยล่ะ? เพราะไม่มีอะไรจะทำลายความจริงตามหลัก
 ของธรรมะได้(**the true reality of dharmas**) ดังนั้นความผิดบาปอันเกิดจาก
 การกระทำอนัตตริยกรรมหาได้มีสาระในตนเองไม่(**no self-essence**) ความจริงแท้นั้น
 หาได้มีการเกิดในสวรรค์ การตกนรก หรือการเข้าสู่พระนิพพาน(**nirvāṇa**)ไม่ ทำไม
 หรือ? ก็เพราะว่าวิบากกรรม(**karmic conditions**)ก็ย่อมจะต้องอยู่ภายใต้หลัก
 ความจริงของธรรมะ ซึ่งไม่มีทั้งการมา หรือการไป ไม่มีทั้งเหตุและผล ที่เป็นเช่นนี้เพราะ
 ธรรมะไร้ซึ่งขอบเขต ไม่เป็นทั้งหน้าหรือไม่เป็นหลัง ดังนั้นท่านสาริบุตร [ในความจริงแท้]
 หาได้มีผู้บำเพ็ญจนจิตบริสุทธิ์เข้าสู่นิพพานไม่ และภิกษุที่ทำผิดบาปร้ายแรงตกนรก ไม่มี
 ทั้งผู้ที่ควรเคารพบูชา หรือผู้ไม่ควรเคารพบูชา มิใช่ทั้งการสิ้นสุดของทุกข์หรือไม่สิ้นสุด
 ของทุกข์ ทำไมนะหรือ? ก็เพราะในความว่าง(สุญญตา)ธรรมะทั้งปวงล้วนเสมอกัน”

Sāriputra asked, “What is called the unwavering Endurance in the Realization of the No Birth of Dharmas?”

พระสาริบุตรถามว่า“อะไรคือความไม่หวั่นไหวต่อการรู้ว่าสรรพธรรมล้วนไม่เกิด
 ไม่ดับ ดังที่เราเข้าใจว่าการตั้งอยู่และดับไปล้วนแล้วแต่มีเหตุและปัจจัย (**Endurance
 in the Realization of the No Birth of Dharmas**)”

Mañjuśrī replied, “Not seeing the appearance of birth or death in even a speck of dharma is called the unwavering Endurance in the Realization of the No Birth of Dharmas.”

พระมัญชุศรีตอบว่า “การไม่เห็นความแตกต่างของการเกิดและความตายแม้เพียงจุดเล็กๆ นั้นแหละคือผู้ที่ไม่หวั่นไหวต่อธรรมที่ว่าด้วยการไม่เกิดของสรรพธรรม”

Śāriputra asked, “Who is called a bhikṣu who does not overcome?”

พระสารีบุตรถามว่า “ใครคือภิกษุที่ถูกเรียกขานว่าผู้ที่ไม่มีความต้องพิชิตอีก?”

Mañjuśrī replied, “An Arhat, who has no more afflictions to discharge, is the one who does not overcome. Why? Because, having eradicated all of his afflictions, an Arhat has nothing to overcome. Those who take fallible mental actions are called ordinary beings. Why? Because ordinary beings do not act in accord with the dharma realm and are therefore called the fallible ones.”

พระมัญชุศรีตอบว่า “ผู้ที่ไม่มีความต้องพิชิตอีกแล้วคือ พระอรหันต์(Arhat) นั่นเอง เป็นผู้ดับทุกข์ของตนโดยสิ้นเชิง ส่วนบุคคลเหล่าใดที่จิตยังหลงผิดอยู่เรียกว่าปุถุชน ทำไมนะหรือ? ก็เพราะการกระทำของปุถุชนนั้นมิได้สอดคล้องกับธรรมะและดังนั้นจึงถูกเรียกว่าผู้ที่ยังหลงผิดอยู่”

Śāriputra said, “Very good! Very good! You now have well explained to me the meaning of an Arhat, who has ended his afflictions and the discharges thereof.”

พระสารีบุตรกล่าว “ดีมาก ดีมาก ท่านอธิบายความหมายของพระอรหันต์แก่ข้าพเจ้าได้ดีจริงๆ ที่ว่าพระอรหันต์คือผู้ซึ่งดับทุกข์ของตนเองและละวางจากทุกข์ได้อย่างสิ้นเชิง”

Mañjuśrī said, “Indeed! Indeed! I am a true Arhat, who has ended his afflictions. Why? Because I have crushed the desire for the Voice-Hearer Vehicle and the desire for the Pratyekabuddha Vehicle. For this reason, I am called an Arhat, who has ended his afflictions.”

พระมัญชุศรีกล่าวว่า “เป็นเช่น เป็นเช่นนั้น ท่านสารีบุตร ตัวเราเองนั้นก็พระอรหันต์ซึ่งดับทุกข์โดยสิ้นเชิงแล้ว ทำไมนะหรือ? ที่เรากล่าวเช่นนี้เพราะเราได้ขจัดเสียแล้วซึ่งความปรารถนาในสาวกยานและปัจเจกพุทธยาน ด้วยเหตุผลนี้เราจึงถูกเรียกว่าพระอรหันต์ ซึ่งเป็นผู้ดับทุกข์ได้โดยสิ้นเชิง”

The Buddha asked Mañjuśrī, “When a Bodhisattva sits in a bodhimaṇḍa, does he attain anuttara-samyak-saṃbodhi?”

พระพุทธองค์ตรัสถามพระมัญชุศรีว่า “มัญชุศรีเมื่อพระโพธิสัตว์นั่งอยู่ในโพธิบัลลังก์(bodhimaṇḍa)แล้ว เขามีได้บรรลุถึงอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ(anuttara-samyak-saṃbodhi)หรือไม่?”

Mañjuśrī replied, “When a Bodhisattva sits in a bodhimaṇḍa, he does not attain anuttara-samyak-saṃbodhi. Why not? Because the appearance of bodhi is true suchness. Not finding a speck of dharma to capture is called anuttara-samyak-saṃbodhi. Because bodhi has no appearance, who can sit and who can rise? For this reason, I see neither a Bodhisattva sitting in a bodhimaṇḍa nor anyone realizing anuttara-samyak-saṃbodhi.”

พระมัญชุศรีทูลว่า “เมื่อพระโพธิสัตว์นั่งอยู่ในโพธิบัลลังก์ เขายังมิได้บรรลุถึงอนุตตรสัมมาสัมโพธิ พระเจ้าข้า ถ้าถามว่าทำไมถึงไม่บรรลุอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณเล่า? ที่ไม่บรรลุก็เพราะว่า ลักษณะของโพธิ์นั้นคือความเป็นเช่นนั้นเอง(**true suchness**) ดังนั้นการไม่แสวงหาธรรมเพื่อความยึดมั่นไว้(แม้เพียงน้อยนิด)จึงถูกเรียกว่า อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ และเพราะว่าโพธิญาณนั้นรู้รูปลักษณะแล้วจะมีผู้ใดนั่งลงหรือลุกขึ้นได้หรือ?พระเจ้าข้า ด้วยเหตุนี้ ข้าพระองค์จึงไม่เห็นทั้งพระโพธิสัตว์ที่กำลังนั่งอยู่ในโพธิบัลลังก์และมีผู้ใดกำลังบรรลุอนุตตรสัมมาสัมโพธิพระเจ้าข้า”

Mañjuśrī said to the Buddha, “World-Honored One, bodhi is the five rebellious acts, and the five rebellious acts are bodhi. Why? Because bodhi and the five rebellious acts are free from duality. Hence there is neither learning nor learner, neither perceiving nor perceiver, neither knowing nor knower, neither differentiating nor differentiator. Such appearances are called bodhi. In the same way one should view the appearances of the five rebellious acts. If there are those who say that they see bodhi and have attained it, we should know that they are the ones with exceeding arrogance.”

พระมัญชุศรีทูลพระพุทธรองค์ต่อว่า “ข้าแต่พระผู้มีพระภาค สำหรับข้าพระองค์ แล้วโพธิคือการกระทำอนันตริยกรรมทั้ง 5 และการกระทำอนัตตริยกรรมทั้ง 5 ก็คือโพธิ ถ้าถามว่าทำไมถึงกล่าวเช่นนั้น ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่าทั้งโพธิและการกระทำ อนันตริยกรรมนั้นล้วนแล้วแต่เป็นอิสระจากความเป็นทวิภาวะ(**duality**) ดังนั้นในโพธิ (**bodhi**) จึงไม่มีทั้งการเรียนรู้(**learning**) หรือผู้เรียนรู้(**learner**) ไม่มีทั้งการรับรู้ (**perceiving**) หรือผู้รับรู้(**perceiver**) ไม่มีทั้งการรู้(**knowing**)หรือผู้รู้(**knower**) ไม่มีทั้งการจำแนก(**differentiating**)และผู้จำแนก(**differentiator**) เราพึงใช้ แนวทางเดียวกันนี้ในการพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องการกระทำอนันตริยกรรมทั้ง 5 ประการ และหากมีผู้ใดกล่าวว่าเขามองเห็นโพธิบัลลังก์และได้บรรลุซึ่งอนุตตรสัมมาสัมโพธิแล้ว แสดงว่าเขาผู้นั้นเป็นผู้หยิ่งผยองเกินตัว/(มีทิฐิฐิมานะสูง)(**arrogance**)”

The World-Honored One asked Mañjuśrī, “Would you say that I am the Thus-Come One, and address me as the Tathāgata?”

พระผู้มีพระภาคตรัสถามพระมัญชุศรีว่า “เธอจะกล่าวว่าเราเป็นผู้มาแล้วเช่นนั้น และเรียกพระตถาคตหรือไม่ มัญชุศรี?”

Mañjuśrī responded, “No, World-Honored One, I would not say that [the name] Tathāgata is the Thus-Come One. Suchness does not have an appearance that can be called suchness. Nor is there Tathāgata wisdom that can know suchness. Why not? Because the Tathāgata and His wisdom are free from duality. Because emptiness is Tathāgata, which is only a name, what should I say is the Tathāgata?”

พระมัญชุศรีทูลว่า “ไม่พระเจ้าข้า พระผู้มีพระภาค ข้าพระองค์จะไม่กล่าวว่า[สิ่งที่
เป็นเพียงชื่อ]เรียกขานว่าตถาคต(Tathāgata)คือพระพุทธรองค์ ความเป็นเช่นนั้นเอง
(Suchness) หาได้มีลักษณะที่ปรากฏใดที่สามารถเรียกได้ว่าเป็นเช่นนั้นเอง
ไม่มีปัญญาของพระตถาคตที่สามารถรู้และเข้าใจความเป็นเช่นนั้นเองได้ ทำไมถึงไม่เป็น
ดังนั้นเล่า? ที่ไม่เป็นดังนั้นเพราะว่าทั้งพระตถาคตและปัญญาของพระตถาคตล้วนแล้วแต่
เป็นอิสระจากทวิภาวะ เพราะว่าความว่าง(สุญญตา)คือพระตถาคต ซึ่งเป็นเพียงนามนาม
หนึ่งเท่านั้นทำไมข้าพระองค์จึงจะต้องกล่าวว่านามนั้นคือพระตถาคตด้วยเล่า?”

The Buddha asked Mañjuśrī, “Do you doubt the Tathāgata?”

พระพุทธรองค์ตรัสถามพระมัญชุศรีว่า “เธอมีความลังเลสงสัยในตถาคตหรือ มัญชุศรี?”

Mañjuśrī replied, “No, World-Honored One, I have no doubt
because, in my observation, the Tathāgata, with neither birth nor
death, does not have a definite nature.”

พระมัญชุศรีทูลว่า “ไม่เลย พระผู้มีพระภาค ข้าพระองค์หาได้มีความลังเลสงสัยใน
พระตถาคตไม่ ทั้งนี้เพราะว่าในสิ่งที่ข้าพระองค์สังเกตเห็นนั้นพระตถาคตนั้นมิใช่ทั้งการ
เกิดหรือดับ แลมิได้มีลักษณะที่จำกัดชัดเจน(does not have a definite
nature) พระเจ้าข้า”

The Buddha asked Mañjuśrī, “Would you say that the Tathāgata
has appeared in the world?”

พระพุทธรองค์ตรัสถามพระมัญชุศรีว่า “เธอจะกล่าวได้หรือไม่ว่าพระตถาคตได้
ปรากฏขึ้นแล้วในโลก มัญชุศรี?”

Mañjuśrī replied, “If the Tathāgata appeared in the world, the entire dharma realm would also appear.”

พระมัญชุศรีทูลว่า “ถ้าพระตถาคตปรากฏขึ้นในโลก ธรรมะทั้งปวง(the entire dharma realm)ย่อมจะปรากฏขึ้นมาด้วย พระเจ้าข้า”

The Buddha asked Mañjuśrī, “Would you say that Buddhas as numerous as the sands of the Ganges have entered parinirvāṇa?”

พระพุทธองค์ถามพระมัญชุศรีว่า “เธอจะกล่าวได้หรือไม่ว่าพระพุทธเจ้าที่มีมากมายเหลือคณานับตั้งเมื่ดทรายในแม่น้ำคงคาได้เข้าสู่ปรินิพพาน (parinirvāṇa)หรือไม่?”

Mañjuśrī replied, “Buddhas have the one appearance, the inconceivable appearance.”

พระมัญชุศรีทูลว่า “พระพุทธเจ้าทั้งหลายปรากฏเป็นหนึ่งเดียว(one appearance) มีลักษณะเป็นอจินไตย พระเจ้าข้า”

The Buddha agreed with Mañjuśrī, “Indeed! Indeed! Buddhas have the one appearance, the inconceivable appearance.”

พระพุทธองค์เห็นด้วยกับพระมัญชุศรี ตรัสว่า “เป็นเช่นนั้น เป็นเช่นนั้น มัญชุศรี พระพุทธะมีลักษณะเป็นหนึ่งเดียวกัน มีลักษณะเป็นอจินไตย”

Mañjuśrī asked the Buddha, “World-Honored One, is the Buddha now staying in this world?”

พระมัญชุศรีทูลถามพระพุทธองค์ว่า “ข้าแต่พระผู้มีพระภาค ขณะนี้พระพุทธะกำลังดำรงอยู่ในโลกหรือไม่ ?พระเจ้าข้า”

The Buddha answered Mañjuśrī, “Indeed! Indeed!”

พระพุทธองค์ตรัสตอบพระมัญชุศรีว่า “เป็นเช่นนั้น เป็นเช่นนั้น มัญชุศรี”

Mañjuśrī said, “If the Buddha were staying in this world, then Buddhas as numerous as the sands of the Ganges would also stay in their worlds. Why? Because all Buddhas have the same one appearance, the inconceivable appearance. The inconceivable appearance has neither birth nor death. If future Buddhas were to appear in their worlds, then all Buddhas [of the past, present, and future] would also appear in their worlds. Why? Because in what is inconceivable, there is no appearance of past, future, or present. However, sentient beings are attached to their perceptions, and they say that there are Buddhas who appear in the world and Buddhas who enter nirvāṇa.”

พระมัญชุศรีทูลว่า “ถ้าพระพุทธะกำลังประทับอยู่ในโลกนี้ ดังนั้นพระพุทธะจำนวนมากมายดั่งเม็ดทรายในแม่น้ำคงคาก็คงประทับอยู่ในโลกธาตุของพระองค์ด้วย” ทำไมนะหรือ? เพราะว่าพระพุทธเจ้าทุกๆพระองค์มีลักษณะเป็นหนึ่งเดียวกันนั่นเองมีลักษณะเป็นอจินไตย อจินไตยมีลักษณะไม่เกิดไม่ดับ ถ้าหากพระพุทธเจ้าแห่งอนาคตได้ปรากฏขึ้นในโลกธาตุของพระองค์ แสดงว่าขณะนั้นพระพุทธเจ้าทั้งปวง[ทั้งในอดีต

ปัจจุบันและอนาคต]ก็ต้องปรากฏอยู่โลกธาตุของพระพุทธเจ้าเหล่านั้นด้วย ทำไมจึงเป็นเช่นนั้นเล่า? ที่เป็นเช่นนั้นเพราะอะไรซึ่งเป็นอจินไตยย่อมไม่มีลักษณะของอดีต อนาคต หรือปัจจุบัน อย่างไรก็ตามสรรพสัตว์ทั้งหลายนั้นเป็นผู้ที่ยึดถือกับสิ่งที่พวกเขา รับรู้ และพวกเขาจึงกล่าวว่ามีพระพุทธเจ้าปรากฏขึ้นบนโลกและพระพุทธเจ้าได้เข้าสู่ พระนิพพาน พระเจ้าข้า”

The Buddha told Mañjuśrī, “This is the understanding of Tathāgatas, Arhats, and Bodhisattvas at the level of avinivartanīya. Why? Because these three types of beings, having heard the profound Dharma, are able neither to criticize nor to praise it.”

พระพุทธองค์ตรัสกับพระมัญชุศรีว่า “สิ่งที่เรากล่าวมานั้นเป็นความรู้ความเข้าใจ ของพระตถาคต พระอรหันต์ และพระโพธิสัตว์ในระดับอวินิварณนิย (avinivartanīya) ทำไมนะหรือ? เพราะบุคคลทั้ง 3 นั้นล้วนได้เคยฟังคำสอนเกี่ยวกับ ปัญญาบารมีอันลึกซึ้งมาก่อนพวกเขาจึงไม่ทั้งติชมและสรรเสริญคำสอนนี้”

Mañjuśrī agreed with the Buddha, “World-Honored One, who could criticize and who could praise the inconceivable Dharma?”

พระมัญชุศรีเห็นด้วยกับพระพุทธองค์ ทูลว่า “ข้าแต่พระผู้มีพระภาคจะมีผู้ใด สามารถติชมหรือสรรเสริญอจินไตยธรรมได้หรือพระเจ้าข้า?”

The Buddha told Mañjuśrī, “Tathāgatas are inconceivable, and ordinary beings are inconceivable as well.”

พระพุทธองค์ตรัสกับพระมัญชุศรีว่า “พระตถาคตนั้นเป็นอจินไตย และปุถุชนทั้งหลายล้วนเป็นอจินไตยเช่นเดียวกัน”

Mañjuśrī asked the Buddha, “Are ordinary beings also inconceivable?”

พระมัญชุศรีทูลถามพระพุทธองค์ว่า “ปุถุชนทั้งหลายเป็นอจินไตยด้วยหรือพระเจ้าข้า?”

The Buddha replied, “They too are inconceivable. Why? Because all mental appearances are inconceivable.”

พระพุทธองค์ตรัสตอบว่า “พวกเขาทั้งหลายนั้นเป็นอจินไตยเช่นเดียวกัน ทำไมนะหรือ? ก็เพราะว่าลักษณะของจิตทั้งหลายนั้นเป็นอจินไตย”

Mañjuśrī said, “If you say that Tathāgatas are inconceivable and that ordinary beings are also inconceivable, then innumerable Buddhas are just fatiguing themselves seeking nirvāṇa. Why? Because inconceivable dharmas are nirvāṇa and therefore have no differences.”

พระมัญชุศรีทูลว่า “ถ้าพระองค์ตรัสว่าพระตถาคตเป็นอจินไตยและปุถุชนทั้งหลายด้วยเป็นอจินไตย กระนั้นก็ตามพระพุทธเจ้าจำนวนมากมายเหลือคณานับก็ยังไม่

ทรงเหน็ดเหนื่อยตรากตรำในการแสวงหาพระนิพพาน ทำไมนะหรือ? ก็เพราะว่าพระนิพพานคืออจินไตยธรรมและดังนั้นย่อมไม่มีลักษณะของความแตกต่างนั่นเอง”

Mañjuśrī said, “Such inconceivability of ordinary beings and Buddhas can be understood only by good men and good women who have long developed roots of goodness and stayed near beneficent learned friends.”

พระมัญชุศรีทูลว่า “ลักษณะอันเป็นอจินไตยของปุถุชนรวมทั้งพระพุทธรูปนั้น ผู้ที่จะสามารถเข้าใจเรื่องนี้ได้นั้นคือกุลบุตรและกุลธิดาที่ได้ปลุกฝังกุศลมูลมาเป็นเวลานานและอยู่ใกล้กับกัลยาณมิตรที่ดี พระเจ้าข้า”

The Buddha asked Mañjuśrī, “Do you want the Tathāgata to be the superb one among sentient beings?”

พระพุทธองค์ตรัสถามพระมัญชุศรีว่า “เธอยังมีความปรารถนาให้ตถาคตเป็นเอกในท่ามกลางสรรพสัตว์ทั้งหลายอีกหรือไม่ มัญชุศรี?”

Mañjuśrī replied, “I want the Tathāgata to be the foremost one among sentient beings. However, sentient beings’ appearances cannot be captured”

พระมัญชุศรีทูลว่า “ข้าพระองค์ย่อมปรารถนาให้พระตถาคตเป็นเอกในบรรดาสรรพสัตว์ทั้งหลายพระเจ้าข้า แต่อย่างไรก็ตามลักษณะของสรรพสัตว์ทั้งหลายก็เป็นสิ่งที่มิอาจยึดถือได้”

The Buddha asked, “Do you want the Tathāgata to acquire the inconceivable Dharma?”

พระพุทธองค์ตรัสถามพระมัญชุศรีว่า “เธอยังปรารถนาให้พระตถาคตได้รับ
อจินไตยธรรมหรือไม่?”

Mañjuśrī replied, “I want the Tathāgata to acquire the inconceivable Dharma without constructing anything.”

พระมัญชุศรีทูลว่า “ข้าพระองค์ยอมปรารถนาให้พระตถาคตได้รับอจินไตยธรรม
โดยปราศจากการสร้างสิ่งใดๆขึ้นพระเจ้าข้า”

The Buddha asked Mañjuśrī, “Do you want the Tathāgata to expound the Dharma and to teach and transform sentient beings?”

พระพุทธองค์ตรัสถามพระมัญชุศรีว่า “เธอปรารถนาให้ตถาคตเทศนาธรรม สั่งสอน
และเปลี่ยนแปลงสรรพสัตว์ทั้งหลายหรือไม่?”

Mañjuśrī replied to the Buddha, “I want the Tathāgata to expound the Dharma and to teach and transform sentient beings. Yet neither the speaker nor the listener can be captured. Why not? Because they abide in the dharma realm. Sentient beings in the dharma realm have no differentiated appearances.”

พระมัญชุศรีทูลว่า “ข้าพระองค์ปรารถนาให้พระตถาคตเทศนาธรรม สั่งสอนและ
เปลี่ยนแปลงสรรพสัตว์ทั้งหลายพระเจ้าข้า ถึงแม้ว่าความจริงแล้วจะไม่มีทั้งผู้เทศนาและ

ผู้ฟังคำเทศนาให้ยึดถือเป็นตัวเป็นตนได้ก็ตาม ทำไมถึงไม่มีทั้งผู้เทศนาและผู้ฟังคำเทศนานะหรือ? ก็เพราะพวกเขาต่างก็ต้องอยู่ภายใต้เขตแดนแห่งธรรม(ธรรมาณาจักร) สรรพสัตว์ทั้งหลายในเขตแดนแห่งธรรมย่อมไม่แตกต่างกัน พระเจ้าข้า”

The Buddha asked Mañjuśrī, “Do you want the Tathāgata to be the unexcelled fortune field?”

พระพุทธองค์ตรัสถามพระมัญจุศรีว่า “เธอปรารถนาให้พระตถาคตเป็นบุญเกษตร (fortune field)อันสูงสุดหรือไม่?”

Mañjuśrī replied, “The Tathāgata, with the appearance of endlessness, is the endless fortune field. The appearance of endlessness is the unexcelled fortune field. Because [the Tathāgata] is neither a fortune field nor not a fortune field, He is called the fortune field. Because He has no appearances, such as light or dark, birth or death, He is called the fortune field. If one can understand the appearances of the fortune field in this way, the seeds of goodness one plants deeply will neither increase nor decrease.”

พระมัญจุศรีทูลว่า “พระตถาคตนั้นมีลักษณะอันไร้ขอบเขตจำกัดย่อมเป็นบุญเกษตรที่ไร้ขอบเขตจำกัดเช่นเดียวกัน ลักษณะอันไร้ขอบเขตก็คือบุญเกษตรอันไร้ขอบเขต เพราะว่า[พระตถาคต]นั้นมิใช่ทั้งบุญเกษตรหรือมิใช่บุญเกษตร พระตถาคตจึงถูกเรียกว่าบุญเกษตร เพราะว่าพระตถาคตนั้นไร้ซึ่งรูปลักษณะ อาทิเช่น แสงสว่างหรือความมืด เกิดหรือดับ พระตถาคตจึงถูกเรียกว่าบุญเกษตร หากใครก็ตามเข้าใจลักษณะบุญเกษตรในลักษณะนี้ เมล็ดพันธุ์แห่งกุศลที่คนผู้นั้นปลูกไว้ในส่วนลึกจะไม่ทั้งเพิ่มขึ้นหรือลดลง พระเจ้าข้า”

The Buddha asked Mañjuśrī, “Why do the planted seeds neither increase nor decrease?”

พระพุทธองค์จึงตรัสถามพระมัญชุศรีว่า “ทำไมเธอจึงกล่าวว่าเมล็ดพันธุ์(แห่งกุศล)จึงไม่เพิ่มหรือไม่ลดลงละ?”

Mañjuśrī replied, “The appearances of the fortune field are inconceivable. Cultivating goodness in the field in accordance with the Dharma is also inconceivable. Planting seeds in this way is called no increase and no decrease, and it is also the unexcelled, superb fortune field.”

พระมัญชุศรีทูลว่า “บุญเกษตรนั้นมีลักษณะเป็นอนิจนัตถะ การปลูกฝังกุศลลงในบุญเกษตรนั้นเมื่อพิจารณาตามแนวทางแห่งธรรมะจึงเป็นอนิจนัตถะเช่นเดียวกัน ข้าพระองค์จึงกล่าวว่าเมล็ดพันธุ์แห่งกุศลเมื่อพิจารณาตามแนวทางนี้จึงไม่เพิ่มขึ้นหรือลดลง และเป็นบุญเกษตรอันสูงสุดด้วยพระเจ้าข้า”

Then, by virtue of the Buddha’s spiritual power, the great earth quaked in six different ways, manifesting the appearances of impermanence. Sixteen thousand people achieved the Endurance in the Realization of the No Birth of Dharmas. Moreover, 700 bhikṣus, 3,000 upāsakas, 40,000 upāsikās, and 60 koṭi nayuta gods of the six desire heavens, in the midst of dharmas, shunned dust and filth [their afflictions], and acquired the pure dharma-eye.

ทันใดนั้น ด้วยบุญญาบารมีแห่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบันดาลให้เกิดแผ่นดินไหวใน 6 ลักษณะเพื่อเผยให้เห็นถึงลักษณะความเป็นของไม่เที่ยง(อนิจตา/
impermanence) ทำให้ผู้คนจำนวน 16,000 คนได้ดวงตาเห็นธรรม (**the Endurance in the Realization of the No Birth of Dharmas**) นอกจากนี้ ภิกษุจำนวน 700 รูป อุบาสิกจำนวน 3,000 คน อุบาสกจำนวน 40,000 คน และเทวดาจำนวน 60 ล้านโกฏิแห่งสวรรค์ทั้ง 6 ชั้น ท่ามกลางธรรมะ พวกเขาได้ไกลจากธุลีและความทุกข์ต่างได้รับธรรมะจักขุ(**dharma-eye**)

มัญชุศรีมหาปรัชญาปารมิตาสูต

ปริเฉทที่ (Fascicle) 2

At that time Ānanda rose from his seat, bared his right shoulder, and knelt on his right knee. He asked the Buddha, “World-Honored One, why did this great earth quake in six different ways?”

ในเวลานั้นพระอานนทได้ลุกขึ้นจากที่นั่ง ลดจีวรไหล่ขวาจากนั้นคุกเข่าขวาแล้ว ทูลถามพระพุทธองค์ว่า “ข้าแต่พระผู้มีพระภาค ทำไมจึงเกิดแผ่นดินไหวใหญ่ใน 6 รูปแบบแตกต่างกันพระเจ้าข้า?”

The Buddha answered Ānanda, “It displayed this auspicious sign because I said that the fortune field had no differentiated appearances. When past Buddhas pronounced in this place the appearances of the fortune field to benefit sentient beings, the entire world also quaked in six different ways.”

พระพุทธองค์ตรัสตอบพระอานนทว่า “อานนทการเกิดแผ่นดินไหวนั้นเป็นลางบอกถึงสิ่งอันเป็นมงคล เพราะเราได้กล่าวแล้วว่าบุญเกษตรนั้นไม่มีลักษณะแห่งความแตกต่าง เมื่อครั้งพระพุทธเจ้าในอดีตได้เทศนาสอนธรรมในสถานที่นี้ก็เกิดบุญเกษตรที่ยังประโยชน์แก่สรรพสัตว์ทั้งหลาย และทั้งโลกก็เกิดแผ่นดินไหวใน 6 รูปแบบ”

Śāriputra said to the Buddha, “World-Honored One, Mañjuśrī is inconceivable. Why? Because the dharma appearances he has explained are inconceivable.”

พระสารีบุตรกราบทูลพระพุทธองค์ว่า “ข้าแต่พระผู้มีพระภาค พระมัญชุศรีคือ อจินไตย ทำไมนะหรือ? ก็เพราะว่าธรรมชาติลักษณะที่ท่านมัญชุศรีอธิบายนั้นล้วนแต่เป็นอจินไตยทั้งสิ้น”

The Buddha praised Mañjuśrī, “Indeed! Indeed! Just as Śāriputra says, what you have said is truly inconceivable.”

พระพุทธองค์ตรัสชมพระมัญชุศรีว่า “เป็นเช่นนั้น เป็นเช่นนั้น เป็นดังที่สารีบุตรกล่าวไว้ อะไรที่มัญชุศรีกล่าวไปแล้วนั้นเป็นอจินไตยที่แท้จริง”

Mañjuśrī said to the Buddha, “World-Honored One, the inconceivable is ineffable, and the conceivable is also ineffable. Conceivable and inconceivable natures are both ineffable. All appearances of sound are neither conceivable nor inconceivable.”

พระมัญชุศรีกราบทูลพระพุทธองค์ว่า “ข้าแต่พระผู้มีพระภาค อจินไตยนั้นคือ สิ่งที่ไม่อาจอธิบายได้ และสิ่งที่อาจจะคาดคิดได้ก็เป็นสิ่งที่ยากจะอธิบายด้วยเช่นเดียวกัน ธรรมชาติของสิ่งที่อาจจะคาดคิดได้และอจินไตยนั้นล้วนแล้วแต่ยากที่จะอธิบายทั้งสิ้น ลักษณะทั้งหมดของเสียงที่ปรากฏขึ้นนั้นไม่เป็นทั้งสิ่งที่อาจจะคาดคิดได้ หรือเป็น อจินไตยพระเจ้าข้า”

The Buddha asked, “You have entered the inconceivable samādhi?”

พระพุทธองค์ตรัสถามว่า “เธอได้เข้าสู่อจินไตยสมาธิแล้วใช่หรือไม่?”

Mañjuśrī replied, “No, World-Honored One, I am the inconceivable. Not seeing a mind that can conceive, how can I be said to enter the inconceivable samādhi? When I first activated the bodhi mind, I resolved to enter this samādhi. Now I think that I have entered this samādhi without any mental appearances. To learn archery, a student has to practice for a long time to acquire the skill. Because of his longtime practice, he now shoots without using his mind, and all his arrows hit the target. I have trained in the same way. When I started learning the inconceivable samādhi, I had to focus my mind on one object. After practicing for a long time, I have come to accomplishment. I now am constantly in this samādhi without thinking.”

พระมัญจุสรีทูลว่า “ไม่ พระผู้มีพระภาค ข้าพระองค์นั้นเป็นอจินไตย ขณะนี้ข้าพระองค์มิได้มองเห็นว่ามีจิตที่สามารถคิดคำนึงถึงได้แม้เพียงจิตเดียว แล้วจะกล่าวได้อย่างไรว่าข้าพระองค์เข้าสู่อจินไตยสมาธิ ขณะข้าพระองค์คิดว่าได้เข้าสู่สมาธินี้แล้วโดยปราศจากการปรากฏขึ้นของจิตใดๆ เปรียบประดุจการฝึกยิงธนู ผู้เรียนที่ฝึกฝนมาเป็นเวลายาวนานเพื่อให้เกิดความชำนาญ และเมื่อชำนาญแล้วเขาก็สามารถยิงธนูไปยังเป้าหมายได้โดยไม่ต้องคิด ข้าพระองค์ก็ฝึกฝนในทำนองเดียวกันนั้น เมื่อข้าพระองค์เริ่มเรียนรู้เกี่ยวกับอจินไตยสมาธิ ข้าพระองค์ได้เพ่งจิตของข้าพระองค์ไปยังสิ่งๆหนึ่ง หลังจากที่ได้ฝึกฝนมาเป็นเวลานานเข้า ข้าพระองค์ก็ได้บรรลุความสำเร็จ และสามารถเข้าสู่อจินไตยสมาธิได้ทันทีโดยปราศจากการคิดพระเจ้าข้า”

Śāriputra asked Mañjuśrī, “Is there a silent samādhi that is more wonderful?”

พระสารีบุตรถามพระมัญจุศรีว่า “ยังมีสมาธิอื่นที่วิเศษกว่าอจินไตยสมาธิหรือไม่?”

Mañjuśrī replied, “If there were actually an inconceivable samādhi, you could then ask for a silent samādhi. According to my understanding, even the inconceivable samādhi cannot be captured, so how can you ask for a silent samādhi?”

พระมัญจุศรีตอบว่า “ถ้าท่านเข้าถึงอจินไตยสมาธิจริงๆ ท่านคงไม่ถามหาสมาธิอื่นหรอก แต่ในความเข้าใจของเราแม้แต่ต่ออจินไตยสมาธิก็ไม่พึงยึดมั่นถือมั่น ดังนั้นโยจะต้องถามถึงสมาธิอื่นเล่า?”

Śāriputra asked, “The inconceivable samādhi cannot be attained?”

พระสารีบุตรถามพระมัญจุศรีว่า “อจินไตยสมาธิเป็นสิ่งที่มิอาจบรรลุได้หรือ?”

Mañjuśrī replied, “The conceivable samādhi has an appearance that can be captured while the inconceivable samādhi has no appearance to be captured. All sentient beings have attained the inconceivable samādhi. Why? Because all mental appearances are not the [true] mind. Therefore, the [mental] appearances of all sentient beings and the appearance of the inconceivable samādhi are the same, not different.”

พระมัญชุศรีตอบว่า “อจินไตยสมาธิมีลักษณะอย่างหนึ่งที่ว่า เป็นสิ่งที่ไม่อาจยึดมั่นได้ สรรพสัตว์ทั้งปวงได้เคยบรรลุซึ่งอจินไตยสมาธิมาแล้ว ทำไมนะหรือ? เพราะว่าลักษณะของจิตทั้งปวงหาได้เป็นตัวจิต(ที่แท้จริง)ไม่ ลักษณะ(จิต)ของสรรพสัตว์ทั้งปวง และลักษณะของอจินไตยสมาธิคือสิ่งเดียวกันไม่แตกต่างกัน”

The Buddha praised Mañjuśrī, “Very good! Very good! You have long planted your roots of goodness under Buddhas and trained with purity in the Brahma way of life. So you are able to expound such a profound samādhi. Are you now settled in prajñā-pāramitā?”

พระพุทธองค์สรรเสริญพระมัญชุศรีว่า ดีมาก ดีมาก มัญชุศรี เธอได้เคยปลูกฝังรากแห่งกุศลมูลกับพระพุทธเจ้ามาแล้วจำนวนหลายพระองค์และประพฤติพรหมจรรย์ที่บริสุทธิ์ ดังนั้นเธอจึงสามารถอธิบายถึงสมาธิซึ่งลุ่มลึกเช่นนั้นได้ ขณะนี้เธอดำรงอยู่ในปัญญาบารมีหรือไม่?”

Mañjuśrī said, “If I could say that I abide in prajñā-pāramitā, this would be a perception founded on the view that one has a self. Abiding in a perception founded on the view that one has a self means that prajñā-pāramitā has a place. That I do not abide in prajñā-pāramitā is also [a perception] founded on the view that one has a self, and is a place as well. Free from these two places [subject and object], I abide in not abiding, like Buddhas abiding in the inconceivable state of peace and silence. Such an inconceivable state is called the dwelling of prajñā-pāramitā. In the dwelling of prajñā-pāramitā, all dharmas have neither appearance nor act.

“Prajñā-pāramitā is inconceivable. The inconceivable state is the dharma realm, which has no appearance. Having no appearance is the inconceivable state; the inconceivable state is prajñā-pāramitā. Prajñā-pāramitā and the dharma realm are the same, not distinct. Having neither differentiation nor appearance is the dharma realm; the dharma realm is the realm of prajñā-pāramitā. The realm of prajñā-pāramitā is the inconceivable state; the inconceivable state is the realm of no birth and no death.”

พระมัญชุศรีทูลว่า “ถ้าหากข้าพระองค์สามารถกล่าวว่าข้าพระองค์อยู่ในปัญญาบารมี การกล่าวอย่างนั้นแสดงว่าการรับรู้ของข้าพระองค์นั้นยังอาศัยทัศนะที่ว่าบุคคลมีอัตตา การอยู่ในการรับรู้ที่อาศัยทัศนะว่าบุคคลมีอัตตาตัวตนก็หมายความว่าปัญญาบารมีก็ต้องมีสถานที่ตั้งเช่นเดียวกัน หากกล่าวว่าข้าพระองค์มิได้อาศัยอยู่ในปัญญาบารมี การกล่าวเช่นนี้ก็ยิ่งอาศัยทัศนะที่ว่าบุคคลมีอัตตาตัวตนอยู่ดี และปัญญาบารมีก็มีสถานที่ตั้ง เพื่อการเป็นอิสระจาก 2 สถานะนั้น[ผู้สังเกต(subject)และสิ่งที่ถูกสังเกต(object)] ข้าพระองค์จึงอาศัยในการไม่อาศัย ดุจดั่งพระพุทธเจ้าทั้งหลายอาศัยในสภาวะแห่งสมาธิซึ่งเป็นอจินไตย ซึ่งอจินไตยสภาวะเช่นนี้เป็นที่อาศัยของปัญญาบารมี (prajñā-pāramitā) ธรรมทั้งปวงนั้นไร้ซึ่งลักษณะ ไร้ซึ่งการกระทำพระเจ้าข้า”

“ปัญญาบารมีเป็นอจินไตย อจินไตยสภาวะนั้นเป็นเขตแดนแห่งธรรม(the dharma realm)ซึ่งหาได้มีลักษณะไม่ การไร้ลักษณะคืออจินไตยสภาวะ อจินไตยสภาวะคือปัญญาบารมี ปัญญาบารมีและเขตแดนแห่งธรรมเป็นสิ่งเดียวกัน ไม่แตกต่างกัน การไร้ซึ่งความแตกต่าง ไร้ซึ่งลักษณะคือเขตแดนแห่งธรรม เขตแดนแห่งธรรมคือเขตแดนแห่งปัญญาบารมี(The realm of prajñā-pāramitā) เขตแดนแห่งปัญญาบารมี คือสภาวะอจินไตย อจินไตยสภาวะเป็นแดนที่ไม่มีทั้งการเกิดและดับ พระเจ้าข้า”

Mañjuśrī continued, “The realm of a Tathāgata and the realm of a self are the appearance of non-duality. Those who practice prajñā-pāramitā in this way do not seek bodhi. Why not? Because bodhi, which is free from appearances, is prajñā-pāramitā.

พระมัญจุศรีกล่าวต่อไปว่า “ขอบเขตของพระตถาคต(The realm of a Tathāgata) และขอบเขตแห่งอัตตา(the realm of a self) มีลักษณะไม่เป็นทวิภาวะ(non-duality) ผู้ซึ่งบำเพ็ญปัญญาบารมีตามแนวทางนี้จะไม่มุ่งแสวงหาโพธิ(bodhi) ทำไมเขาจึงไม่มุ่งแสวงหาโพธิเล่า? ก็เพราะว่าโพธิก็คือปัญญาบารมีอันไร้ซึ่งลักษณะ(จะแสวงหาได้อย่างไร?)”

“World-Honored One, to know the appearances of a self means not to be captivated by it. Not knowing and not being captivated by anything is what Buddhas know. The inconceivable [state of] not knowing and not being captivated by anything is what Buddhas know. Why? They know that the true nature of everything has no appearance. Then what drives the dharma realm? What in its true nature has neither self-essence nor attachment is called no thing^[2] and is free from place, dependency, and fixity. Freedom from place, dependency, and fixity means having neither birth nor death. Having neither birth nor death is the virtue of any saṃskṛta or asaṃskṛta dharma. With this knowledge, one will not elicit perception. Without perception, how can one know the virtue of any saṃskṛta or asaṃskṛta dharma? Not knowing^[3] is the inconceivable state. The inconceivable state is what Buddhas know, such as neither grasping nor not grasping, seeing neither the appearance of past, present, or future, nor the appearance of

coming or going, and grasping neither birth nor death, neither cessation nor perpetuity, neither arising nor acting. This knowledge is called the true wisdom-knowledge, the inconceivable wisdom-knowledge. Like the open sky, with neither appearances nor features, in unequaled equality, it makes no comparison, neither this against that nor good against evil.”

“ข้าแต่พระผู้มีพระภาค การจะรู้จักลักษณะของอัตตาตัวตน(a self)หมายถึงการที่เราจะต้องไม่หลงยึดมั่นในอัตตาตัวตนดังกล่าว การไม่หมายรู้(Not knowing)และการไม่ยึดมั่นถือมั่นในสิ่งใด(not being captivated)คือการรู้ของพระพุทธรูป อจินไตย[สภาวะของ]การไม่หมายรู้(Not knowing)และการไม่ยึดมั่นถือมั่นในสิ่งใด(not being captivated)คือการรู้ของพระพุทธรูป ทำไมนะหรือ? เพราะพระพุทธรูปเจ้าทั้งหลายรู้ว่าธรรมชาติอันแท้จริงของสรรพสิ่งนั้นไร้ซึ่งลักษณะ ดังนั้นอะไรเป็นสิ่งที่ผลักดันให้เข้าสู่อาณาจักรแห่งธรรมเล่า? อะไรที่ในธรรมชาติแท้ของมัน ไม่เป็นทั้งสภาวะ(self-essence)-การมีอยู่เป็นอยู่โดยตนเอง หรืออุปาทาน(attachment)ของคำว่า ไม่มีอะไรเลย(no thing) และเป็นอิสระจากสถานที่ตั้ง ปฏิกายการ(การอาศัยกันเกิดขึ้น)และความตายตัว การเป็นอิสระจากสถานที่ตั้ง ปฏิกายการ(การอาศัยกันเกิดขึ้น)และความตายตัวหมายถึงการไม่เป็นทั้งการเกิดหรือการดับ การไม่มีทั้งการเกิดหรือการดับเป็นกุศลของสังขตะและอสังขตะธรรม ด้วยความรู้ในสิ่งนี้ทำให้บุคคลดังกล่าวปราศจากสัญญา(perception) ถ้าปราศจากซึ่งสัญญาแล้ว บุคคลจะสามารถรู้ถึงกุศลของสังขตะและอสังขตะธรรมได้อย่างไรเล่า? ก็การไม่อาจรู้ได้นั้นแลคืออจินไตยสภาวะ อจินไตยสภาวะคือสิ่งที่พระพุทธรูปรู้ ในสภาวะนี้ไม่มีทั้งการยึดมั่น หรือการไม่ยึดมั่น มองไม่เห็นอดีต ปัจจุบันหรืออนาคต ไม่มีการมาหรือการไป การเกิด การดับ ไม่ใช่การสิ้นสุดหรือการเป็นนิรันดร์ ไม่ใช่ทั้งการเกิดขึ้นหรือการกระทำ สิ่งนี้เรียกว่า ปัญญาที่แท้จริง(the true wisdom-knowledge) หรืออจินไตยปัญญา(the inconceivable

wisdom-knowledge) เปรียบประดุจทองคำกว้างซึ่งไร้ลักษณะ ไร้รูปลักษณะ ความเสมอภาคอันไร้ที่เปรียบ ทำให้ไม่เกิดการเปรียบเทียบ เช่นสิ่งนี้ตรงข้ามกับสิ่งนั้น หรือความดีตรงกันข้ามกับความชั่ว พระเจ้าข้า”

The Buddha told Mañjuśrī, “This knowledge is called the wisdom-knowledge that never fades.”

พระพุทธองค์ตรัสบอกพระมัญจุศรีว่า “ความรู้ที่เธอได้กล่าวมานี้เรียกว่าปัญญาที่ไม่มีวันเสื่อมถอย(**the wisdom-knowledge that never fades.**)”

Mañjuśrī said, “The wisdom-knowledge of no act is also called the wisdom-knowledge that never fades, but it is like gold ore, which has to be processed in order to know whether it is good or bad. If gold is not refined, there is no way to know [its quality]. The same is true for the appearance of the wisdom-knowledge that never fades. One needs to go through the experience in not thinking, not being captivated, not arising, and not acting. When one’s mind is completely quiet, neither rising nor falling, then it will be revealed.”

พระมัญจุศรีทูลว่า “ปัญญาแห่งการไม่กระทำ(**The wisdom-knowledge of no act**) ก็ถูกเรียกว่าปัญญาที่ไม่มีวันเสื่อมถอย(**the wisdom-knowledge that never fades.**) เช่นเดียวกัน พระเจ้าข้า แต่ปัญญาแห่งการไม่กระทำ(**The wisdom-knowledge of no act**) นั้นคล้ายกับแร่ทองคำ จะรู้ว่าดีหรือไม่ดีต้องผ่านกระบวนการทดสอบเสียก่อน หากว่าไม่นำแร่ทองมาสกัดจะมีทางใดที่จะรู้คุณภาพของมันเล่า ปัญญาที่ไม่มีวันเสื่อมถอย(**the wisdom-knowledge that never**

fades.) ก็เป็นเช่นเดียวกัน ผู้ใดต้องการพบกับปัญญาที่ไม่มีวันเสื่อมถอย เขาจะต้องเคยผ่านประสบการณ์ของการไม่คิดปรุงแต่ง(not thinking) การไม่ยึดมั่นถือมั่น(not being captivated) ไร้การเกิดขึ้น(not arising) และไร้กระทำ(not acting) เมื่อจิตของเราเข้าสู่ความสงบโดยสมบูรณ์ไม่ยกขึ้นไม่ตกลงเมื่อนั้นเขาจะพบปัญญาที่ไม่มีวันเสื่อมถอย(the wisdom-knowledge that never fades.)

Then the Buddha said to Mañjuśrī, “When Tathāgatas speak of their own wisdom-knowledge, who can believe it?”

จากนั้นพระพุทธองค์ได้ตรัสกับพระมัญจุศรีว่า “เมื่อตถาคตทั้งหลายกล่าวถึงปัญญาของพระองค์เองนั้น จะมีผู้ใดสามารถเชื่อในคำกล่าวนั้นหรือไม่ มัญจุศรี?”

Mañjuśrī said, “Such wisdom-knowledge is neither the dharma of nirvāṇa nor the dharma of saṃsāra. It is the way of silence and the way of stillness, neither annihilating greed, anger, and delusion, nor not annihilating them. Why? Because [wisdom-knowledge] is endless and indestructible, neither apart from saṃsāra nor together with it. It is acquired through neither training nor not training for bodhi. This understanding is called the right belief.”

พระมัญจุศรีทูลว่า “ปัญญาเช่นนั้นมิใช่ทั้งธรรมแห่งพระนิพพาน(the dharma of nirvāṇa)หรือธรรมแห่งสังสารวัฏ(the dharma of saṃsāra) มันเป็นทางสู่ความนิโรธ(the way of silence) และทางสู่พระนิพพาน(the way of stillness) มิใช่ทั้ง การทำลายซึ่งความโลภ ความโกรธและความหลง หรือการไม่ทำลายกิเลสเหล่านั้น ทำไมนะหรือ? ก็เพราะว่า[ปัญญา]นั้นเป็นสิ่งที่ไม่มีที่สิ้นสุดและไม่อาจทำลายได้ ไม่แยกออกจากสังสารวัฏ ขณะเดียวกันมิได้รวมกันกับสังสารวัฏ การจะ

ได้รับปัญญานี้มาใช้ได้มาด้วยการมุ่งสู่โพธิ์ หรือการไม่มุ่งสู่โพธิ์ หากผู้ใดมีความเข้าใจในเรื่องนี้เรียกว่าเป็นผู้มีสัมมาทิฐิ(the right belief) “

The Buddha praised Mañjuśrī, “Very good! Very good! What you say is a profound understanding of its meaning.”

พระพุทธองค์ตรัสสรรเสริญพระมัญจุศรีว่า “ดีมาก ดีมาก มัญจุศรี อะไรก็ตามที่เรากล่าวถึงล้วนแต่เป็นความเข้าใจที่ลุ่มลึกเกี่ยวกับความหมายของสิ่งนั้นจริงๆ”

Then Mahākāśyapa asked the Buddha, “World-Honored One, if such profound true Dharma is pronounced in future times, who will be able to believe, understand, and accept it, and to practice it accordingly?”

จากนั้นพระมหากัสปะ(Mahākāśyapa)ทูลถามพระพุทธองค์ว่า “ข้าแต่พระผู้มีพระภาค ถ้าธรรมะอันล้ำลึกนี้ได้รับการบอกกล่าวในอนาคตกาล จะมีผู้ใดเชื่อถือ ศรัทธา เข้าใจ และน้อมรับและปฏิบัติตามหรือไม่พระเจ้าข้า?”

The Buddha replied to Mahākāśyapa, “If bhikṣus, bhikṣuṇīs, upāsakas, and upāsikās who have heard this sūtra in this assembly hear this Dharma in future times, they definitely will believe and understand it. They will be able to read and recite this [sūtra of] profound prajñā-pāramitā, to accept and uphold it, and to expound it to others. As an analogy, an elder who has lost his precious jewel feels sad and distressed. If he retrieves it later, he will be very joyous. Therefore, Kāśyapa, likewise will be the bhikṣus, bhikṣuṇīs, upāsakas, and upāsikās in this assembly.

They have the mind of faith and delight. If they do not hear the Dharma, they will feel distressed. If they come to hear it, they will, with great joy, believe and understand it, accept and uphold it, and always delight in reading and reciting it. Know that these people in effect see Buddhas and that they in effect serve and make offerings to Buddhas.”

พระพุทธองค์ตรัสตอบพระมหากัสสปะว่า “ถ้าภิกษุ(bhikṣus) ภิกษุณี(bhikṣuṇīs) อุบาสก(upāsakas)และอุบาสิกา(upāsikās) ผู้ซึ่งเคยได้ยิน ได้ฟังพระสูตรนี้ ณ ที่ชุมนุมบริษัทนี้ ได้ยินธรรมะนี้ในอนาคต พวกเขาจะเชื่อถือศรัทธาและเข้าใจในธรรมนี้อย่างแน่นอนที่สุด พวกเขาจะสามารถอ่านและสาธยาย[พระสูตร] เกี่ยวกับปัญญาบารมี พวกเขาจะยอมรับและบูชา รวมถึงการเผยแผ่ไปยังผู้อื่น อุปมาเหมือนชายชราคนหนึ่ง ได้ทำอัญมณีที่มีค่าหายไปในทำให้เขารู้สึกเศร้าและเป็นทุกข์ ถ้าต่อมาชายชราได้รับอัญมณีกลับคืนมา เขาย่อมรู้สึกมีความสุขอย่างยิ่ง ดังนั้น กัสปะ ชายชราดังกล่าวก็เหมือนกับภิกษุ ภิกษุณี อุบาสกและอุบาสิกาในที่ประชุมบริษัทนี้ พวกเขานั้นมีจิตที่เต็มไปด้วยศรัทธาและความปีติยินดี หากพวกเขามีได้ยินได้ฟังธรรมอันล้ำลึกนี้ พวกเขาก็จะรู้สึกเป็นทุกข์ แต่หากว่าพวกเขาได้ฟังธรรมอันล้ำลึกนี้ พวกเขาจะรู้สึกปีติยินดียิ่ง พวกเขาจะเชื่อถือศรัทธา ยอมรับและบูชา รวมถึงยินดีที่จะอ่านและสาธยายถึงธรรมนั้นอย่างสม่ำเสมอ ท่านจงรู้ไว้เถิดว่าผู้คนเหล่านี้ต่างเป็นผู้ที่เคยได้พบ ถวายรับใช้ และบูชาพระพุทธเจ้ามาแล้วมากมายหลายพระองค์”

The Buddha told Mahākāśyapa, “As an analogy, when gods in Trayastriṃśa Heaven see the buds of the celestial pārijāta tree emerge, they are elated. They know that this tree’s buds will soon open into full bloom. Likewise, if, among bhikṣus, bhikṣuṇīs, upāsakas, and upāsikās, there are those who can believe and understand the prajñā-pāramitā they have heard, they too will soon bring the entire Buddha Dharma to bloom. If in future times, among bhikṣus, bhikṣuṇīs, upāsakas, and upāsikās, there are those who, after hearing this [sūtra of] prajñā-pāramitā, can believe and accept it, and read and recite it, without regret or bafflement, know that they have already heard and accepted this sūtra in this assembly. They will also be able to pronounce and circulate it widely to the public in towns and cities. Know that they will be protected and remembered by Buddhas. If, among good men and good women, there are those who can believe and delight in this profound prajñā-pāramitā without doubts, they must have long trained and learned under past Buddhas, and planted their roots of goodness.

The Buddha told Mahākāśyapa, “As an analogy, when gods in Trayastriṃśa Heaven see the buds of the celestial pārijāta tree emerge, they are elated. They know that this tree’s buds will soon open into full bloom. Likewise, if, among bhikṣus, bhikṣuṇīs, upāsakas, and upāsikās, there are those who can believe and understand the prajñā-pāramitā they have heard, they too will soon bring the entire Buddha Dharma to bloom. If in future times, among bhikṣus, bhikṣuṇīs, upāsakas, and upāsikās, there are those who, after hearing this [sūtra of] prajñā-pāramitā, can believe and

accept it, and read and recite it, without regret or bafflement, know that they have already heard and accepted this sūtra in this assembly. They will also be able to pronounce and circulate it widely to the public in towns and cities. Know that they will be protected and remembered by Buddhas. If, among good men and good women, there are those who can believe and delight in this profound prajñā-pāramitā without doubts, they must have long trained and learned under past Buddhas, and planted their roots of goodness.

พระพุทธองค์ตรัสกับพระมหากัสปะต่อว่า “อุปมาเหมือน เทวดาที่อยู่ในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์(Trayastrimśa Heaven) ได้เห็นต้นปาริฉัตรเริ่มออกดอก ก็รู้สึกมีความสุข เทวดาเหล่านั้นรู้ว่าในที่สุดดอกไม้นั้นก็จะเบ่งบานเต็มที่ ในทำนองเดียวกัน ถ้าท่ามกลางบริษัท 4 อันประกอบด้วย ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสกและอุบาสิกา มีผู้ที่สามารถเชื่อถือศรัทธา และเข้าใจเรื่องปัญญาบารมีซึ่งพวกเขาต่างเคยได้ยินได้ฟังมาแล้ว ในไม่ช้าพวกเขาก็จะทำให้พุทธธรรมทั้งมวลเบ่งบานออกไป ถ้าในอนาคต ท่ามกลางภิกษุ ภิกษุณี อุบาสกและอุบาสิกา มีผู้ซึ่งหลังจากที่ได้ยิน[พระสูตร]ว่าด้วยปัญญาบารมีแล้ว สามารถศรัทธาและยอมรับ อ่านและสาธยายพระสูตร ไร้ซึ่งความรู้สึกรังเกียจหรือกังวลใจ ท่านจงรู้ไว้เถิดว่าพวกเขานั้นล้วนได้เคยได้ยินและยอมรับพระสูตรนี้มาแล้วทั้งสิ้น พวกเขาจะมีความสามารถในการเทศนาและเผยแผ่พระสูตรออกไปในวงกว้างไปยังเมืองและนครต่างๆ ท่านจงรู้ไว้เถิดว่าพวกเขาเหล่านั้นจะได้รับการปกป้องคุ้มครองและระลึกถึงจากพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ถ้าท่ามกลางกุลบุตรและกุลธิดา มีผู้ที่ศรัทธาและรู้สึกปีติเมื่อได้ยินปัญญาบารมีอันลึกซึ้งนี้ ไม่ต้องสงสัยเลย แสดงว่าพวกเขาเหล่านี้ได้เคยฝึกปฏิบัติและศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับปัญญาบารมีนี้มาเป็นเวลายาวนานแล้วจากพระพุทธเจ้าจำนวนหลายๆพระองค์ และนี่คือรากแห่งกุศลมูลที่พวกเขาได้เคยปลูกฝังเอาไว้”

“As an analogy, a man stringing beads with his hands suddenly comes across an unexcelled genuine jewel. His heart is filled with great joy. Know that this person must have seen [such a jewel before]. Therefore, Kāśyapa, when good men and good women who are learning other dharmas suddenly come across this profound prajñā-pāramitā, if they rejoice in the same way, know that they must have heard it before. Suppose there are sentient beings that, after hearing this profound prajñā-pāramitā, can believe and accept it with great joy in their hearts. They too must have served innumerable Buddhas, from whom they must have heard prajñā-pāramitā, which they must have studied and practiced.

“อุปมาเหมือน ชายคนหนึ่งกำลังร้อยลูกปัดอยู่ด้วยมือของเขาทันใดนั้นเองเขาก็ได้พบว่าลูกปัดลูกหนึ่งคืออัญมณีแท้ ทำให้เขารู้สึกยินดีเป็นอย่างยิ่ง จงรู้ไว้เถิดว่าชายคนนี้เขาจะต้องเคยเห็น[อัญมณีมาก่อน] ดังนั้น กัสปะ เมื่อกุลบุตรและกุลธิดาซึ่งกำลังศึกษาเล่าเรียนธรรมะอื่นๆอยู่ ทันทีที่เขาได้พบคำสอนว่าด้วยปัญญาบารมีอันลึกซึ้งนี้เข้า ถ้าหากพวกเขาต่างรู้สึกชื่นชมยินดีเหมือนกัน แสดงว่าพวกเขานั้นต้องเคยได้ยินคำสอนนี้มาก่อน สมมติว่ามีสรรพสัตว์ทั้งหลาย ซึ่งหลังจากที่ได้ยินได้ฟังคำสอนว่าด้วยปัญญาบารมีอันลึกซึ้งนี้แล้ว สามารถเชื่อถือศรัทธา และยอมรับคำสอนด้วยความปีติยินดีอย่างยิ่ง แสดงว่าสรรพเหล่านั้นจะต้องเคยรับใช้พระพุทธเจ้าอย่างมากมายมหาศาลจนนับไม่ถ้วน จะต้องเคยได้ฟังคำสอนเกี่ยวกับปัญญาบารมี พวกเขาจะต้องเคยศึกษาและปฏิบัติ”

“As an analogy, a person has passed and seen a city or a town. Later on, he hears others praise how lovely in this city are the gardens, ponds, fountains, flowers, fruits, and trees, as well as the male and female residents, and he is very happy to hear these things. He even asks them to describe this city with its gardens, beautiful decorations, various flowers, ponds and fountains, an abundance of sweet fruits, various kinds of wonders, and all the lovely things. After hearing these descriptions again, this person will be even happier. Those who react in the same way as this person must have seen it before. If, among good men and good women, there are those who, upon hearing *prajñā-pāramitā*, are able to listen and accept it with faith, to feel joy, to delight in hearing it tirelessly, and even to ask for repetitions, know that they have already heard *prajñā-pāramitā* from *Mañjuśrī*.”

“อุปมาเหมือน คนๆหนึ่งได้เคยผ่านไปเห็นเมืองๆหนึ่ง ต่อมาเขาได้ยินคนอื่นๆต่าง พุดสรรเสริญถึงความสวยงามของเมืองนั้นว่ามีสวนหย่อม บ่อน้ำ น้ำพุ ดอกไม้และต้นไม้ ที่น่ารักน่ายินดี รวมทั้งผู้คนทั้งชายและหญิงเขามีรู้สึกมีความสุขเมื่อได้ยินเรื่องเมืองนี้ เขา ถึงกับขอร้องให้คนเหล่านั้นช่วยเล่ารายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับเมืองๆนี้ให้เขาฟัง เช่นว่า สวนหย่อมเป็นอย่างไร มีสิ่งประดับประดาสวยงามอะไรบ้าง มีดอกไม้อะไรบ้าง บ่อน้ำ และน้ำพุต่างๆ ผลไม้รสหวานจำนวนมาก สิ่งมหัศจรรย์ต่างๆ และสิ่งน่ารักทุกชนิด หลังจากที่เขาได้ฟังคำบอกเล่าดังกล่าวอีกครั้ง คนๆนี้ก็จะมีความสุขมากขึ้น ดังนั้นผู้ใดก็ตามที่มีอาการตอบสนองเช่นเดียวกับคนๆนี้ แสดงว่าคนผู้นั้นย่อมต้องเคยเห็นเมือง ดังกล่าวมาแล้ว ดังนั้นหากในท่ามกลางกุลบุตรและกุลธิดา หากมีผู้ที่เมื่อได้ยินคำสอนว่า ด้วยปัญญาบารมีแล้ว สามารถรับฟังและยอมรับด้วยศรัทธา รู้สึกปลื้มปิติ ยินดีที่จะได้ฟัง คำสอนเรื่องนี้อย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย และร้องขอให้มีการกล่าวคำสอนให้ฟังซ้ำอีกครั้ง

ท่านจงรู้ไว้เถอะว่าพวกเขาเหล่านั้นล้วนแต่ได้เคยฟังคำสอนเกี่ยวกับปัญญาบารมีจาก พระมัญชุศรีมาแล้ว”

Mahākāśyapa said to the Buddha, “World-Honored One, if in future times, among good men and good women, there are those who, having heard this profound prajñā-pāramitā, listen and accept it with faith and delight, we should know by this indication that they too have heard it from past Buddhas, and have studied and practiced it.”

พระมหากัสปะทูลพระพุทธองค์ว่า “ข้าแต่พระผู้มีพระภาค ถ้าหากในอนาคตกาล ท่ามกลางกุลบุตรและกุลธิดา หากมีใครที่ได้ยินคำสอนเกี่ยวกับปัญญาบารมีอันลึกซึ้งแล้ว ตั้งใจฟังและยอมรับด้วยศรัทธาและรู้สึกปีติยินดี เราควรจะรู้ว่าพวกเขานั้นต่างเคยได้ยินคำสอนเกี่ยวกับปัญญาบารมีอันลึกซึ้งจากพระพุทธเจ้ามาแล้วหลายพระองค์ รวมถึงได้เคยศึกษาและปฏิบัติมาแล้ว พระเจ้าข้า”

Mañjuśrī said to the Buddha, “World-Honored One, the Buddha says that dharmas have neither appearance nor act and are inherently in nirvāṇa. If good men and good women can truly understand this meaning and pronounce it as heard, they will be praised by Tathāgatas. Their statement, consistent with dharma appearances, in effect is the pronouncement of Buddhas. It is called the glowing appearance of prajñā-pāramitā, also called the glowing totality of the Buddha Dharma, and it reveals true reality in an inconceivable way.”

พระมัณฺฑุศรีทูลต่อพระพุทธองค์ว่า “ข้าแต่พระผู้มีพระภาค พระพุทธเจ้าตรัสว่า ธรรมทั้งหลายไร้ลักษณะ ไร้การกระทำ เป็นสิ่งที่มีอยู่ในพระนิพพาน ถ้ากุลบุตรและ กุสธิดาสามารถเข้าใจคำสอนนี้ได้อย่างแท้จริง แล้วนำไปเผยแผ่ต่อตามที่ได้ยินมา เขา เหล่านั้นจะได้รับการยกย่องสรรเสริญจากพระตถาคต ประโยคที่เขากล่าวออกมาล้วน สอดคล้องกับธรรมะลักษณะซึ่งมีผลเสมือนการประกาศของพระพุทธเจ้า สิ่งนี้ได้รับการ ขนานนามว่าปัญญาบารมีอันเรืองรอง หรือปวงพุทธธรรมอันเรืองรอง คำสอนนี้จะ เปิดเผยให้เห็นความจริงแท้ในอจินไตยมรรค พระเจ้าข้า”

The Buddha told Mañjuśrī, “When I was walking the Bodhisattva Way, I developed my roots of goodness. Those who aspire to stand on the Ground of Avinivartanīya should learn prajñā-pāramitā. Those who aspire to attain anuttara-samyak-saṃbodhi should learn prajñā-pāramitā. If good men and good women aspire to understand all dharma appearances and to know the equality in sentient beings’ mental realm, they should learn prajñā-pāramitā. Mañjuśrī, those who aspire to learn the entire Buddha Dharma without obstructions should learn prajñā-pāramitā. Those who aspire to understand, upon Buddhas’ attainment of anuttara-samyak-saṃbodhi, their sublime appearance, majestic deportment, and innumerable Dharma procedures should learn prajñā-pāramitā. Those who aspire to know, before Buddhas’ attainment of anuttara-samyak-saṃbodhi, their appearance, deportment, and Dharma procedures should also learn prajñā-pāramitā. Why? Because in the dharma of emptiness, one does not perceive Buddhas, bodhi, and so forth. If, among good men and good women, there are those who aspire to know such appearances without doubts, they should

learn prajñā-pāramitā. Why? Because in practicing prajñā-pāramitā, one does not see dharmas as born or dead, pure or impure. Therefore, good men and good women should learn prajñā-pāramitā in this way. Those who aspire to know that all dharmas have no such appearance as past, present, or future should learn prajñā-pāramitā. Why? Because in nature and appearance, the dharma realm does not have past, present, or future. Those who aspire to know, without hindrances in their minds, that all dharmas constitute the dharma realm should learn prajñā-pāramitā. Those who aspire to hear the three turnings of the Dharma wheel in the twelve appearances, and to know them through self-realization, without grasping them or being captivated by them, should learn prajñā-pāramitā. Those who aspire to invoke the mind of lovingkindness for sheltering all sentient beings everywhere without a limit, without thinking of sentient beings' appearances, should learn prajñā-pāramitā. Those who aspire neither to dispute with sentient beings nor to grasp the appearance of no dispute should learn prajñā-pāramitā. Those who aspire to know a Buddha's Ten Powers, such as knowing right or wrong in any situation, to know His Four Fearlessnesses, to abide in His wisdom-knowledge, and to acquire unimpeded eloquence, should learn prajñā-pāramitā."

พระพุทธองค์ตรัสกับพระมัญชีกีรีว่า “สมัยที่ตถาคตยังบำเพ็ญเพียรตามโพธิสัตว์มรรคอยู่นั้น ตถาคตนั้นได้พัฒนากุศลมูลบริบูรณ์แล้ว ผู้ใดก็ตามปราณนาที่จะบรรลุวินิวาทนียภูมิ(Avinivartanīya) เขาควรจะศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับปัญญาบารมี ผู้ใดก็ตามที่ปราณนาจะบรรลุอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ(anuttara-samyak-saṃbodhi) เขาควรจะศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับปัญญาบารมี ถ้ากุศลบุตรและกุศลิตาปราณนาที่จะเข้าใจถึง

ธรรมะลักษณะทั้งปวง และต้องการรู้ว่าทำไมในอาณาจักรแห่งใจสรรพสัตว์ทั้งหลายถึง
 เท่าเทียมกัน พวกเขาควรศึกษาเรียนรู้เรื่องปัญญาบารมี มัญชุศรี ผู้ใดก็ตามปราณนาที่จะ
 เรียนรู้เกี่ยวกับพุทธธรรมทั้งปวงโดยปราศจากอุปสรรคขวางกั้นเขาควรศึกษาเรียนรู้เรื่อง
 ปัญญาบารมี ผู้ใดปราณนาที่จะเข้าใจการบรรลุอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณของพระพุทธองค์
 ลักษณะอันประเสริฐของพระองค์ พุทธจริยา และธรรมปฏิบัติจำนวนมากมหาศาลจน
 ไม่อาจนับได้ซึ่งยังให้พระองค์บรรลุอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณเขาควรศึกษาเรียนรู้เรื่อง
 ปัญญาบารมี ผู้ใดปราณนาที่จะรู้ว่าก่อนหน้าที่พระพุทธองค์จะบรรลุอนุตรสัมมาสัมโพธิ
 ญาณนั้น พระองค์มีลักษณะอย่างไร มีจริยวัตรอย่างไร และมีธรรมปฏิบัติอย่างไรเขา
 ควรศึกษาเรียนรู้เรื่องปัญญาบารมี ทำไมนะหรือ? เพราะว่าในสุญญตาธรรม(**the
 dharma of emptiness**)นั้น บุคคลหาได้เห็นว่ามีพระพุทธเจ้า โพธิหรืออะไรอื่น
 ไม่ ถ้าท่ามกลางกุลบุตรและกุลธิดาเหล่านั้น มีผู้ซึ่งปราณนาที่จะรู้ซึ่งลักษณะที่กล่าวมา
 นั้นโดยปราศจากความสงสัยพวกเขาควรศึกษาเรียนรู้เรื่องปัญญาบารมี ทำไมนะหรือ?
 เพราะผู้ซึ่งกำลังปฏิบัติบำเพ็ญปัญญาบารมีนั้น เขาไม่เห็นว่ธรรมทั้งหลายมีเกิดหรือดับ
 มีบริสุทธิ์หรือไม่บริสุทธิ์ ดังนั้น กุลบุตรและกุลธิดาควรศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับปัญญาบารมี
 ตามแนวทางนี้ ผู้ซึ่งอยากจะทำไมธรรมทั้งปวงจึงไม่มีลักษณะเป็นอดีต ปัจจุบันหรือ
 อนาคตเขาควรศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับปัญญาบารมี ทำไมนะหรือ เพราะธรรมชาติและ
 ลักษณะของอาณาจักรแห่งธรรมนั้นหาได้มีอดีต ปัจจุบันหรืออนาคตไม่ ผู้ซึ่งปราณนาจะรู้
 เรื่องนี้ โดยปราศจากอุปสรรค/มาร(**hindrances**)ขวางกั้นในจิตที่ว่าสรรพธรรมล้วน
 รวมกันเป็นเขตแดนแห่งธรรมเขาควรศึกษาเรียนรู้เรื่องปัญญาบารมี ผู้ซึ่งปราณนาจะได้
 ยินการหมุนธรรมจักรของพระพุทธองค์จำนวน 3 ครั้ง ใน 12 ลักษณะ(**three
 turnings of the Dharma wheel in the twelve appearances**) และ
 ต้องการรู้จักสิ่งนี้ผ่านการประจักษ์แจ้งของตนเองทั้งไม่ยึดมั่นไม่ผูกพันเขาควรศึกษา
 เรียนรู้เรื่องปัญญาบารมี ผู้ที่ปราณนาจะปลุกเมตตากรุณาจิต(**the mind of
 lovingkindness**)เพื่อปกป้องคุ้มครองสรรพสัตว์ทั้งหลายในทุกสถานที่โดยไม่มี

ประมาณขณะเดียวกันก็ไม่คิดว่ามีสรรพสัตว์ใดเลยเขาควรศึกษาเรียนรู้เรื่องปัญญาบารมี สำหรับผู้ที่ปรารถนาว่าจะไม่ได้แย้งกับสรรพสัตว์ทั้งหลาย รวมทั้งไม่ยึดมั่นกับลักษณะแห่งการไม่ได้แย้งด้วยเขาควรศึกษาเรียนรู้เรื่องปัญญาบารมี ผู้ใดปรารถนาที่จะรู้เรื่องเกี่ยวกับทศพลญาณ(Buddha's Ten Powers)ของพระพุทธเจ้า อาทิสามารถรู้ว่าจะไรถูกหรือผิดในทุกสถานการณ์ เวสารัชชญาณ 4 (Four Fearlessnesses) ตั้งอาศัยในพุทธปัญญา และบรรลุถึงการเป็นผู้มีปฏิภาณในการพูดจาได้อย่างคล่องแคล่วไม่ติดขัด (unimpeded eloquence) เขาควรศึกษาเรียนรู้เรื่องปัญญาบารมี”

Mañjuśrī said to the Buddha, “World-Honored One, I correctly observe dharmas and find them to be asaṃskṛta, with no appearance, no attainment, no benefit, no birth, no death, no coming, no going, no knower, no perceiver, and no doer. I see neither prajñā-pāramitā nor the state of prajñā-pāramitā, neither realization nor no realization. I make no differentiation, nor any ludicrous statement. All dharmas are endless, apart from ending. There is no dharma of ordinary beings, no dharma of voice-hearers, no dharma of Pratyekabuddhas, and no dharma of Buddhas. There is neither attainment nor no attainment, neither saṃsāra to abandon nor nirvāṇa to realize, neither the conceivable nor the inconceivable, neither acting nor not acting. Such are dharma appearances! Then how does one learn prajñā-pāramitā?”

พระมัญจุศรีทูลพระพุทธองค์ว่า “ข้าแต่พระผู้มีพระภาค ข้าพระองค์ได้สังเกตพิจารณาธรรมะทั้งหลายอย่างถ่องแท้และพบว่าธรรมทั้งหลายเป็นอสังขตะ (asaṃskṛta) ซึ่งไร้ลักษณะ ไม่มีการเข้าถึง ไม่มีอัตตะ(อัตตะ 3) ไม่เกิด ไม่ดับ ไม่มีการมา ไม่มีการไป ไม่มีผู้รู้ ไม่มีผู้เห็น และไม่มีผู้กระทำ(no doer) ข้าพระองค์มิได้เห็นทั้ง

ปัญญาบารมี หรือสถานะของปัญญาบารมี ไม่มีการบรรลु หรือการไม่บรรลุ ข้าพระองค์ มิได้แบ่งแยก หรือมิได้กล่าววาจาที่น่าตลกขบขัน(**ludicrous statement**) ธรรมทั้งปวงไม่มีที่สิ้นสุด ไกลจากความสิ้นสุด ไร้ซึ่งปุณฺณธรรม ไร้ซึ่งสาวกธรรม ไร้ซึ่งปัจเจกพุทธธรรม และไร้ซึ่งพุทธธรรม ไม่มีทั้งการบรรลุ หรือการไม่บรรลุ ไม่มีทั้งสังสารวัฏ (**saṃsāra**)ที่ต้องละทิ้ง หรือพระนิพพาน(**nirvāṇa**)ที่ต้องบรรลุถึง ไม่มีทั้งสิ่งที่คาดคิดถึงได้ หรือสิ่งที่เป็นอนิจนัตถะ(สิ่งที่ไม่อาจจะคาดคิดถึงและเข้าใจได้) ไม่ใช่ทั้งการกระทำ หรือการไม่กระทำ ลักษณะดังกล่าวมาแล้วนั้นคือธรรมะลักษณะ ดังนั้นเราจะศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับปัญญาบารมีได้อย่างไรพระเจ้าข้า?”

The Buddha told Mañjuśrī, “Knowing such dharma appearances is called learning prajñā-pāramitā. If Bodhisattva-Mahāsattvas aspire to learn the Samādhi of Bodhi Command because, after learning it, they can illuminate the entire profound Buddha Dharma, know the names of all Buddhas, and understand their worlds, without obstructions, they should learn prajñā-pāramitā as explained by Mañjuśrī.”

พระพุทธองค์ตรัสกับพระมัญชุศรีว่า “การจะรู้จักธรรมะลักษณะเช่นนั้นกล่าวได้ว่าการกำลังศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับปัญญาบารมีอยู่ หากพระมหาโพธิสัตว์(**Bodhisattva-Mahāsattvas**)ทั้งหลายปรารถนาที่จะศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับสมาธิซึ่งนำไปสู่การบรรลุสัมมาสัมโพธิญาณ(**the Samādhi of Bodhi Command**) หลังจากเรียนรู้สมาธิดังกล่าวแล้วจะพวกเขาจะเข้าใจอย่างกระจ่างชัดเกี่ยวกับพุทธธรรมอันลุ่มลึกทั้งปวง รู้จักพระนามของพระพุทธเจ้าทุกๆพระองค์ และเข้าใจพุทธเกษตรของพระพุทธเจ้าทั้งหลายปราศจากอุปสรรคใดๆ พวกเขาควรศึกษาเรียนรู้เรื่องปัญญาบารมีซึ่งท่านมัญชุศรีได้อรรถาธิบายไว้”

Mañjuśrī asked the Buddha, “Why is it called *prajñā-pāramitā*?”

พระมัญจุสรีทูลถามพระพุทธองค์ว่า “ทำไมคำสอนนี้ถูกเรียกว่าปัญญาบารมี พระเจ้าข้า?”

The Buddha replied, “*Prajñā-pāramitā* is boundless, limitless, nameless, and with neither appearance nor conception. Like the dharma realm, which has no divisions or limits, it has neither refuge nor no [safe] island, neither merit nor demerit, neither light nor dark. It is called *prajñā-pāramitā*, also called the action range of Bodhisattva-Mahāsattvas. Although neither the action range nor the no-action range, in the One Vehicle, it is called the no-action range. Why? Because there is neither perception nor action.”

พระพุทธองค์ตรัสตอบว่า “ปัญญาบารมีนั้นไร้ขอบเขต ไร้ข้อจำกัด ไร้นามและไร้อาณัติ ไม่อาจรู้ได้ด้วยการ思量การคิด เช่นเดียวกับอาณาจักรธรรมซึ่งเป็นที่ซึ่งไม่มีการแบ่งแยก ไร้ซึ่งข้อจำกัด ปัญญาบารมีนั้นไม่ใช่ที่หลบภัย ไม่มีทั้งเกาะที่ปลอดภัยให้อาศัย ไม่มีทั้งบุญหรือบาป(เหนือบุญเหนือบาป) ไร้ซึ่งความสว่างหรือความมืด จึงถูกเรียกว่าปัญญาบารมี หรือจะเรียกว่าเป็นจริยวัตรของพระมหาโพธิสัตว์(the action range of Bodhisattva-Mahāsattvas)ก็ได้ ถึงแม้ว่าปัญญาบารมีจะไม่ใช่ทั้ง 2 สิ่ง คือป็นจริยวัตรก็มีใช่ ไม่เป็นจริยวัตรก็มีใช่ ในเอกยาน ปัญญาบารมีจะถูกเรียกว่า การไร้จริยวัติ(the no-action range) ทำไมข้าพระองค์ถึงได้กล่าวเช่นนั้นหรือ? ที่กล่าวเช่นนั้นเพราะว่า ปัญญาบารมีไร้ซึ่งสัญญา(perception) ไร้ซึ่งการกระทำ(nor action)”

Mañjuśrī asked the Buddha, “World-Honored One, what actions can one take to attain anuttara-samyak-saṃbodhi quickly?”

พระมัญชุศรีทูลถามพระพุทธองค์ว่า “ข้าแต่พระผู้มีพระภาค อะไรคือการปฏิบัติที่ทำให้สามารถบรรลุอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณได้อย่างรวดเร็วพระเจ้าข้า?”

The Buddha replied, “Mañjuśrī, those who practice prajñā-pāramitā as explained will quickly attain anuttara-samyak-saṃbodhi.

Furthermore, there is the Samādhi of the One Action. If good men and good women train in this samādhi, they will also quickly attain anuttara-samyak-saṃbodhi.”

พระพุทธองค์ตรัสว่า “มัญชุศรี ผู้ซึ่งบำเพ็ญปัญญาบารมีดังที่กล่าวไปแล้วนั้น แหะละจะเป็นผู้ซึ่งสามารถบรรลุอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณได้รวดเร็วขึ้น นอกจากนี้ยังมีการปฏิบัติสมาธิชื่อว่า เอกะวยุหสมาธิ(the Samādhi of the One Action) ถ้า กุศลบุตรและกุศธิดาได้ฝึกฝนในสมาธินี้ พวกเขาจะบรรลุอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณได้รวดเร็วขึ้น”

Mañjuśrī asked, “World-Honored One, what is called the One Action Samādhi?”

พระมัญชุศรีจึงทูลถามพระพุทธองค์ว่า “ข้าแต่พระผู้มีพระภาค เอกะวยุหสมาธิคืออะไรพระเจ้าข้า?”

The Buddha replied, “The dharma realm has the one appearance. Focusing one’s mind on the dharma realm is called the One Action Samādhi. If, among good men and good women, there are those who aspire to enter the One Action Samādhi, they should first hear prajñā-pāramitā and next train and learn it accordingly. Then they will be able to enter the One Action Samādhi, which fits the conditions of the dharma realm: indestructible, inconceivable, with no regress, no hindrance, and no appearance. If good men and good women aspire to enter the One Action Samādhi, they should sit properly in an open place, facing the direction of a Buddha, abandon distracting thoughts and appearances, focus their minds on that Buddha, and keep saying His name. If they can continue, thought after thought, thinking of one Buddha, they will be able to see, in their thinking, past, future, and present Buddhas. Why? Because the merit acquired from thinking of one Buddha is immeasurable and boundless, no different from the merit acquired from thinking of innumerable Buddhas or thinking of the inconceivable Buddha Dharma. They all will realize true suchness and attain the perfect enlightenment, acquiring immeasurable merit and eloquence. Those who enter the One Action Samādhi in this way will know that there are no differentiated appearances in the dharma realm of Buddhas, who are as numerous as the sands of the Ganges. Although among voice-hearers Ānanda is foremost in the Buddha Dharma he has heard, in his total retention of memory, and in his eloquence and wisdom, his attainment has a measure and a limit. If one has attained the One Action Samādhi, one will be able to differentiate one by one the Dharma Doors in the sūtras and to know them all, without obstructions. One will be able to expound them day and night unceasingly with wisdom and eloquence. By comparison, Ānanda’s eloquence and hearing much

[of the Dharma] are not even one hundred-thousandth thereof.
 Bodhisattva-Mahāsattvas should think: ‘How should I attain this
 One Action Samādhi, which will bring inconceivable merit and
 innumerable [good] names?’”

พระพุทธองค์ตรัสว่า “ธรรมมีลักษณะหนึ่งเดียว การเพ่งจิตไปที่ธรรมจึงถูก
 เรียกว่า เอกะวยุหสมาธิ(the One Action Samādhi) ถ้าทำกลางกุกุบุตรและ
 กุคติตา ถ้ามีผู้ที่ปรารถนาจะบรรลุถึงเอกะวยุหสมาธิ(the Samādhi of the One
 Action) เขาควรจะได้ยินได้ฟังคำสอนเรื่องปัญญาบารมีเป็นลำดับแรก จากนั้นก็ทำ
 การฝึกฝนและเรียนรู้ตามลำดับ จากนั้นเขาจึงจะสามารถเข้าสู่เอกะวยุหสมาธิ(the
 One Action Samādhi) ซึ่งเหมาะสมกับธรรมะซึ่งมีอาจทำลายได้ เป็นอจินไตย
 ไม่มีการถอยหลัง ไร้ซึ่งอุปสรรค และไร้ลักษณะ ถ้ากุกุบุตรและกุคติตาปรารถนาจะเข้า
 สู่เอกะวยุหสมาธิ(the One Action Samādhi) เขาควรนั่งในท่าทางที่เหมาะสม
 ในสถานที่ๆอากาศถ่ายเทได้ดี หันหน้าไปยังพระพุทธองค์ สลัดทิ้งซึ่งความคิดและสิ่งที่ทำ
 ให้เสียสมาธิ กำหนดจิตไปยังพระพุทธเจ้า และภาวนาถึงนามของพระพุทธเจ้าไปเรื่อยๆ
 อย่างต่อเนื่อง ถ้าพวกเขาสามารถปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่อง ทุกๆความคิดที่เกิดขึ้นให้ระลึก
 ถึงพระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่ง ที่สุดพวกเขาจะมองเห็นพระพุทธเจ้าทั้งในอดีต อนาคต
 และปัจจุบัน ปรากฏอยู่ในความคิดของเขา ทำไมนะหรือ? เพราะว่ากุศลผลบุญที่เขา
 ได้รับจากการที่เขาระลึกถึงพระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่งนั้นไม่อาจจะวัดประมาณได้และไร้
 ขอบเขตจำกัด ไม่ได้แตกต่างจากกุศลผลบุญที่เขาจะได้รับจากระลึกถึงพระพุทธเจ้า
 จำนวนมากมายมหาศาลจนไม่อาจจะนับได้ หรือระลึกถึงอจินไตยพุทธธรรม พวกเขาจะ
 ได้ตระหนักรู้ถึงความจริงของความเป็นเช่นนั้นเอง(true suchness) และบรรลุถึงการ
 ตรัสรู้ ได้รับผลบุญกุศลและโหวหารปฏิภาณมากมายจนมีอาจประมาณได้ ผู้ซึ่งเข้าสู่เอกะว
 ยุหสมาธิ(the One Action Samādhi) ตามที่กล่าวมานี้จะเห็นว่าในแดนแห่ง
 ธรรมของพระพุทธเจ้าทั้งหลายที่มีจำนวนมากมายดั่งเม็ดทรายในคงคานที่นั่นสรรพสิ่ง

ต่างๆหาได้มีลักษณะแตกต่างกันไม่ ในบรรดาพระสาวกของเรานั้น อานนทฺ์(Ānanda) เป็นผู้ที่ได้ฟังพุทธธรรมมากที่สุด เป็นผู้ทรงจำพระธรรมคำสอนของเราได้มากที่สุด แต่ ปฏิภาณ(eloquence/PRATIBHĀNA)และปัญญา(wisdom) ตลอดจนการถึงพร้อมในธรรมก็มีขีดจำกัด แต่หากมีผู้ใดบรรลุในสมาธิเอกะวูหะ(the One Action Samādhi) เขาจะสามารถจำแนกประตูละกณะต่างๆในพระสูตรได้ จะรู้จักและเข้าใจทุกประตูละกณะได้อย่างทะลุปรุโปร่งปราศจากอุปสรรคขวางกั้นใดๆ คนผู้นั้นจะสามารถสาธยายธรรมเหล่านั้นทั้งกลางวันและกลางคืนโดยไม่รู้สึกเหน็ดเหนื่อยถึงพร้อมด้วยปัญญาและปฏิภาณ เมื่อเปรียบเทียบกัน ปฏิภาณของอานนทฺ์และการที่ได้ยินได้ฟังธรรมคำสอนจำนวนมากยังเทียบแม้หนึ่งในแสนส่วนของผู้บรรลุสมาธิเอกะวูหะ(the One Action Samādhi)ไม่ได้ด้วยซ้ำ พระมหาโพธิสัตว์จึงควรคิดตรึกตรองว่า “จะอย่างไรเราจึงจะบรรลุสมาธิเอกะวูหะนี้” ซึ่งจะนำพาบุญกุศลมาสู่เราอย่างมากมายมหาศาลจนไม่อาจจะคาดคิดได้รวมทั้งซื้อที่ได้อย่างมากมายมหาศาลจนไม่อาจนับได้เล่า?”

The Buddha continued, “Bodhisattva-Mahāsattvas should always think of the One Action Samādhi and assiduously make energetic progress, never negligent or indolent. Through step-by-step gradual training and learning, they will enter the One Action Samādhi, as evidenced by their inconceivable merit. However, those who malign the true Dharma or disbelieve that hindrances are caused by evil karmas will not be able to enter it.

พระพุทธองค์ตรัสสืบเนื่องไปว่า “พระมหาโพธิสัตว์ควรจะต้องถึงสมาธิเอกะวูหะอยู่เสมอและมีความเพียรในการฝึกฝนให้ก้าวหน้าต้องไม่เป็นผู้ประมาทละเลยเกียจคร้าน ด้วยการฝึกฝนและเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอนและสม่ำเสมอที่สุดพวกเขาก็จะบรรลุสมาธิ

เอกะวฺยูหะ ซึ่งเห็นได้จากการที่พวกเขาได้รับผลบุญกุศลที่เขาไม่สามารถคาดคิดถึงได้
 อย่างไรก็ตามผู้ซึ่งกล่าวร้ายต่อธรรมะอันแท้จริงนี้หรือไม่เชื่อว่าอุปสรรคต่างๆเกิดมาจากการ
 การกระทำความชั่วเขาก็จะไม่สามารถเข้าถึงสมาธินี้ได้เลย

“Moreover, Mañjuśrī, as an analogy, a person has acquired a precious bead, and he shows it to the jeweler. The jeweler says that it is a priceless genuine jewel. He then asks the jeweler, ‘Polish it for me. Do not let it lose its luster and color.’ After the jeweler has polished it, this precious bead becomes brilliant and transparent throughout. Mañjuśrī, if good men and good women train in the One Action Samādhi in order to acquire inconceivable merit and innumerable [good] names, in the course of their training, they will know dharma appearances with clear understanding, without obstructions. Their merit will grow in the same way. Mañjuśrī, using the sun as an example, its light is pervasive and not diminishing. Likewise, if one attains the One Action Samādhi, one will acquire all merits without any shortfall, like the sunlight illuminating the Buddha Dharma. Mañjuśrī, the Dharma I have pronounced is in the one flavor apart from flavors, which is the flavor of liberation, the flavor of silence and stillness. If good men and good women have attained this One Action Samādhi, what they expound will also be in the one flavor apart from flavors, which is the flavor of liberation, the flavor of silence and stillness, completely in accordance with the true Dharma, without any error or mistake. Mañjuśrī, Bodhisattva-Mahāsattvas who have attained this One Action Samādhi will complete the [Thirty-seven] Elements of Bodhi and quickly attain anuttara-samyak-saṃbodhi.

“นอกจากนี้ มัณฺฑุซุทรี เปรียบเสมือนว่า มีคนๆหนึ่งเขาได้รับลูกปัดที่มีค่ามาลูกหนึ่ง เขาได้นำลูกปัดไปให้พ่อค้าอัญมณีชม เมื่อพ่อค้าชมลูกปัดแล้วเขากล่าวว่านี่เป็นอัญมณีแท้ที่ประเมินค่ามิได้ ชายคนดังกล่าวเมื่อได้ยินดังนั้นก็ขอร้องพ่อค้าอัญมณีว่า ขอให้ท่านช่วยเจียรระไนให้ข้าหน่อยเถอะ แต่อย่าทำให้มันสูญเสียความแวววาวและสีสรรค์อันงดงามนะท่าน หลังจากที่พ่อค้าอัญมณีได้ทำการเจียรระไนลูกปัดให้ชายคนนั้น ลูกปัดมีค่าลูกนั้นก็จะมีลักษณะที่เรื่อรอนและสดใส เช่นเดียวกันมัณฺฑุซุทรี ถ้ากุลบุตรและกุลธิดาได้รับการฝึกฝนเอกะวยุหสมาธิเพื่อที่พวกเขาจะได้รับบุญกุศลที่ไม่อาจคาดคิดถึง และชื่อเสียงที่ดีจำนวนมากมายมหาศาลนับไม่ถ้วน ในเส้นทางการฝึกฝนของพวกเขา เขาจะรู้จักธรรมชาติลักษณะด้วยความเข้าใจที่แจ่มแจ้ง ปราศจากอุปสรรคใดๆ กุศลผลบุญของพวกเขาจะเพิ่มขึ้นในแนวทางเดียวกัน มัณฺฑุซุทรี ธรรมชาติที่เราประกาศแล้วเป็นรสที่เป็นเอก (the one flavor) ต่างจากรสทั้งหลาย เป็นรสแห่งความวิโมกข์/ความเป็นอิสระหลุดพ้น(the flavor of liberation) รสแห่งนิโรธและนิพพาน(flavor of silence and stillness) สอดคล้องกับธรรมชาติที่แท้จริง ปราศจากความบกพร่องหรือผิดพลาดใดๆ มัณฺฑุซุทรี พระมหาโพธิสัตว์(Bodhisattva-Mahāsattvas) ซึ่งบรรลุนิพพานสมาธินั้นจะเป็นผู้สมบูรณ์พร้อมด้วยโพธิปักขิยธรรม 37 ประการ([Thirty-seven] Elements of Bodhi) และจะบรรลุอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณได้อย่างรวดเร็ว

“Furthermore, Mañjuśrī, Bodhisattva-Mahāsattvas who see in the dharma realm neither differentiated appearances nor the one appearance will quickly attain the inconceivable anuttara-samyak-saṃbodhi. Those who know that in bodhi there is no attainment of Buddhahood will quickly attain anuttara-samyak-saṃbodhi. Those who can endure, without shock, fear, or doubt, their belief that all dharmas are the Buddha Dharma will quickly attain anuttara-samyak-saṃbodhi.”

“นอกจากนี้ มัณชูศรี พระมหาโพธิสัตว์ผู้ซึ่งมองเห็นว่าในแดนแห่งธรรมนั้นไม่มีลักษณะของความแตกต่าง ไม่มีลักษณะหนึ่งที่สามารถบรรลุอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณได้ รวดเร็วกว่าลักษณะอื่น สำหรับผู้ซึ่งรู้ว่าในโพธิหาได้มีการบรรลุเป็นพระพุทธเจ้าไม่เขาผู้นั้นแหละจะเป็นผู้ที่สามารถบรรลุอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณได้อย่างรวดเร็ว สำหรับผู้ซึ่งสามารถอดทน ไม่สะดุ้งตกใจ ไม่หวั่นกลัวหรือไม่ลังเลสงสัย พวกเขาเชื่อว่า**ธรรมทั้งปวงคือพุทธธรรม** บุคคลเหล่านี้จะเป็นผู้ซึ่งบรรลุอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณได้อย่างรวดเร็ว”

Mañjuśrī asked the Buddha, “World-Honored One, can one quickly attain anuttara-samyak-saṃbodhi through such causes?”

พระมัณชูศรีทูลถามพระพุทธองค์ว่า “ข้าแต่พระผู้มีพระภาค จะมีผู้ใดสามารถบรรลุอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณได้อย่างรวดเร็ว เพียงอาศัยเหตุเช่นนั้นหรือพระเจ้าข้า?”

The Buddha replied, “Anuttara-samyak-saṃbodhi is attained through neither causes nor no causes. Why? Because the inconceivable state is realized through neither causes nor no causes. If good men and good women who have heard these words do not become negligent or indolent, know that they have already planted their roots of goodness under past Buddhas. Therefore, if bhikṣus and bhikṣuṇīs who have heard this profound prajñā-pāramitā are not shocked or terrified, they have truly renounced family life to follow the Buddha. If upāsakas and upāsikās who have heard this profound prajñā-pāramitā are not shocked or terrified, they have truly taken refuge [in the Buddha].

พระพุทธองค์ตรัสว่า “มัญชุสรี การบรรลุอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณนั้นจะว่าอาศัยเหตุ(causes)ก็ไม่ใช่ไม่อาศัยเหตุ(no causes) ก็ไม่ใช่ ทำไมเราจึงกล่าวเช่นนั้นนะ หรือ? ที่เรากล่าวเช่นนี้ก็เพราะการตระหนักรู้(realized)ถึงอจินไตยสถานะ(inconceivable state) จะว่าอาศัยเหตุ(causes)ก็ไม่ใช่ ไม่อาศัยเหตุ(no causes)ก็ไม่ใช่ ถ้าหากมีกุลบุตรและกุลธิดาผู้ซึ่งได้ฟังคำกล่าวเหล่านี้แล้วไม่เป็นผู้ประมาท ละเลยหรือเกียจคร้าน เธอจงรู้ไว้เถิดว่า พวกเขาเหล่านั้นล้วนเคยได้รับการปลูกฝังกุศลมูลจากพระพุทธเจ้าในอดีตมาแล้ว ดังนั้นถ้าหากมีภิกษุและภิกษุณี ผู้ซึ่งได้ฟังคำสอนว่าด้วยปัญญาบารมีอันลึกซึ้งนี้แล้วไม่รู้สึกระส่ำหรือหวั่นเกรงนั้นแสดงว่าภิกษุและภิกษุณีเหล่านั้นเป็นผู้ละทิ้งเรือนแล้วอย่างแท้จริงเพื่อติดตามพระพุทธเจ้า ส่วนอุบาสกและอุบาสิกาผู้ซึ่งได้ฟังคำสอนว่าด้วยปัญญาบารมีอันลึกซึ้งนี้แล้ว ไม่รู้สึกสะอึกสะอื้นหรือหวั่นเกรง แสดงว่าพวกเขาเหล่านั้นได้ถึงพระพุทธะเป็นสรณะแล้วอย่างแท้จริง(they have truly taken refuge [in the Buddha])”

“Mañjuśrī, good men and good women who do not study the profound prajñā-pāramitā are not training by means of the Buddha Vehicle. Taking the great earth as an example, all medicinal plants must grow from the earth. Mañjuśrī, likewise the roots of goodness of Bodhisattva-Mahāsattvas must depend on prajñā-pāramitā to develop, so that their attainment of anuttara-samyak-saṃbodhi will have no obstructions.”

“มัญชุสรี กุลบุตรและกุลธิดาผู้ซึ่งไม่ศึกษาคำสอนว่าด้วยปัญญาบารมีอันลึกซึ้งซึ่งจะมิได้รับการฝึกฝนตามแนวทางพุทธยาน มัญชุสรี ผืนแผ่นดินมีความยิ่งใหญ่ ก็เพราะพืชสมุนไพรทุกชนิดต้องอาศัยผืนดินนั้นเจริญเติบโตขึ้น ทำนองเดียวกันกุศลมูลของพระมหาโพธิสัตว์นั้นย่อมต้องอาศัยปัญญาบารมีในการเติบโต เพื่อที่ว่าพวกเขาจะสามารถบรรลุอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณได้อย่างไรซึ่งอุปสรรคใดๆ นั่นเอง”

Mañjuśrī asked the Buddha, “World-Honored One, in Jambudvīpa’s cities and towns, where should we pronounce this profound prajñā-pāramitā?”

พระมัญชุสรีทูลถามพระพุทธองค์ว่า “ข้าแต่พระผู้มีพระภาค ในแดนแห่งชมพูทวีป(Jambudvīpa)นี้มีแคว้นและเมืองใด ที่เราควรไปเทศนาเกี่ยวกับปัญญาบารมีอันลึกซึ้งนี้พระเจ้าข้า?”

The Buddha told Mañjuśrī, “Suppose those who have heard prajñā-pāramitā in this assembly vow that in future lives they will always respond to prajñā-pāramitā in order to strengthen their faith and understanding, and that they will be able to hear this sūtra again. Know that those people did not come with small roots of goodness because they are capable of accepting and appreciating what they hear. Mañjuśrī, if there are those who have heard prajñā-pāramitā from you, they should say this: ‘In prajñā-pāramitā, there is no dharma of voice-hearers, no dharma of Pratyekabuddhas, no dharma of Bodhisattvas, and no dharma of Buddhas. Nor is there the dharma of ordinary beings or the dharma of saṃsāra.’”

พระพุทธองค์ตรัสกับพระมัญชุศรีว่า “สมมติว่ามีผู้ได้ฟังคำสอนว่าด้วยปัญญาบารมีในหมู่บริษัท(**assembly**) นี้แล้ว ตั้งจิตอธิษฐานว่าไม่ว่าเกิดมาชาติใดขอให้เขาได้รับฟังคำสอนเกี่ยวกับปัญญาบารมีนี้ทุกชาติไปทั้งนี้เพื่อเพิ่มพูนศรัทธาและความเข้าใจต่อคำสอนว่าด้วยปัญญาบารมียิ่งขึ้นไป และด้วยเหตุนี้เอง พวกเขานั้นจึงสามารถได้ยินได้ฟังพระสูตร(**sūtra**)นี้อีกครั้ง เธอจึงรู้ไว้เถิดว่า พวกเขาเหล่านั้นมิได้มาพร้อมกับบุคคลมูลจํานวนน้อย ทั้งนี้เพราะว่าพวกเขาเหล่านั้นสามารถยอมรับและเคารพบูชาในสิ่งที่เขาได้ฟัง มัญชุศรี หากว่ามีผู้ใดได้ฟังคำสอนว่าด้วยปัญญาบารมีจากเธอแล้ว พวกเขาคงจะกล่าวว่า ในปัญญาบารมีนั้นหาได้มีซึ่ง สวากธรรม(**dharma of voice-hearers**) ปัจเจกพุทธธรรม(**dharma of Pratyekabuddhas**) โพธิสัตว์ธรรม(**no dharma of Bodhisattvas**) และพุทธธรรม(**dharma of Buddhas**) รวมทั้งไม่มีปุถุชนธรรม(**dharma of ordinary beings**)/ธรรมแห่งสังสารวัฏ (**dharma of saṃsāra**)”

Mañjuśrī said to the Buddha, “World-Honored One, if bhikṣus, bhikṣuṇīs, upāsakas, and upāsikās ask me, ‘How does the Tathāgata pronounce prajñā-pāramitā?’ I should reply, ‘Given that dharmas do not have the appearance of dispute, how should the Tathāgata pronounce prajñā-pāramitā? He does not see dharmas to dispute over, nor does he see that the minds and consciousnesses of sentient beings can know [dharmas].’

พระมัญชุศรีทูลว่า “ข้าแต่พระผู้มีพระภาค ถ้าหากภิกษุ ภิกษุณี อุบาสกและอุบาสิกา ถามว่าพระตถาคตเทศนาสั่งสอนเรื่องปัญญาบารมีอย่างไร? ข้าพระองค์จะตอบพวกเขาว่า ธรรมทั้งหลายนั้นหาได้มีซึ่งลักษณะที่จะสามารถยกขึ้นมากล่าวถกหรืออภิปรายได้ไม่ แล้วพระตถาคตจะเทศนาธรรมเรื่องปัญญาบารมีได้อย่างไรเล่า? พระองค์

มองไม่เห็นธรรมะที่จะนำมาถกหรืออภิปรายอะไร รวมทั้งไม่เห็นว่ามีจิตและวิญญาณของ
สรรพสัตว์ทั้งหลายสามารถรู้[ธรรม]

“Moreover, World-Honored One, I should also pronounce the ultimate reality. Why? Because all dharma appearances equally abide in true reality. Arhatship is not a particularly superb dharma. Why not? Because the dharma of Arhats and the dharma of ordinary beings are neither the same nor different. Furthermore, World-Honored One, according to the Dharma explained in this way, no sentient being has already realized nirvāṇa, is realizing it, or will realize it. Why not? Because sentient beings do not have definite appearances.”

Mañjuśrī continued, “If there are those who wish to hear prajñā-pāramitā. I will tell them that listeners do not think of, hear, or capture anything, nor are they captivated by anything, just like a magically conjured person who never differentiates. This statement is a true teaching of the Dharma. Therefore, listeners should not construct dual appearances [subject and object]. They should train in the Buddha Dharma without abandoning other views, and they should neither grasp the Buddha Dharma nor abandon the dharma of ordinary beings. Why? Buddhas and ordinary beings as two dharmas have empty appearances, beyond grasping or abandoning. When someone asks me, I give these answers, thus comforting him and setting him [on the right path]. Good men and good women should ask such questions and abide in this way, with their minds not regressing or baffled. They should speak of dharma appearances in accord with prajñā-pāramitā.”

“นอกจากนี้ พระผู้มีพระภาค ข้าพระองค์ควรจะกล่าวถึงความจริงอันสูงสุดด้วย ทั้งนี้เพราะว่าในความจริงแท้แล้วธรรมทั้งหลายล้วนไม่แตกต่างกัน **ความเป็นพระอรหันต์ (Arhatship)**หาได้เป็นธรรมที่ยอดเยียมกว่าธรรมอื่นๆไม่ ทำไมจึงไม่ยอดเยียมกว่าธรรมอื่นล่ะ? ก็เพราะว่าธรรมแห่งพระอรหันต์และธรรมแห่งปุถุชนนั้น ไม่เป็นทั้งความเหมือนและความแตกต่างนอกจากนี้ พระผู้มีพระภาค ธรรมะที่อธิบายตามแนวทางนี้นั้น หาได้มีสรรพสัตว์ซึ่งบรรลुพระนิพพานแล้ว กำลังจะบรรลुพระนิพพาน หรือเห็นพระนิพพาน ทำไมข้าพระองค์จึงได้กล่าวเช่นนี้หรือ? ก็เพราะว่าสรรพสัตว์ทั้งหลายหาได้มีซึ่งรูปลักษณะที่ชัดเจนไม่พระเจ้าข้า”

พระมัชฌิมาเถรีกล่าวต่อไปว่า “ถ้าหากมีผู้ใดปราณาที่จะได้ยินได้ฟังคำสอนเรื่อง ปัญญาบารมีนี้ ข้าพระองค์จะบอกพวกเขาเหล่านั้นว่า **ขณะที่รับฟังคำสอนเรื่องนี้พวกเขาจะต้องหยุดคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ฟัง หรือไม่ยึดมั่นถือมั่นกับสิ่งใดๆ หรือไม่ปล่อยให้สิ่งใดๆ เข้ามาครอบงำจิต คล้ายกับนักมายากลที่ไม่เผยพิรุณให้ผู้ใดเห็น** สิ่งที่ข้าพระองค์กล่าวนี้คือธรรมะที่แท้จริง ดังนั้น ผู้ฟังคำสอนไม่ควรที่จะสร้างลักษณะแห่งทวิภาวะ(**dual appearances**)ขึ้นมา[ผู้กระทำ(**subject**)และสิ่งที่ถูกกระทำ(**object**)] พวกเขาควรบำเพ็ญตนตามแนวทางแห่งพุทธธรรมขณะเดียวกันก็ไม่ละทิ้งทัศนะอื่นๆ พวกเขาจะต้องไม่เข้าไปยึดมั่นกับพุทธธรรมหรือละทิ้งปุถุชนธรรม ทำไมข้าพระองค์จึงได้กล่าวเช่นนี้หรือ? ที่กล่าวเช่นนี้เพราะทั้งพระพุทธรูปและสรรพสัตว์ทั้งหลายในฐานะที่เป็นธรรมะ 2 อย่างล้วนแล้วแต่มีความว่างเป็นลักษณะ ซึ่ง(ความว่าง)เป็นสิ่งที่ไม้อาจทำการยึดมั่นหรือละทิ้งได้ เมื่อมีบางคนถามข้าพระองค์ ข้าพระองค์ก็จะให้คำตอบนี้แก่เขา ซึ่งจะทำให้เขามีกำลังใจและความพร้อมในการดำเนินไปในวิถีทางที่ถูกต้อง กุลบุตรและกุลธิดาควรจะถามคำถามเช่นนั้นและอาศัยแนวทางนี้ในการปฏิบัติธรรม ด้วยจิตที่ไม่ห่อถ้อย พวกเขาควรจะกล่าวถึงธรรมะลักษณะให้สอดคล้องกับปัญญาบารมีพระเจ้าข้า”

Then the World-Honored One praised Mañjuśrī, “Very good! Very good! Just as you say, if good men and good women wish to see Buddhas, they should learn prajñā-pāramitā. If they wish to serve Buddhas and to make offerings to them in accordance with the Dharma, they should learn prajñā-pāramitā. If they wish to say that the Tathāgata is the World-Honored One to them, they should learn prajñā-pāramitā. Even if they wish to say that the Tathāgata is not the World-Honored One to them, they should learn prajñā-pāramitā. If they wish to attain anuttara-samyak-saṃbodhi, they should learn prajñā-pāramitā. Even if they do not wish to attain anuttara-samyak-saṃbodhi, they should learn prajñā-pāramitā. If they wish to attain all samādhis, they should learn prajñā-pāramitā. Even if they do not wish to attain all samādhis, they should learn prajñā-pāramitā. Why? Because the Samādhi of No Act has no varied appearances and because dharmas have neither birth nor death. If there are those who wish to know that all dharmas are false names, they should learn prajñā-pāramitā. If those who wish to know, with their minds not regressing or baffled, that all sentient beings that train in the Bodhi Way do not seek the appearance of bodhi, they should learn prajñā-pāramitā. Why? Because all dharmas are the appearance of bodhi. If there are those who wish, with their minds not regressing or baffled, to know the appearances of sentient beings’ actions and no actions and to know that not acting is bodhi, that bodhi is the dharma realm, and that the dharma realm is true reality, they should learn prajñā-pāramitā. If there are those who wish to know that Tathāgatas’ transcendental powers and magical displays have neither

appearances nor obstructions, nor places, they should learn prajñā-pāramitā.”

พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสชมพระมัญชุศรีว่า “ดีมาก ดีมาก เป็นดังที่เธอกล่าว หากกุลบุตรและกุลธิดาปราณนาจะเห็นพระพุทเจ้าทั้งหลายพวกเขาควรศึกษาเรียนรู้ เรื่องปัญญาบารมี ถ้าพวกเขาปราณนาที่จะรับใช้และปฏิบัติธรรมเป็นเครื่องบูชาแก่ พระพุทเจ้าทั้งหลายพวกเขาควรศึกษาเรียนรู้เรื่องปัญญาบารมี ถ้าเขาปราณนาที่จะ กล่าว่าตถาคต(**Tathāgata**) คือพระผู้มีพระภาคของพวกเขา พวกเขาควรศึกษา เรียนรู้เรื่องปัญญาบารมี แม้กระทั่งว่าพวกเขาปราณนาที่จะกล่าว่าตถาคต (**Tathāgata**)มิได้เป็นพระผู้มีพระภาคของพวกเขาก็ตาม พวกเขาก็ควรศึกษาเรียนรู้ เรื่องปัญญาบารมี ถ้าพวกเขาปราณนาที่จะบรรลุอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ(**anuttara-samyak-saṃbodhi**) พวกเขาควรศึกษาเรียนรู้เรื่องปัญญาบารมี แม้กระทั่งว่าพวกเขามีได้ปราณนาที่จะบรรลุอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ(**anuttara-samyak-saṃbodhi**) พวกเขาก็ควรศึกษาเรียนรู้เรื่องปัญญาบารมี ถ้าพวกเขาปราณนาที่จะ บรรลุถึงสมาธิ(**samādhis**)ทั้งปวง พวกเขาควรศึกษาเรียนรู้เรื่องปัญญาบารมี แม้กระทั่งว่าพวกเขามีได้ปราณนาที่จะบรรลุถึงสมาธิ(**samādhis**)ทั้งปวง พวกเขาก็ควร ศึกษาเรียนรู้เรื่องปัญญาบารมี ทำไมเราจึงกล่าวเช่นนี้ฤ? ที่เรากล่าวเช่นนี้เพราะว่า ใน เอกะวยุหสมาธิ(**the Samādhi of No Act**) สรรพธรรมหามีความแตกต่าง และ ธรรมทั้งหลายไม่เกิด ไม่ดับ ถ้าหากมีผู้ใดปราณนาที่จะรู้ว่าทำไมธรรมทั้งหลายคือนามอัน เป็นเท็จ(**false names**) เขาควรศึกษาเรียนรู้เรื่องปัญญาบารมี ถ้าหากมีผู้ใดปราณนา ที่จะรู้ พร้อมกับความด้วยจิตที่กระจ่างว่าทำไมสรรพสัตว์ที่บำเพ็ญตนในแนวทางแห่ง โพธิญาณ(**the Bodhi Way**) จะต้องไม่มุ่งค้นหาลักษณะของโพธิญาณ พวกเขาควร ศึกษาเรียนรู้เรื่องปัญญาบารมี ถ้าหากมีผู้ใดปราณนาที่จะรู้ พร้อมกับความด้วยจิตที่ กระจ่าง เกี่ยวกับลักษณะของสรรพสัตว์ทั้งหลาย กระทำและไร้กระทำ ทำไมไร้กระทำ คือโพธิญาณ(**bodhi**) และที่ว่าโพธิญาณ(**bodhi**)นั้นคือแดนแห่งธรรม(**the**

dharma realm) และแดนแห่งธรรมคือความจริงแท้(**true reality**) พวกเขาควรศึกษาเรียนรู้เรื่องปัญญาบารมี ถ้ามีผู้ใดปราณนาที่จะรู้เกี่ยวกับอิทธิฤทธิ์และการแสดงปาฏิหาริย์ของตถาคตว่าทำไมไร้รูปแบบ ไร้อุปสรรค หรือไม่ถูกจำกัดด้วยสถานที่ พวกเขาควรศึกษาเรียนรู้เรื่องปัญญาบารมี”

The Buddha told Mañjuśrī, “If bhikṣus, bhikṣuṇīs, upāsakas, and upāsikās do not wish to go down the evil life-paths, they should learn a four-verse stanza on prajñā-pāramitā, accept and uphold it, read and recite it, and explain it to others in accord with true reality. Know that these good men and good women will definitely attain anuttara-samyak-saṃbodhi and reside in Buddha Lands. If there are those who, upon hearing this prajñā-pāramitā, are not shocked or terrified, but elicit faith and understanding from their minds, know that they are sanctified by Buddhas with a seal, the Mahāyāna Dharma Seal held only by Buddhas. If good men and good women learn this Dharma Seal, they will transcend not only the evil life-journeys but also the paths of voice-hearers and Pratyekabuddhas.”

พระพุทธองค์ตรัสกับพระมัญจุศรีว่า “ถ้าภิกษุ ภิกษุณี อุบาสกและอุบาสิกาผู้ที่ไม่ปราณนาให้ตนต้องตกไปสู่เส้นทางชีวิตที่เลวร้าย พวกเขาควรศึกษาเรียนรู้กลอนหนึ่งบทสี่บาท(**a four-verse stanza**)ของพระสูตรว่าด้วยปัญญาบารมี ยอมรับและบูชาอ่านและท่องจำ รวมถึงการเผยแพร่ต่อผู้อื่นตามความเป็นจริง เธอจะรู้ไว้เถอะว่ากุลบุตรและกุลธิดาเหล่านี้ในที่สุดแล้วพวกเขาจะได้บรรลุซึ่งอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณและได้อาศัยอยู่ในพุทธเกษตร(**Buddha Lands**) ถ้ากุลบุตรและกุลธิดาผู้ซึ่งได้ยินได้ฟังคำสอนว่าด้วยปัญญาบารมีนี้แล้วไม่รู้สึกระส่ำระสายหรือหวั่นเกรง แต่ศรัทธาและเข้าใจคำสอน

อย่างแท้จริง เธอจึงรู้ไว้เถิดว่าพวกเขาเหล่านั้นจะได้รับการชำระให้บริสุทธิ์โดย
พระพุทธเจ้าทั้งหลายพร้อมกับได้รับพระราชลัญจกร(**the seal**) หรือมหายานธรรม
มูตรา(**the Mahāyāna Dharma Seal**) ซึ่งมีเพียงพระพุทธเจ้าเท่านั้นที่มีพระ
ราชลัญจกรนี้ ถ้ากุลบุตรและกุลธิดาศึกษาเรียนรู้ธรรมมูตรานี้ พวกเขาไม่เพียงอยู่
เหนือกว่า เส้นทางชีวิตที่เลวร้าย แต่ยังอยู่เหนือกว่าผู้ที่ดำเนินตามเส้นทางของพระสาวก
และพระปัจเจกพุทธเจ้าทั้งหลาย”

At that time the god-king of the Thirty-three Heavens, as an offering to prajñā-pāramitā, the Tathāgata, and Mañjuśrī, brought wonderful celestial flowers of utpala, kumuda, puṇḍarīka, and māṇḍarāva, as well as celestial sandalwood incense, powdered incense, various kinds of golden jewelry, and celestial music. After showering such offerings upon them, he said, “I wish always to learn the Prajñā-Pāramitā Dharma Seal.”

ณ เวลานั้นเทวราชาของสวรรค์ทั้ง 13 ชั้น ได้ทำการสักการบูชาแก่ ปัญญาบารมี
พระตถาคต และพระมัญชุศรีด้วยดอกไม้สวรรค์ได้แก่ อุตปละ(**utpala**)-ดอกบัวสีน้ำเงิน
โกมุท(**kumuda**) ปรุณฺฑริก(**puṇḍarīka**)-ดอกบัวสีขาว และมณฑารพ
(**māṇḍarāva**) พร้อมด้วยธูปไม้จันทน์หอมสวรรค์ ผงหอม ทองคำ อัญมณีหลากหลาย
ชนิด และดนตรีสวรรค์ หลังจากถวายสักการะแล้ว เทวราชได้กราบทูลว่า ข้าพระองค์
ปรารถนาที่จะได้ศึกษาเรียนรู้ธรรมมูตราแห่งปัญญาบารมีอยู่เสมอมา”

The god-king Śakro-Devānām-Indra then made this vow: “I pray that the good men and good women in Jambudvīpa can always hear this sūtra, the definitive Buddha Dharma, and that they will believe and understand it, accept and uphold it, read and recite it, and expound it to others. Let all the gods protect and support them.”

จากนั้นท้าวสักกะเทวราช ได้กล่าวปณิญาต่อพระพุทธรองค์ว่า “ข้าพระองค์จะดูแลรักษาให้กุลบุตรและกุลธิดาในชมพูทวีปสามารถได้ยินพระสูตรซึ่งเป็นพุทธธรรมที่แท้จริง นี้อยู่เสมอ และพวกเขาเหล่านั้นจะเชื่อถือศรัทธา เข้าใจ ยอมรับและบูชา อ่านและท่องจำและเผยแผ่พระสูตรนี้แก่ผู้อื่น ตลอดจนจะให้เทวดาทุกคนคอยปกป้องคุ้มครอง และสนับสนุนกุลบุตรและกุลธิดาเหล่านั้นพระเจ้าข้า”

At that time the Buddha told Śakro-Devānām-Indra, “Kauśika, indeed, indeed, these good men and good women will definitely attain Buddha bodhi.”

ในเวลานั้นพระพุทธรองค์ได้ตรัสกับท้าวสักกะเทวราช(Śakro-Devānām-Indra)ว่า “ท่านโกสัย เป็นเช่นนั้น เป็นเช่นนั้น กุลบุตรและกุลธิดาเหล่านี้ในที่สุดแล้วจะบรรลุพุทธะโพธิ(Buddha bodhi)อย่างแน่นอน”

Mañjuśrī said to the Buddha, “World-Honored One, good men and good women who accept and uphold [this sūtra] in this way will acquire great benefits and immeasurable merit.”

พระมัญชุศรีทูลพระพุทธองค์ว่า “ข้าแต่พระผู้มีพระภาค กุลบุตรและกุลธิดาผู้ซึ่ง
ยอมรับและบูชาพระสูตรนี้จะได้รับอานิสงค์อันยิ่งใหญ่และบุญกุศลอันไม่อาจประมาณได้
พระเจ้าข้า”

Then, by virtue of the Buddha's spiritual power, the entire great earth quaked in six different ways. The Buddha smiled as He emitted great radiance, illuminating everywhere in the Three-Thousand Large Thousandfold World. Mañjuśrī said to the Buddha, “World-Honored One, this is the appearance of the Tathāgata's sanctifying of prajñā-pāramitā.

ทันใดนั้นด้วยบุญฤทธิ์ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบันดาลให้เกิดแผ่นดินไหวใน 6 ลักษณะ พระพุทธองค์ทรงแย้มสรวลขณะที่เปล่งมหารัตน์อันเจิดจ้าส่องสว่างไปทั่วทั้งไตรสหัสมหาสหัสโลกธาตุ(**Three-Thousand Large Thousandfold World**) พระมัญชุศรีทูลพระพุทธองค์ “ข้าแต่พระผู้มีพระภาค สิ่งนี้คือลักษณะพระตถาคตที่ทำให้ปัญญาบารมีเป็นสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์”

The Buddha said, “Mañjuśrī, indeed, indeed. This auspicious sign always appears after prajñā-pāramitā is pronounced. It is for sanctifying prajñā-pāramitā and for enabling people to accept and uphold it, not to praise or criticize it. Why? Because the appearance-free Dharma Seal is beyond praise or criticism. I now, with this Dharma Seal, keep celestial māras from making trouble.”

พระพุทธองค์ตรัสว่า เป็นเช่นนั้น เป็นเช่นนั้น มัญชุสรี เครื่องหมายอันเป็นมงคลนี้ จะปรากฏขึ้นเสมอหลังจากที่ได้มีการประกาศเรื่องปัญญาบารมี เป็นเครื่องยืนยันถึงความศักดิ์สิทธิ์ของปัญญาบารมี และทำให้ผู้คนยอมรับและเคารพบูชาปัญญาบารมี ไม่กล้าที่จะไม่ยกย่องหรือกล่าวร้ายต่อปัญญาบารมี ทำไมหรือ? ก็เพราะลักษณะที่เป็นอิสระของธรรมมุทรา(ปัญญาบารมี)นั้นเป็นสิ่งที่อยู่เหนือการยกย่องสรรเสริญหรือการตำหนิติ่ม ตัวเราในขณะนี้ด้วยอาศัยธรรมมุทรา(ปัญญาบารมี)นี้จึงเป็นผู้ไกลจากหมู่มารทั้งหลาย

After the Buddha finished these words, great Bodhisattvas and the four groups of disciples, having heard the explanation of prajñā-pāramitā, greatly rejoiced. They all believed in, accepted, and reverently carried out the teachings.

หลังจากที่พระพุทธองค์ตรัสสอนเสร็จสิ้นแล้ว พระมหาโพธิสัตว์และพุทธบริษัททั้งสิ้น ซึ่งได้ฟังคำสอนเกี่ยวกับปัญญาบารมีนี้ต่างรู้สึกปีติเป็นอย่างยิ่ง ทั้งหมดต่างเชื่อถ้อยยอมรับและปฏิบัติตามคำสอนด้วยความเคารพสืบทอดไป

เอกสารและแหล่งข้อมูลที่ช่วยในการแปลและเรียบเรียง

1. Sūtra of Mahā-Prajñā-Pāramitā Pronounced by Mañjuśrī Bodhisattva
(<http://www.sutrasmantras.info/sutra13.html>)
2. The Perfection of Wisdom in 700 Lines
(<http://lirs.ru/do/prajnaparamita/700shlok.html>)
3. Nichiren Buddhism Library
(<https://www.nichirenlibrary.org/en/>)
4. Chinese Buddhist Encyclopedia
(http://www.chinabuddhismencyclopedia.com/en/index.php?title=Chinese_Buddhist_Encyclopedia)
5. พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต)
6. <https://www.wikipedia.org/>

ภาคผนวก